57 / 917

Q. HORATII FLACCI OPERA.

DUBLINII:

E Typographia Academiæ.

MDCCXLV.

MAXIME REVERENDO

IN

Chriſto Patri ac Domino,

D. JOHANNI,

Divinâ Providentiâ

Archiepiſcopo Armachano;

Totius Hiberniæ Primati ac Metropolitano;

Uni e Juſticiariis regni;

Regiæ Majeſtati a ſanctioribus conſiliis;

Eccleſiæ decori et præſidio;

Inopis ac ægri ſolamini;

Rei literariæ ſummo fautori;

Hunc lyricorum poëtarum facile principem,

Ex ædibus academicis Dublinii prodeuntem,

Humillime D. D.

JOHANNES HAWKEY.

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER PRIMUS.

Ad Mæcenatem. Ode I.

MÆCENAS, atavis edite regibus,
O, et præsidium, et dulce decus meum,
Sunt, quos curriculo pulverem Olympium
Collegisse juvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad deos.
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus;
Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypriâ
Myrtoum, pavidus nauta, secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus africum

Mercator metuens otium et oppidi
Laudat rura ſui: mox reficit rates
Quaſſas, indocilis pauperiem pati.
Eſt, qui nec veteris pocula Maſſici,
Nec partem ſolido demere de die,
Spernit; nunc viridi membra ſub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput ſacræ.
Multos caſtra juvant, et lituo tubæ
Permiſtus ſonitus, bellaque matribus
Deteſtata. manet ſub Jove frigido
Venator, teneræ conjugis immemor,
Seu viſa eſt catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marſus aper plagas.
Me doctarum hederæ præmia frontium
Dis miſcent ſuperis; me gelidum nemus
Nympharumque leves cum ſatyris chori
Secernunt populo, ſi neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Leſboum refugit tendere barbiton.
Quod ſi me lyricis vatibus inſeres,
Sublimi feriam ſidera vertice.

AD AUG. CÆSAREM. ODE II.

JAM ſatis terris nivis atque diræ
Grandinis miſit Pater, et rubente
Dexterâ ſacras jaculatus arces
Terruit urbem;
Terruit gentes, grave ne rediret
Sæculum Pyrrhæ, nova monſtra queſtæ;
Omne cum Proteus pecus egit altos
Viſere montes,
Piſcium et ſummâ genus hæſit ulmo,
Nota quæ ſedes fuerat palumbis,
Et ſuperjecto pavidæ natarunt
Æquore damæ.

Vidimus

Vidimus flavum Tiberim, retortis
Litore Etruſco violenter undis,
Ire dejectum monumenta regis
Templaque Veſtæ;
Iliæ dum ſe nimium querenti
Jactat ultorem, vagus et ſiniſtrâ
Labitur ripâ, Jove non probante, u-
xorius amnis.
Audiet cives acuiſſe ferrum,
Quo graves Perſæ melius perirent,
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara, juventus.
Quem vocet divûm populus ruentis
Imperî rebus? prece quâ fatigent
Virgines ſanctæ minus audientem
Carmina Veſtam?
Cui dabit partes ſcelus expiandi
Jupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus,
Augur Apollo:
Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Iocus circum volat, et Cupido:
Sive neglectum genus et nepotes
Reſpicis auctor,
Heu! nimis longo ſatiate ludo;
Quem juvat clamor, galeæque leves,
Acer et Marſi peditis cruentum
Vultus in hoſtem:
Sive mutatâ juvenem figurâ
Ales in terris imitaris almæ
Filius Maiæ, patiens vocari
Cæſaris ultor.
Serus in cœlum redeas, diuque
Lætus interſis populo Quirini;
Neve te noſtris vitiis iniquum
Ocyor aura

Tollat.

Tollat. hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater atque princeps;
Neu finas Medos equitare inultos,
Te duce, Cæſar.

AD NAVEM QUA VIRGILIUS VEHEBATUR ATHENAS PROFICISCENS. ODE III.

SIC te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida ſidera,
Ventorumque regat pater,
Obſtrictis aliis præter iapyga,
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium: finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et ſerves animæ dimidium meæ.
Illi robur, et æs triplex,
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem africum
Decertantem aquilonibus,
Nec triſtes Hyadas, nec rabiem noti;
Quo non arbiter Adriæ
Major, tollere ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui fixis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum et,
Infames ſcopulos, Acroceraunia?
Nequicquam deus abſcidit
Prudens oceano diſſociabili
Terras, ſi tamen impiæ
Non tangenda rates tranſiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum et nefas.

Audax

Audax Iapeti genus
Ignem fraude malâ gentibus intulit.
Poſt ignem ætheriâ domo
Subductum, macies, et nova febrium
Terris incubuit cohors;
Semotique prius tarda neceſſitas
Lethi corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus ardui eſt.
Cœlum ipſum petimus ſtultitiâ; neque
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

Ad Sestium. Ode IV.

SOLVITUR acris hyems gratâ vice veris et Favoni,
Trahuntque ſiccas machinæ carinas.
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni;
Nec prata canis albicant pruinis.
Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente lunâ,
Junctæque nymphis gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede; dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terræ quem ferunt ſolutæ.
Nunc et in umbroſis Fauno decet immolare lucis,
Seu poſcat agnâ, ſive malit hœdo.
Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas
Regumque turres. o beate Seſti,
Vitæ ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare longam.
Jam te premet nox, fabulæque manes,
Et domus exilis Plutonia; quo ſimul mearis,
Nec regna vini ſortiere talis,

Nec

Nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet juventus
Nunc omnis, et mox virgines tepebunt.

AD PYRRHAM. ODE V.

QUIS multâ gracilis te puer in rosâ
Perfuſus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, ſub antro?
Cui flavam religas comam,
Simplex munditiis? heu, quoties fidem
Mutatoſque deos flebit, et aſpera
Nigris æquora ventis
Emirabitur inſolens?
Qui nunc te fruitur credulus aureâ;
Qui ſemper vacuam, ſemper amabilem,
Sperat, neſcius auræ
Fallacis. miſeri, quibus
Intentata nites! me tabulâ ſacer
Votivâ paries indicat uvida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris deo.

AD AGRIPPAM. ODE VI.

SCRIBERIS Vario fortis, et hoſtium
Victor, Mæonii carminis alite,
Quam rem cumque ferox, navibus aut equis,
Miles, te duce, geſſerit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ ſtomachum cedere neſcii,
Nec curſus duplicis per mare Ulyſſei,
Nec ſævam Pelopis domum,
Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbelliſque lyræ muſa potens, vetat
Laudes egregii Cæſaris et tuas
Culpâ deterere ingeni.

Quis

Quis Martem tunicâ tectum adamantinâ
Digne ſcripſerit, aut pulvere Troïo
Nigrum Merionen, aut ope Palladis
Tydiden ſuperis parem?
Nos convivia, nos prælia virginum,
Sectis in juvenes unguibus acrium,
Cantamus, vacui, ſive quid urimur,
Non præter ſolitum leves.

AD MUNATIUM PLANCUM. ODE VII.

LAudabunt alii clarum Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Epheſum, bimariſve Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos,
Inſignes, aut Theſſala Tempe.
Sunt quibus unum opus eſt intactæ Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare, et
Undique decerptam fronti præponere olivam.
Plurimus in Junonis honorem
Aptum dicit equis Argos, diteſque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedæmon,
Nec tam Lariſſæ percuſſit campus opimæ,
Quam domus Albuneæ reſonantis,
Et præceps Anio, ac Tiburni lucus, et uda
Mobilibus pomaria rivis.
* * * * * * * * * * * * * *
* * * * * * * * * * * * * *
Albus ut obſcuro deterget nubila cœlo
Sæpe notus; neque parturit imbres
Perpetuo: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam, vitæque labores
Molli, Plance, mero, ſeu te fulgentia ſignis
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
Cum fugeret, tamen uda Lyæo
Tempora populeâ fertur vinxiſſe coronâ,
Sic triſtes affatus amicos:

Quo

Quo nos cumque feret melior fortuna parente,
Ibimus, o ſocii comiteſque.
Nil deſperandum, Teucro duce et auſpice Teucro:
Certus enim promiſit Apollo
Ambiguam tellure novâ Salamina futuram.
O fortes pejoraque paſſi
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas;
Cras ingens iterabimus æquor.

AD LYDIAM. ODE VIII.

LYDIA, dic, per omnes
Te deos oro, Sybarin cur properas amando
Perdere? cur apricum
Oderit campum, patiens pulveris atque ſolis?
Cur neque militaris
Inter æquales equitat; Gallica nec lupatis
Temperat ora frenis?
Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum
Sanguine viperino
Cautius vivat; neque jam livida geſtat armis
Brachia, ſæpe diſco,
Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinæ
Filium dicunt Thetidos, ſub lacrymoſa Trojæ
Funera; ne virilis
Cultum in cædem et Lycias proriperet catervas?

AD THALIARCHUM. ODE IX.

VIDES ut altâ ſtet nive candidum
Soracte, nec jam ſuſtineant onus
Sylvæ laborantes, geluque
Flumina conſtiterint acuto.
Diſſolve frigus, ligna ſuper foco
Large reponens; atque benignius

Deprome

Deprome quadrimum Sabinâ,
O Thaliarche, merum diotâ.
Permitte divis cætera; qui ſimul
Stravere ventos æquore fervido
Depræliantes, nec cupreſſi,
Nec veteres agitantur orni.
Quid ſit futurum cras, fuge quærere; et
Quem fors dierum cumque dabit, lucro
Appone; nec dulces amores
Sperne, puer, neque tu choreas,
Donec virenti canities abeſt
Moroſa. nunc et campus, et areæ,
Leneſque ſub noctem ſuſurri
Compoſitâ repetantur horâ:
Nunc et latentis proditor intimo
Gratus puellæ riſus ab angulo,
Pignuſque dereptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

In Mercurium. Ode X.

MERCURI, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formaſti catus, et decoræ
More palæſtræ;
Te canam magni Jovis et deorum
Nuncium, curvæque lyræ parentem,
Callidum quidquid placuit jocoſo
Condere furto.
Te, boves olim niſi reddidiſſes
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetrâ
Riſit Apollo.
Quin et Atridas, duce te, ſuperbos
Ilio dives Priamus relicto,

Theſſaloſque ignes, et iniqua Trojæ
Caſtra, fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
Sedibus: virgâque levem coërces
Aureâ turbam, ſuperis deorum
Gratus et imis.

AD LEUCONOEN. ODE XI.

TU ne quæſieris, ſcire nefas! quem mihi, quem tibi,
Finem dî dederint, Leuconoë; neu Babylonios
Tentaris numeros. ut melius, quidquid erit, pati!
Seu plures hyemes, ſeu tribuit Jupiter ultimam,
Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum, ſapias, vina liques, et ſpatio brevi
Spem longam reſeces. dum loquimur, fugerit invida
Ætas. carpe diem, quam minimum credula poſtero.

HYMNUS DE LAUDIBUS DEORUM ATQUE HOMINUM. ODE XII.

QUEM virum, aut heroa, lyrâ, vel acri
Tibiâ, ſumis celebrare, Clio?
Quem deum? cujus recinet jocoſa
Nomen imago,
Aut in umbroſis Heliconis oris,
Aut ſuper Pindo, gelidove in Hæmo;
Unde vocalem temere inſecutæ
Orphea ſylvæ,
Arte maternâ rapidos morantem
Fluminum lapſus celereſque ventos,
Blandum et auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam ſolitis Parentis
Laudibus; qui res hominum ac deorum,

Qui

Qui mare, ac terras, variiſque mundum
Temperat horis?
Unde nil majus generatur ipſo;
Nec viget quidquam ſimile, aut ſecundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.
Præliis audax, neque te ſilebo,
Liber; et ſævis inimica virgo
Belluis; nec te, metuende certâ
Phœbe ſagittâ.
Dicam et Alciden, puerosque Ledæ,
Hunc equis, illum ſuperare pugnis
Nobilem; quorum ſimul alba nautis
Stella refulſit,
Defluit ſaxis agitatus humor;
Concidunt venti; fugiuntque nubes;
Et minax, ſic dî voluere, ponto
Unda recumbit.
Romulum poſt hos prius, an quietum
Pompilî regnum, memorem, an ſuperbos
Tarquinî faſces, dubito, an Catonis
Nobile lethum.
Regulum, et Scauros, animæque magnæ
Prodigum, Pœno ſuperante, Paulum,
Gratus inſigni referam camœnâ,
Fabriciumque:
Hunc, et incomtis Curium capillis
Utilem bello, tulit, et Camillum,
Sæva paupertas, et avitus apto
Cum lare fundus.
Creſcit occulto, velut arbor, ævo
Fama Marcelli: micat inter omnes
Julium ſidus, velut inter ignes
Luna minores.
Gentis humanæ pater atque cuſtos,
Orte Saturno, tibi cura magni

Cæſaris

Cæſaris fatis data; tu, ſecundo
Cæſare, regnes.
Ille, ſeu Parthos Latio imminentes
Egerit juſto domitos triumpho,
Sive ſubjectos orientis oræ
Seras et Indos,
Te minor latum reget æquus orbem;
Tu gravi curru quaties Olympum,
Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

AD LYDIAM. ODE XIII.

CUM tu, Lydia, Telephi
Cervicem roſeam, et cerea Telephi
Laudas brachia, væ, meum
Fervens difficili bile tumet jecur.
Tunc nec mens mihi, nec color
Certâ ſede manet; humor et in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus.
Uror, ſeu tibi candidos
Turparunt humeros immodicæ mero
Rixæ; ſive puer furens
Impreſſit memorem dente labris notam.
Non, ſi me ſatis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbare
Lædentem oſcula, quæ Venus
Quintâ parte ſui nectaris imbuit.
Felices ter et amplius,
Quos irrupta tenet copula; nec, malis
Divulſus querimoniis,
Supremâ citius ſolvet amor die!

IN

IN BELLUM CIVILE. ODE XIV.

O Navis, referent in mare te novi
Fluctus? o! quid agis? fortiter occupa
Portum. nonne vides ut
Nudum remigio latus,
Et malus celeri ſaucius africo,
Antennæque gemant, ac ſine funibus
Vix durare carinæ
Poſſint imperioſius
Æquor? non tibi ſunt integra lintea;
Non dî, quos iterum preſſa voces malo.
Quamvis Pontica pinus,
Sylvæ filia nobilis,
Jactes et genus et nomen inutile;
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit. tu, niſi ventis
Debes ludibrium, cave.
Nuper ſolicitum quæ mihi tædium,
Nunc deſiderium curaque non levis,
Interfuſa nitentes
Vites æquora Cycladas.

NEREI VATICINIUM. ODE XV.

PASTOR cum traheret per freta navibus
Idæis Helenam perfidus hoſpitam;
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera
Nereus fata. malâ ducis avi domum,
Quam multo repetet Græcia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias
Et regnum Priami vetus.
Eheu, quantus equis, quantus adeſt viris
Sudor! quanta moves funera Dardanæ
Genti!

Genti! jam galeam Pallas, et ægida,
Curruſque, et rabiem, parat.
Nequicquam, Veneris præſidio ferox,
Pectes cæſariem, grataque fœminis
Imbelli citharâ carmina divides.
Nequicquam thalamo graves
Haſtas, et calami ſpicula Cnoſſii,
Vitabis, ſtrepitumque, et celerem ſequi
Ajacem. tamen, heu ſerus! adulteros
Crines pulvere collines.
Non Laërtiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylium Neſtora, reſpicis?
Urgent impavidi te Salaminius
Teucerque et Sthenelus ſciens
Pugnæ, ſive opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Noſces. ecce, furit te reperire atrox
Tydides melior patre:
Quem tu, cervus uti vallis in alterâ
Viſum parte lupum, graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuæ.
Iracunda diem proferet Ilio
Matroniſque Phrygum claſſis Achilleï.
Poſt certas hyemes uret Achaïus
Ignis Pergameas domos.

AD TYNDARIDEM. ODE XVI.

O Matre pulcrâ filia pulcrior,
Quem criminoſis cunque voles modum
Pones ïambis; ſive flammâ,
Sive mari lubet Adriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem ſacerdotum incola Pythius;

Non

Non Liber æque; non, acutâ
Si geminant, Corybantes, æra,
Triſtes ut iræ; quas neque Noricus
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec fævus ignis, nec tremendo
Jupiter ipſe ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Deſectam, et inſani leonis
Vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.
Iræ Thyeſten exitio gravi
Stravere; et altis urbibus ultimæ
Stetere cauſæ, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem. me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventâ
Fervor, et in celeres ïambos
Miſit furentem. nunc ego mitibus
Mutare quæro triſtia, dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

AD TYNDARIDEM. ODE XVII.

VELOX amœnum ſæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus, et igneam
Defendit æſtatem capellis
Uſque meis pluvioſque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes et thyma deviæ
Olentis uxores mariti;
Nec virides metuunt colubras,
Nec Martiales hœduleæ lupos;
Utcumque dulci, Tyndari, fiſtulâ

Valles

Valles et Uſticæ cubantis
Levia perſonuere ſaxa.
Dî me tuentur; dîs pietas mea,
Et muſa, cordi eſt. hic tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reductâ valle caniculæ
Vitabis æſtus, et fide Teïâ
Dices laborantes in uno
Penelopen vitreamque Circen.
Hic innocentis pocula Leſbii
Duces ſub umbrâ; nec Semeleïus
Cum Marte confundet Thyoneus
Prælia; nec metues protervum
Suſpecta Cyrum, ne mala diſpari
Incontinentes injiciat manus,
Et ſcindat hærentem coronam
Crinibus, immeritamque veſtem.

AD VARUM. ODE XVIII.

NULLAM, Vare, ſacrâ vite prius ſeveris arborem
Circa mite ſolum Tiburis et mœnia Catili:
Siccis omnia nam dura deus propoſuit; neque
Mordaces aliter diffugiunt ſolicitudines.
Quis poſt vina gravem militiam aut pauperiem crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
At ne quis modici tranſiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa ſuper mero
Debellata: monet Sithoniis non levis Evyus;
Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Diſcernunt avidi. non ego te, candide Baſſareu,
Invitum quatiam; nec variis obſita frondibus
Sub divum rapiam. ſæva tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,

Et

Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcanique fides prodiga, pellucidior vitro.

De Glycera. Ode XIX.

MATER ſæva Cupidinum,
Thebanæque jubet me Semeles puer,
Et laſciva licentia;
Finitis animum reddere amoribus.
Urit me Glyceræ nitor
Splendentis Pario marmore purius;
Urit grata protervitas,
Et vultus nimium lubricus aſpici,
In me tota ruens Venus
Cyprum deſeruit; nec patitur Scythas,
Et verſis animoſum equis
Parthum, dicere, nec quæ nihil attinent.
Hic vivum mihi ceſpitem, hic
Verbenas, pueri, ponite, thuraque,
Bimi cum paterâ meri.
Mactatâ veniet lenior hoſtiâ.

Ad Mæcenatem. Ode XX.

VILE potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græcâ quod ego ipſe teſtâ
Conditum levi, datus in theatro
Cum tibi plauſus,
Care Mæcenas eques; ut paterni
Fluminis ripæ, ſimul et jocoſa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Cæcubum et prælo domitam Caleno
Tu bibes uvam. mea nec Falernæ
Temperant vites neque Formiani
Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM. ODE XXI.

DIANAM, teneræ, dicite, virgines.
Intonſum, pueri, dicite Cynthium,
Latonamque ſupremo
Dilectam penitus Jovi.
Vos lætam fluviis et nemorum comâ,
Quæcumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Sylvis aut viridis Cragi.
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Inſignemque pharetrâ
Fraternâque humerum lyrâ.
Hæc bellum lacrymoſum, hic miſeram famem
Peſtemque a populo et principe Cæſare in
Perſas atque Britannos
Veſtrâ motus aget prece.

AD ARISTIUM FUSCUM. ODE XXII.

INTEGER vitæ ſceleriſque purus
Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravidâ ſagittis,
Fuſce, pharetrâ;
Sive per Syrtes iter æſtuoſas,
Sive facturus per inhoſpitalem
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes.
Namque me ſylvâ lupus in Sabinâ,
Dum meam canto Lalagen, et ultra
Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem:
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit æſculetis;

Nec

Nec Jubæ tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me, pigris ubi nulla campis
Arbor æſtivâ recreatur aurâ;
Quod latus mundi nebulæ, maluſque
Jupiter urget;
Pone ſub curru nimium propinqui
Solis, in terrâ domibus negatâ;
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

Ad Chloen. Ode XXIII.

VITAS hinnuleo me ſimilis, Chloë,
Quærenti pavidam montibus aviis
Matrem, non ſine vano
Aurarum et ſylüæ metu.
Nam, ſeu mobilibus vepris inhorruit
Ad ventum foliis, ſeu virides rubum
Dimovere lacertæ,
Et corde et genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aſpera
Getuluſve leo, frangere perſequor.
Tandem deſine matrem
Tempeſtiva ſequi viro.

Ad Virgilium. Ode XXIV.

QUIS deſiderio ſit pudor aut modus
Tam cari capitis? præcipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum citharâ dedit.
Ergo Quintilium perpetuus ſopor
Urget! cui pudor, et, juſtitiæ ſoror,
Incorrupta fides, nudaque veritas,
Quando ullum inveniet parem?

Multis

Multis ille quidem flebilis occidit;
Nulli flebilior quam tibi, Virgili.
Tu fruſtra pius, heu! non ita creditum,
Poſcis Quintilium deos.
Quod ſi Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat ſanguis imagini,
Quam virgâ ſemel horridâ,
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum: ſed levius fit patientiâ
Quidquid corrigere eſt nefas.

AD LYDIAM. ODE XXV.

PARCIUS junctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris juvenes protervi;
Nec tibi ſomnos adimunt; amatque
Janua limen;
Quæ prius multum faciles movebat
Cardines. audis minus et minus jam:
Me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis.
Invicem mœchos anus arrogantes
Flebis in ſolo levis angiportu,
Thracio bacchante magis ſub inter-
lunia vento;
Cum tibi flagrans amor, et libido,
Quæ ſolet matres furiare equorum,
Sæviet circa jecur ulceroſum,
Non ſine queſtu,
Læta quod pubes hæderâ virenti
Gaudeat, pullâ magis atque myrto;
Aridas frondes hyemis ſodali
Dedicet Hebro.

De Ælio Lamia. Ode XXVI.

MUSIS amicus, triſtitiam et metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis; quîs ſub Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Tiridaten terreat, unice
Securus. o, quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiæ coronam,
Pimplei dulcis. nil ſine te mei
Poſſunt honores. hunc fidibus novis,
Hunc Leſbio ſacrare plectro,
Teque tuaſque decet ſorores.

Ad Sodales. Ode XXVII.

NATIS in uſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare Thracum eſt. tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino et lucernis Medus acinaces
Immane quantum diſcrepat! impium
Lenite clamorem, ſodales,
Et cubito remanete preſſo.
Vultis ſeveri me quoque ſumere
Partem Falerni? dicat Opuntiæ
Frater Megillæ, quo beatus
Vulnere, quâ pereat ſagittâ.
Ceſſat voluntas? non aliâ bibam
Mercede. quæ te cumque domat Venus,
Non erubeſcendis adurit
Ignibus, ingenuoque ſemper
Amore peccas. quicquid habes, age,
Depone tutis auribus. ah miſer,

Quanta

Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flammâ!
Quæ ſaga, quis te ſolvere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit deus?
Vix illigatum te triformi
Pegaſus expediet Chimærâ.

ODE XXVIII.

TE, maris, et terræ, numeroque carentis arenæ,
Menſorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope litus parva Matinum
Munera, nec quidquam tibi prodeſt
Aërias tentaſſe domos, animoque rotundum
Percurriſſe polum, morituro.
Occidit et Pelopis genitor conviva deorum,
Tithonuſque remotus in auras,
Et Jovis arcanis Minos admiſſus, habentque
Tartara Panthoïden, iterum Orco
Demiſſum, quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora teſtatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti conceſſerat atræ,
Judice te, non ſordidus auctor
Naturæ verique. ſed omnes una manet nox,
Et calcanda ſemel via lethi.
Dant alios furiæ torvo ſpectacula Marti;
Exitio eſt avidum mare nautis.
Miſta ſenum ac juvenum denſantur funera. nullum
Sæva caput Proſerpina fugit.
Me quoque, devexi rapidus comes Orionis,
Illyricis notus obruit undis.
At tu, nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
Oſſibus et capiti inhumato
Particulam dare. ſic, quodcumque minabitur eurus
Fluctibus Heſperiis, Venuſinæ

Plectantur

Plectantur ſylvæ, te ſoſpite; multaque merces,
Unde poteſt, tibi defluat æquo
Ab Jove, Neptunoque ſacri cuſtode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Poſtmodo te natis fraudem committere forſan.
Debita jura viceſque ſuperbæ
Te maneant ipſum. precibus non linquar inultis,
Teque piacula nulla reſolvent.
Quanquam feſtinas, non eſt mora longa, licebit
Injecto ter pulvere curras.

AD ICCIUM. ODE XXIX.

ICCI, beatis nunc Arabum invides
Gazis, et acrem militiam paras
Non ante devictis Sabææ
Regibus, horribilique Medo
Nectis catenas. quæ tibi virginum,
Sponſo necato, barbara ſerviet?
Puer quis ex aulâ capillis
Ad cyathum ſtatuetur unctis,
Doctus ſagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis
Pronos relabi poſſe rivos
Montibus, ac Tiberim reverti;
Cum tu, coëmtos undique, nobiles
Libros Panætî, Socraticam et domum,
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

AD VENEREM. ODE XXX.

O Venus, regina Cnidi Paphique,
Sperne dilectam Cypron, et vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem.

Fervidus

Fervidus tecum puer, et ſolutis
Gratiæ zonis, properentque nymphæ,
Et parum comis ſine te Juventas,
Mercuriuſque.

AD APOLLINEM. ODE XXXI.

QUID dedicatum poſcit Apollinem
Vates? quid orat, de paterâ novum
Fundens liquorem? non opimas
Sardiniæ ſegetes feracis;
Non æſtuoſæ grata Calabriæ
Armenta; non aurum, aut ebur Indicum;
Non rura, quæ Liris quietâ
Mordet aquâ, taciturnus amnis.
Premant Calenam falce, quibus dedit
Fortuna, vitem; dives et aureis
Mercator exſiccet culullis
Vina Syrâ reparata merce,
Dîs carus ipſis; quippe ter et quater
Anno reviſens æquor Atlanticum
Impune. me paſcunt olivæ,
Me cichorea leveſque malvæ.
Frui paratis et valido mihi,
Latoë, dones, et, precor, integrâ
Cum mente nec turpem ſenectam
Degere, nec citharâ carentem.

AD LYRAM. ODE XXXII.

POSCIMUR. ſi quid vacui ſub umbrâ
Luſimus tecum, quod et hunc in annum
Vivat et plures, age, dic Latinum,
Barbite, carmen,
Leſbio primum modulate civi;
Qui ferox bello, tamen inter arma,

Sive

Sive jactatam religarat udo
Litore navim;
Liberum, et Muſas, Veneremque, et illi
Semper hærentem puerum, canebat,
Et Lycum, nigris oculis nigroque
Crine decorum.
O decus Phœbi, et dapibus ſupremi
Grata teſtudo Jovis; o laborum
Dulce lenimen, mihi cumque ſalve
Rite vocanti.

Ad Albium Tibullum. Ode XXXIII.

ALBI, ne doleas, plus nimio memor
Immitis Glyceræ, neu miſerabiles
Decantes elegos, cur tibi junior
Læsâ præniteat fide.
Inſignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor; Cyrus in aſperam
Declinat Pholoën: ſed prius Appulis
Jungentur capreæ lupis,
Quam turpi Pholoë peccet adultero.
Sic viſum Veneri; cui placet impares
Formas atque animos ſub juga ahenea
Sævo mittere cum joco.
Ipſum me melior cum peteret Venus,
Gratâ detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriæ
Curvantis Calabros ſinus.

In Epicureos. Ode XXXIV.

PARCUS deorum cultor et infrequens,
Inſanientis dum ſapientiæ
Conſultus erro; nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus

Cogor relectos. namque Dieſpiter,
Igni coruſco nubila dividens,
Plerumque per purum tonantes
Egit equos volucremque currum;
Quo bruta tellus et vaga flumina,
Quo Styx, et inviſi horrida Tænari
Sedes, Atlanteuſque finis,
Concutitur. valet ima ſummis
Mutare, et inſignem attenuat, deus,
Obſcura promens. hinc apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit, hic poſuiſſe gaudet.

AD FORTUNAM. ODE XXXV.

O Diva, gratum quæ regis Antium,
Præſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
Vertere funeribus triumphos;
Te pauper ambit ſolicitâ prece
Ruris colonus; te dominam æquoris,
Quicumque Bithynâ laceſſit
Carpathium pelagus carinâ.
Te Dacus aſper, te profugi Scythæ,
Urbeſque, genteſque, et Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, et
Purpurei metuunt tyranni.
Injurioſo ne pede proruas
Stantem columnam; neu populus frequens
Ad arma, ceſſantes ad arma,
Concitet, imperiumque frangat.
Te ſemper anteit ſæva neceſſitas,
Clavos trabales et cuneos manu
Geſtans ahenâ; nec ſeverus
Uncus abeſt, liquidumve plumbum.

Te

Te ſpes, et albo rara fides colit
Velata panno; nec comitem abnegat,
Utcumque mutatâ potentes
Veſte domos inimica linquis.
At vulgus infidum, et meretrix retro
Perjura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici,
Ferre jugum pariter doloſi.
Serves iturum Cæſarem in ultimos
Orbis Britannos, et juvenum recens
Examen, eois timendum
Partibus oceanoque rubro.
Eheu! cicatricum, et ſceleris, pudet,
Fratrumque. quid nos dura refugimus
Ætas? quid intactum nefaſti
Liquimus? unde manus juventus
Metu deorum continuit? quibus
Pepercit aris? o utinam novâ
Incude diffingas retuſum in
Maſſagetas Arabaſque ferrum.

In Numidæ Reditum. Ode XXXVI.

ET thure, et fidibus, juvat
Placare, et vituli ſanguine debito,
Cuſtodes Numidæ deos;
Qui nunc Heſperiâ ſoſpes ab ultimâ
Caris multa ſodalibus,
Nulli plura tamen, dividit oſcula,
Quam dulci Lamiæ, memor
Actæ non alio rege puertiæ,
Mutatæque ſimul togæ.
Creſsâ ne careat pulcra dies notâ,
Neu promptæ modus amphoræ;
Neu morem in Saliûm ſit requies pedum;

Neu

Neu multi Damalis meri
  Baſſum Threïciâ vincat amyſtide;
Neu deſint epulis roſæ,
  Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putres
  Deponent oculos; nec Damalis novo
Divelletur adultero,
  Laſcivis hederis ambitioſior.

AD SODALES. ODE XXXVII.

NUNC eſt bibendum; nunc pede libero
  Pulſanda tellus; nunc Saliaribus
  Ornare pulvinar deorum
    Tempus erat dapibus, ſodales.
Antehac nefas depromere Cæcubum
Cellis avitis, dum Capitolio
  Regina dementes ruinas,
    Funus et imperio, parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum; quidlibet impotens
  Sperare, fortunâque dulci
    Ebria. ſed minuit furorem
Vix una ſoſpes navis ab ignibus;
Mentemque lymphatam Mareotico
  Redegit in veros timores
    Cæſar, ab Italiâ volantem
Remis adurgens, accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
  Venator in campis nivalis
    Æmoniæ, daret ut catenis
Fatale monſtrum: quæ, generoſius
Perire quærens, nec muliebriter
  Expavit enſem, nec latentes
    Claſſe citâ reparavit oras.

Auſa

Auſa et jacentem viſere regiam
Vultu ſereno, fortis et aſperas
Tractare ſerpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberatâ morte ferocior:
Sævis Liburnis ſcilicet invidens
Privata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

Ad Puerum. Ode XXXVIII.

PERSICOS odi, puer, apparatus;
Diſplicent nexæ philyrâ coronæ;
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curæ: neque te miniſtrum
Dedecet myrtus, neque me ſub arctâ
Vite bibentem.

CARMINUM

LIBER II.

Ad Asinium Pollionem. Ode I.

MOTUM ex Metello conſule civicum,
Bellique cauſas, et vitia, et modos,
Ludumque fortunæ, graveſque
Principum amicitias, et arma

Nondum

Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculoſæ plenum opus aleæ,
  Tractas, et incedis per ignes
    Suppoſitos cineri doloſo.
Paulum ſeveræ muſa tragœdiæ
Deſit theatris; mox, ubi publicas
  Res ordinaris, grande munus
    Cecropio repetes cothurno,
Inſigne mœſtis præſidium reis
Et conſulenti, Pollio, curiæ,
  Cui laurus æternos honores
    Dalmatio peperit triumpho.
Jam nunc minaci murmure cornuum
Perſtringis aures; jam litui ſtrepunt;
  Jam fulgor armorum fugaces
    Terret equos, equitumque vultus.
Videre magnos jam videor duces,
Non indecoro pulvere ſordidos,
  Et cuncta terrarum ſubacta,
    Præter atrocem animum Catonis.
Juno, et deorum quiſquis amicior
Afris, inultâ ceſſerat impotens
  Tellure, victorum nepotes
    Retulit inferias Jugurthæ.
Quis non, Latino ſanguine pinguior,
Campus ſepulcris impia prœlia
  Teſtatur, auditumque Medis
    Heſperiæ ſonitum ruinæ?
Qui gurges, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniæ
  Non decoloravere cædes?
    Quæ caret ora cruore noſtro?
Sed ne, relictis, muſa procax, jocis,
Ceæ retractes munera næniæ;
  Mecum Dionæo ſub antro
    Quære modos leviore plectro.

AD CRISPUM SALLUSTIUM. ODE II.

NULLUS argento color eſt avaris
Abdito terris, inimice lamnæ
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat uſu.
Vivet extento Proculeius ævo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget pennâ metuente ſolvi
Fama ſuperſtes.
Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam ſi Libyam remotis
Gadibus jungas, et uterque Pœnus
Serviat uni.
Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops,
Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi
Fugerit venis, et aquoſus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri ſolio Phraaten,
Diffidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus; populumque falſis
Dedocet uti
Vocibus, regnum, et diadema tutum,
Deferens uni, propriamque laurum,
Quiſquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

AD Q. DELLIUM. ODE III.

ÆQUAM memento rebus in arduis
Servare mentem, non ſecus in bonis
Ab inſolenti temperatam
Lætitiâ, moriture Delli,

Seu

Seu mœſtus omni tempore vixeris,
Seu te, in remoto gramine per dies
Feſtos reclinatum, bearis
Interiore notâ Falerni.
Qua pinus ingens albaque populus
Umbram hoſpitalem conſociare amant
Ramis, et obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo,
Huc vina, et unguenta, et nimium breves
Flores amœnæ ferre jube roſæ;
Dum res, et ætas, et ſororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coëmtis ſaltibus et domo;
Villâque, flavus quam Tiberis lavit,
Cedes; et extructis in altum
Divitiis potietur hæres.
Diveſne priſco et natus ab Inacho,
Nil intereſt, an pauper et infimâ
De gente ſub dio, moreris,
Victima nil miſerantis Orci.
Omnes eodem cogimur; omnium
Verſatur urnâ ſerius ocius
Sors exitura, et nos in æternum
Exilium impoſitura cymbæ.

AD XANTHIAM PHOCEAM. ODE IV.

NE ſit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu; prius inſolentem
Serva Briſeïs niveo colore
Movit Achillem:
Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivæ dominum Tecmeſſæ:
Arſit Atrides medio in triumpho
Virgine raptâ;

Barbaræ

Barbaræ poſtquam cecidere turmæ
Theſſalo victore, et ademptus Hector
Tradidit feſſis leviora tolli
Pergama Graiis.
Neſcias an te generum beati
Phyllidos flavæ decorent parentes:
Regium certe genus, et penates
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi de ſceleſtâ
Plebe delectam; neque ſic fidelem,
Sic lucro averſam, potuiſſe naſci
Matre pudendâ.
Brachia, et vultum, teretesque ſuras,
Integer laudo: fuge ſuſpicari,
Cujus octavum trepidavit ætas
Claudere luſtrum.

Ode V.

NONDUM ſubactâ ferre jugum valet
Cervice; nondum munia comparis
Æquare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos juvencæ, nunc fluviis gravem
Solantis æſtum, nunc in udo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis. tolle cupidinem
Immitis uvæ: jam tibi lividos
Diſtinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Jam te ſequetur; currit enim ferox
Ætas, et illi, quos tibi demſerit,
Apponet annos: jam protervâ
Fronte petet Lalage maritum;

Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris; albo sic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiusve Gyges;
Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus ambiguoque vultu.

Ad Septimium. Ode VI.

SEPTIMI, Gades aditure mecum, et
Cantabrum indoctum juga ferre nostra, et
Barbaras Syrtes, ubi Maura semper
Æstuat unda;
Tibur Argeo positum colono
Sit meæ sedes utinam senectæ,
Sit modus lasso maris, et viarum,
Militiæque.
Unde si parcæ prohibent iniquæ,
Dulce pellitis ovibus Galesi
Flumen et regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus ridet; ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro;
Ver ubi longum tepidasque præbet
Jupiter brumas, et amicus Aulon
Fertili Baccho minimum Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus et beatæ
Postulant arces: ibi tu calentem
Debitâ sparges lacrymâ favillam
Vatis amici.

AD POMPEIUM. ODE VII.

O Sæpe mecum tempus in ultimum
Deducto, Bruto militiæ duce,
Quis te redonavit Quiritem
Dîs patriis Italoque cœlo,
Pompei, meorum prime ſodalium?
Cum quo morantem ſæpe diem mero
Fregi, coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos et celerem fugam
Senſi, relictâ non bene parmulâ,
Cum fracta virtus, et minaces,
Turpe! ſolum tetigere mento.
Sed me per hoſtes Mercurius celer
Denſo paventem ſuſtulit aëre:
Te rurſus in bellum reſorbens
Unda fretis tulit æſtuoſis.
Ergo obligatam redde Jovi dapem,
Longâque feſſum militiâ latus
Depone ſub lauru meâ; neu
Parce cadis tibi deſtinatis.
Oblivioſo levia Maſſico
Ciboria exple: funde capacibus
Unguenta de conchis. quis udo
Deproperare apio coronas
Curatve myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego ſanius
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere eſt amico.

IN BARINEN. ODE VIII.

ULLA ſi juris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuiſſet unquam,
Dente ſi nigro fieres vel uno
Turpior ungui,
Crederem: ſed tu, ſimul obligaſti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulcrior multo, juvenumque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, ac toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidâque divos
Morte carentes.
Ridet hoc, inquam, Venus ipſa; rident
Simplices nymphæ, ferus et Cupido,
Semper ardentes acuens ſagittas
Cote cruentâ.
Adde, quod pubes tibi creſcit omnis;
Servitus creſcit nova; nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati.
Te ſuis matres metuunt juvencis;
Te ſenes parci, miſeræque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
Aura maritos.

AD VALGIUM. ODE IX.

NON ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros; aut mare Caſpium
Vexant inæquales procellæ
Uſque; nec Armeniis in oris,

Amice

Amice Valgi, ſtat glacies iners
Menſes per omnes; aut aquilonibus
Querceti Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu ſemper urges flebilibus modis
Myſten ademptum; nec tibi veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non ter ævo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum ſenex
Annos; nec impubem parentes
Troïlon aut Phrygiæ ſorores
Flevere ſemper. deſine mollium
Tandem querelarum; et potius nova
Cantemus Auguſti trophæa
Cæſaris, et rigidum Niphaten,
Medumque flumen, gentibus additum
Victis, minores volvere vortices,
Intraque præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

Ad Licinium Murenam. Ode X.

RECTIUS vives, Licini, neque altum
Semper urgendo; neque, dum procellas
Cautus horreſcis, nimium premendo
Litus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti, caret invidendâ
Sobrius aulâ.
Sævius ventis agitatur ingens
Pinus; excelſæ graviore caſu
Decidunt turres, feriuntque ſummos
Fulmina montes.

Sperat

Sperat infeſtis, metuit ſecundis,
Alteram ſortem bene præparatum
Pectus. informes hyemes reducit
Jupiter; idem
Submovet. non, ſi male nunc, et olim
Sic erit. quondam citharæ tacentem
Suſcitat muſam, neque ſemper arcum
Tendit, Apollo.
Rebus anguſtis animoſus atque
Fortis appare. ſapienter idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

AD QUINTIUM HIRPINUM. ODE XI.

QUID bellicoſus Cantaber, et Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adriâ
Diviſus objecto, remittas
Quærere; neu trepides in uſum
Poſcentis ævi pauca. fugit retro
Levis juventas, et decor, aridâ
Pellente laſcivos amores
Canitie facilemque ſomnum.
Non ſemper idem floribus eſt honor
Vernis; neque uno luna rubens nitet
Vultu. quid æternis minorem
Conſiliis animum fatigas?
Cur non ſub altâ vel platano vel hâc
Pinu jacentes, ſic temere, et roſâ
Canos odorati capillos,
Dum licet, Aſſyriâque nardo
Potamus uncti? diſſipat Evyus
Curas edaces. quis puer ocius
Reſtinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lymphâ?

Quis

Quis devium ſcortum eliciet domo
Lyden? eburnâ, dic age, cum lyrâ
Maturet, incomptam Lacænæ
More comam religata nodum.

AD MÆCENATEM. ODE XII.

NOLIS longa feræ bella Numantiæ,
Nec dirum Hannibalem, nec Siculum mare
Pœno purpureum ſanguine, mollibus
Aptari citharæ modis;
Nec ſævos Lapithas, et nimium mero
Hylæum; domitoſque Herculeâ manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: tuque pedeſtribus
Dices hiſtoriis prœlia Cæſaris,
Mæcenas, melius, ductaque per vias
Regum colla minantium.
Me dulces dominæ muſa Licymniæ
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos, et bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare joco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, ſacro
Dianæ celebris die.
Num tu, quæ tenuit dives Achæmenes,
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Licymniæ,
Plenas aut Arabum domos?
Dum flagrantia detorquet ad oſcula
Cervicem, aut facili ſævitiâ negat,
Quæ poſcente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupet.

IN ARBORIS CASUM. ODE XIII.

ILLE et nefaſto te poſuit die,
Quicunque, primum, et ſacrilegâ manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum et parentis crediderim ſui
Fregiſſe cervicem, et penetralia
Sparſiſſe nocturno cruore
Hoſpitis: ille venenâ Colchâ,
Et quidquid uſquam concipitur nefas,
Tractavit; agro qui ſtatuit meo
Te triſte lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quiſque vitet, nunquam homini ſatis
Cautum eſt in horas. navita Boſporum
Pœnus inhorreſcit, neque ultra
Cæca timet aliunde fata;
Miles ſagittas et celerem fugam
Parthi; catenas Parthus et Italum
Robur; ſed improviſa lethi
Vis rapuit rapietque gentes.
Quam pene furvæ regna Proſerpinæ,
Et judicantem vidimus Æacum,
Sedeſque diſcretas piorum, et
Æoliis fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus;
Et te ſonantem plenius aureo,
Alcæe, plectro dura navis,
Dura fugæ mala, dura belli.
Utrumque ſacro digna ſilentio
Mirantur umbræ dicere; ſed magis
Pugnas et exactos tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.

Quid

Quid mirum? ubi illis carminibus ſtupens
Demittit atras bellua centiceps
Aures, et intorti capillis
Eumenidum recreantur angues:
Quin et Prometheus, et Pelopis parens,
Dulci laborem decipitur ſono;
Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTUMUM. ODE XIV.

EHEU! fugaces, Poſtume, Poſtume,
Labuntur anni; nec pietas moram
Rugis, et inſtanti ſenectæ,
Afferet, indomitæque morti.
Non, ſi tricenis, quotque eunt dies,
Amice, places illacrymabilem
Plutona tauris; qui ter amplum
Geryonen Tityonque triſti
Compeſcit undâ, ſcilicet omnibus,
Quicunque terræ munere veſcimur,
Enavigandâ; ſive reges,
Sive inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractiſque rauci fluctibus Adriæ:
Fruſtra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus auſtrum.
Viſendus ater flumine languido
Cocytus errans, et Danaï genus
Infame, damnatuſque longi
Siſyphus Æolides laboris.
Linquenda tellus, et domus, et placens
Uxor; neque harum, quas colis, arborum
Te, præter inviſas cupreſſos,
Ulla brevem dominum ſequetur.

Abſumet hæres Cæcuba dignior
Servata centum clavibus, et mero
Tinget pavimentum ſuperbo,
Pontificum potiore cœnis.

ODE XV.

JAM pauca aratro jugera regiæ
Moles relinquent: undique latius
Extenta viſentur Lucrino
Stagna lacu, platanuſque cœlebs
Evincet ulmos. tum violaria, et
Myrtus, et omnis copia narium
Spargent olivetis odorem,
Fertilibus domino priori:
Tum ſpiſſa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. non ita Romuli
Præſcriptum et intonſi Catonis
Auſpiciis, veterumque normâ.
Privatus illis cenſus erat brevis,
Commune magnum; nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat arcton;
Nec fortuitum ſpernere cespitem
Leges ſinebant, oppida publico
Sumtu jubentes et deorum
Templa novo decorare ſaxo.

AD GROSPHUM. ODE XVI.

OTIUM divos rogat in patenti
Prenſus Ægæo, ſimul atra nubes
Condidit lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:

Otium

Otium bello furioſa Thrace,
Otium Medi pharetrâ decori,
Groſphe, non gemmis, neque purpurâ, venale, neque auro.
Non enim gazæ, neque conſularis
Submovet lictor miſeros tumultus
Mentis, et curas laqueata circum
Tecta volantes.
Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in mensâ tenui ſalinum;
Nec leves ſomnos timor, aut cupido
Sordidus, aufert.
Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit æratas vitioſa naves
Cura; nec turmas equitum relinquit,
Ocior cervis, et agente nimbos
Ocior euro.
Lætus in præſens animus quod ultra eſt
Oderit curare, et amara leni
Temperet riſu. nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem:
Longa Tithonum minuit ſenectus;
Et mihi forſan, tibi quod negarit,
Porriget hora.
Te greges centum Siculæque circum
Mugiunt vaccæ; tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa; te bis Afro
Murice tinctæ
Veſtiunt lanæ: mihi parva rura, et
Spiritum Graiæ tenuem camœnæ,
Parca non mendax dedit, ac malignum
Spernere vulgus.

AD MÆCENATEM. ODE XVII.

CUR me querelis exanimas tuis?
Nec dîs amicum eſt, nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus columenque rerum.
Ah! te meæ ſi partem animæ rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus æque nec ſuperſtes
Integer? ille dies utramque
Ducet ruinam. non ego perfidum
Dixi ſacramentum: ibimus, ibimus,
Utcunque præcedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimeræ ſpiritus igneæ,
Nec, ſi reſurgat, centimanus Gyas,
Divellet unquam. ſic potenti
Juſtitiæ placitumque parcis.
Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Natalis horæ, ſeu tyrannus
Heſperiæ Capricornus undæ;
Utrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucriſque fati
Tardavit alas; cum populus frequens
Lætum theatris ter crepuit ſonum:
Me truncus illapſus cerebro
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextrâ levaſſet, Mercurialium
Cuſtos virorum. reddere victimas
Ædemque votivam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

ODE

ODE XVIII.

NON ebur, neque aureum
Meâ renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettias
Premunt columnas ultimâ recifæ
Africâ; neque Attali
Ignotus hæres regiam occupavi;
Nec Laconias mihi
Trahunt honeſtæ purpuras clientæ.
At fides, et ingenî
Benigna vena, eſt; pauperemque dives
Me petit. nihil ſupra
Deos laceſſo, nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die,
Novæque pergunt interire lunæ.
Tu ſecanda marmora
Locas ſub ipſum funus; et ſepulcri
Immemor ſtruis domos;
Mariſque Baiis obſtrepentis urges
Submovere litora,
Parum locuples continente ripâ.
Quid, quod uſque proximos
Revellis agri terminos, et ultra
Limites clientium
Salis avarus? pellitur, paternos
In ſinu ferens deos,
Et uxor, et vir, ſordidoſque natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci ſede deſtinatâ
Aula divitem manet
Herum. quid ultra tendis? æqua tellus

Pauperi

Pauperi recluditur
  Regumque pueris; nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
  Revexit auro captus. hic ſuperbum
Tantalum atque Tantali
  Genus coërcet: hic, levare functum
Pauperem laboribus
  Vocatus atque non vocatus, audit.

IN BACCHUM. ODE XIX.

BACCHUM in remotis carmina rupibus
Vidi docentem, credite poſteri,
  Nymphaſque diſcentes, et aures
    Capripedum ſatyrorum acutas.
Evœ! recenti mens trepidat metu;
Plenoque Bacchi pectore turbidum
  Lætatur. evœ! parce, Liber,
    Parce, gravi metuende thyrſo.
Fas pervicaces ſit mihi Thyiadas,
Vinique fontem, lactis et uberes
  Cantare rivos, atque truncis
    Lapſa cavis iterare mella:
Fas et beatæ conjugis additum
Stellis honorem, tectaque Pentheï
  Disjecta non leni ruinâ,
    Thracis et exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare barbarum;
Tu ſeparatis uvidus in jugis
  Nodo coerces viperino
    Biſtonidum ſine fraude crines.
Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors gigantum ſcanderet impia,
  Rhœtum retorſiſti leonis
    Unguibus horribilique malâ:

Quanquam,

Quanquam, choreïs aptior, et jocis,
Ludoque, dictus, non ſat idoneus
Pugnæ ferebaris; ſed idem
Pacis eras mediuſque belli,
Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam; et recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

Ad Mæcenatem. Ode XX.

NON uſitatâ, non tenui, ferar
Pennâ, biformis per liquidum æthera
Vates; neque in terris morabor
Longius; invidiâque major
Urbes relinquam. non ego, pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas
Dilecte, Mæcenas, obibo,
Nec Stygiâ cohibebor undâ.
Jam jam reſidunt cruribus aſperæ
Pelles; et album mutor in alitem
Superne; naſcunturque leves
Per digitos humeroſque plumæ.
Jam, Dædaleo ocior Icaro,
Viſam gementis litora Boſpori,
Syrteſque Getulas, canorus
Ales, Hyperboreoſque campos.
Me Colchus, et qui diſſimulat metum
Marſæ cohortis, Dacus, et ultimi
Noſcent Geloni: me peritus
Diſcet Iber, Rhodanique potor,
Abſint inani funere næniæ,
Luctuſque turpes, et quærimoniæ:
Compeſce clamorem, ac ſepulcri
Mitte ſupervacuos honores.

CARMINUM

CARMINUM

LIBER III.

AD ASINIUM POLLIONEM. ODE I.

ODI profanum vulgus, et arceo.
Favete linguis: carmina non prius
Audita, muſarum ſacerdos,
Virginibus puerisque canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Jovis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta ſupercilio moventis.
Eſt, ut viro vir latius ordinet
Arbuſta ſulcis; hic generoſior
Deſcendat in campum petitor;
Moribus hic meliorque famâ
Contendat; illi turba clientium
Sit major. æquâ lege neceſſitas
Sortitur infignes et imos:
Omne capax movet urna nomen.
Diſtrictus enſis cui ſuper impiâ
Cervice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt ſaporem;
Non avium citharæque cantus
Somnum reducent. ſomnus agreſtium
Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit, umbroſamque ripam,
Non zephyris agitata Tempe.

Deſiderantem

Desiderantem quod satis est neque
Tumultuosum solicitat mare,
Nec sævus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hœdi:
Non verberatæ grandine vineæ,
Fundusque mendax; arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.
Contracta pisces æquora sentiunt,
Jactis in altum molibus: huc frequens
Cæmenta demittit redemtor
Cum famulis, dominusque terræ
Fastidiosus: sed timor et minæ
Scandunt eodem quo dominus; neque
Decedit æratâ triremi, et
Post equitem sedet, atra cura:
Quod si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit usus, nec Falerna
Vitis, Achæmeniumve costum;
Cur invidendis postibus et novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabinâ
Divitias operosiores?

Ad Amicos. Ode II.

ANGUSTAM, amici, pauperiem pati
Robustus acri militiâ puer
Condiscat, et Parthos feroces
Vexet eques metuendus hastâ,
Vitamque sub dio et trepidis agat
In rebus. illum ex mœnibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, et adulta virgo,

Suſpiret: eheu! ne rudis agminum
Sponſus laceſſat regius aſperum
Tactu leonem; quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
Dulce et decorum eſt pro patriâ mori.
Mors et fugacem perſequitur virum;
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus timidoque tergo.
Virtus, repulſæ neſcia ſordidæ, incontaminatis fulget honoribus;
Nec ſumit aut ponit ſecures
Arbitrio popularis auræ.
Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negatâ tentat iter viâ;
Cœtuſque vulgares et udam
Spernit humum fugiente pennâ.
Eſt et fideli tuta ſilentio
Merces. vetabo, qui Cereris ſacrum
Vulgarit arcanæ, ſub iſdem
Sit trabibus, fragilemve mecum
Solvat phaſelum. ſæpe Dieſpiter
Neglectus inceſto addidit integrum.
Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede pœna claudo.

ODE III.

JUSTUM ac tenacem propoſiti virum,
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus inſtantis tyranni,
Mente quatit ſolidâ, neque auſter,
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus:
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.

Hâc arte Pollux, hâc vagus Hercules,
Eniſus arces attigit igneas;
Quos inter Auguſtus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hâc te merentem, Bacche pater, tuæ
Vexere tigres, indocili jugum
Collo trahentes: hâc Quirinus
Martis equis Acheronta fugit,
Gratum elocutâ conſiliantibus
Junone divis: Ilion Ilion
Fatalis inceſtuſque judex,
Et mulier peregrina, vertit
In pulverem, ex quo deſtituit deos
Mercede pactâ Laomedon, mihi
Caſtæque damnatam Minervæ,
Cum populo et duce fraudulento.
Jam nec Lacænæ ſplendet adulteræ
Famoſus hoſpes; nec Priami domus
Perjura pugnaces Achivos
Hectoreis opibus refringit;
Noſtriſque ductum ſeditionibus
Bellum reſedit. protinus et graves
Iras, et inviſum nepotem,
Troïa quem peperit ſacerdos,
Marti redonabo. illum ego lucidas
Inire ſedes, ducere nectaris
Succos, et adſcribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
Dum longus inter ſæviat Ilion
Romamque pontus, quâlibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridiſque buſto
Inſultet armentum, et catulos feræ
Celent inultæ, ſtet Capitolium
Fulgens, triumphatiſque poſſit
Roma ferox dare jura Medis.

Horrenda

Horrenda late nomen in ultimas
Extendat oras, qua medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Qua tumidus rigat arva Nilus:
Aurum irrepertum, et ſic melius ſitum
Cum terra celat, ſpernere fortior,
Quam cogere humanos in uſus,
Omne ſacrum rapiente dextrâ.
Quicunque mundo terminus obſtitit,
Hunc tangat armis; viſere geſtiens
Quâ parte debacchentur ignes,
Quâ nebulæ pluviique rores.
Sed bellicoſis fata Quiritibus
Hâc lege dico, ne, nimium pii
Rebuſque fidentes, avitæ
Tecta velint reparare Trojæ.
Trojæ renaſcens alite lugubri
Fortuna triſti clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis et ſorore.
Ter ſi reſurgat murus aheneus,
Auctore Phœbo; ter pereat meis
Exciſus Argivis; ter uxor
Capta virum puerosque ploret.
Non hæc jocoſæ conveniunt lyræ.
Quo, muſa, tendis? define, pervicax,
Referre ſermones deorum, et
Magna modis tenuare parvis.

AD CALLIOPEN. ODE IV.

DESCENDE cœlo, et dic age tibiâ
Regina longum Calliope melos;
Seu voce nunc mavis acutâ,
Seu fidibus, citharâve Phœbi.

Auditis?

Auditis? an me ludit amabilis
Insania? audire et videor pios
  Errare per lucos, amœnæ
    Quos et aquæ subeunt et auræ.
Me fabulosæ Vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apuliæ,
  Ludo fatigatumque somno,
    Fronde novâ puerum palumbes
Texere; mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum Acherontiæ,
  Saltusque Bantinos, et arvum
    Pingue tenent humilis Ferenti;
Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem et ursis; ut premerer sacrâ
  Lauroque collatâque myrto,
    Non sine dis animosus infans.
Vester, camœnæ, vester in arduos
Tollor Sabinos; seu mihi frigidum
  Præneste, seu Tibur supinum,
    Seu liquidæ placuere Baiæ.
Vestris amicum fontibus et choris,
Non me Philippis versa acies retro,
  Devota non extinxit arbos,
    Nec Siculâ Palinurus undâ.
Utcunque mecum vos eritis, libens
Insanientem navita Bosporum
  Tentabo, et arentes arenas
    Litoris Assyrii viator.
Visam Britannos hospitibus feros
Et lætum equino sanguine Concanum:
  Visam pharetratos Gelonos
    Et Scythicum inviolatus amnem.
Vos Cæsarem altum, militiâ simul
Fessas cohortes reddidit oppidis,
  Finire quærentem labores,
    Pierio recreatis antro.

Vos

Vos lene conſilium et datis, et dato
Gaudetis, almæ. ſcimus ut impios
  Titanas immanemque turmam
    Fulmine ſuſtulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventoſum, et urbes, regnaque triſtia;
  Divoſque mortaleſque turbas
    Imperio regit unus æquo.
Magnum illa terrorem intulerat Jovi
Fidens juventus horrida brachiis,
  Fratreſque tendentes opaco
    Pelion impoſuiſſe Olympo.
Sed quid Typhœus et validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion ſtatu,
  Quid Rhœtus, evulſiſque truncis
    Enceladus jaculator audax,
Contra ſonantem Palladis ægida
Poſſent ruentes? hinc avidus ſtetit
  Vulcanus, hinc matrona Juno, et,
    Nunquam humeris poſiturus arcum,
Qui rore puro Caſtaliæ lavit
Crines ſolutos, qui Lyciæ tenet
  Dumeta natalemque ſylvam,
    Delius et Patareus Apollo.
Vis conſilî expers mole ruit ſuâ:
Vim temperatam dî quoque provehunt
  In majus: îdem odere vires
    Omne nefas animo moventes.
Teſtis mearum centimanus Gyas
Sententiarum notus, et integræ
  Tentator Orion Dianæ,
    Virgineâ domitus ſagittâ.
Injecta monſtris terra dolet ſuis;
Mœretque partus fulmine luridum
  Miſſos ad Orcum; nec peredit
    Impoſitam celer ignis Ætnam;

In continentis

Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Cuſtos: amatorem trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.

AUGUSTI LAUDES. ODE V.

COELO tonantem credidimus Jovem
Regnare. præſens divus habebitur
Auguſtus, adjectis Britannis
Imperio gravibuſque Perſis.
Mileſne Craſſi conjuge barbarâ
Turpis maritus vixit? et hoſtium,
Proh curia inverſique mores!
Conſenuit ſocerorum in armis
Sub rege Medo Marſus, et Appulus,
Anciliorum, et nominis, et togæ,
Oblitus, æternæque Veſtæ,
Incolumi Jove et urbe Româ?
Hoc caverat mens provida Reguli,
Diſſentientis conditionibus
Fœdis et exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum,
Si non periret immiſerabilis
Captiva pubes. ſigna ego Punicis
Affixa delubris, et arma
Militibus ſine cæde, dixit,
Derepta, vidi: vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero,
Portaſque non clauſas, et arva
Marte coli populata noſtro.
Auro repenſus ſcilicet acrior
Miles redibit? flagitio additis
Damnum: neque amiſſos colores
Lana refert medicata fuco;

Nec

Nec vera virtus, cum ſemel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata denſis
Cerva plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis ſe credidit hoſtibus;
Et Marte Pœnos proteret altero,
Qui lora reſtrictis lacertis
Senſit iners, timuitque mortem.
Hic, unde vitam ſumeret inſcius,
Pacem duello miſcuit. o pudor!
O magna Carthago, probroſis
Altior Italiæ ruinis!
Fertur pudicæ conjugis oſculum
Parvoſque natos, ut capitis minor,
A ſe removiſſe, et virilem
Torvus humi poſuiſſe vultum;
Donec labantes conſilio patres
Firmaret auctor nunquam alias dato,
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret exul.
Atqui ſciebat quæ ſibi barbarus
Tortor pararet: non aliter tamen
Dimovit obſtantes propinquos
Et populum reditus morantem,
Quam ſi clientum longa negotia,
Dijudicatâ lite, relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.

AD ROMANOS. ODE VI.

DELICTA majorum immeritus lues,
Romane; donec templa refeceris
Ædeſque labentes deorum, et
Fœda nigro ſimulacra fumo.

Dis

Dîs te minorem quod geris, imperas.
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Dî multa neglecti dederunt
Heſperiæ mala luctuoſæ.
Jam bis Monæſes, et Pacori manus,
Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros, et adjeciſſe prædam
Torquibus exiguis renidet.
Pene occupatam ſeditionibus
Delevit urbem Dacus, et Æthiops:
Hic claſſe formidatus, ille
Miſſilibus melior ſagittis.
Fœcunda culpæ ſæcula nuptias
Primum inquinavere, et genus, et domos:
Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionios
Matura virgo, et fingitur artibus
Jam nunc, et inceſtos amores
De tenero meditatur ungui.
Mox juniores quærit adulteros
Inter mariti vina; neque eligit,
Cui donet impermiſſa raptim
Gaudia, luminibus remotis:
Sed juſſa coram non ſine conſcio
Surgit marito; ſeu vocat inſtitor,
Seu navis Hiſpanæ magiſter,
Dedecorum pretioſus emtor.
Non his juventus orta parentibus
Infecit æquor ſanguine Punico,
Pyrrhumque, et ingentem cecidit
Antiochum, Annibalemque dirum:
Sed ruſticorum maſcula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Verſare glebas, et ſeveræ
Matris ad arbitrium reciſos

Portare fuſtes, ſol ubi montium
Mutaret umbras, et juga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnoſa quid non imminuit dies?
Ætas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

AD ASTERIEN. ODE VII.

QUID fies, Aſterie, quem tibi candidi
Primo reſtituent vere Favonii
Thynâ merce beatum,
Conſtantis juvenem fide
Gygen? ille notis actus ad Oricum,
Poſt inſana Capræ ſidera, frigidas
Noctes non ſine multis
Inſomnis lacrymis agit.
Atqui ſolicitæ nuntius hoſpitæ,
Suſpirare Chloën et miſeram tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat mille vafer modis.
Ut Prœtum mulier perfida credulum
Falſis impulerit criminibus, nimis
Caſto Bellerophonti
Maturare necem, refert.
Narrat pene datum Pelea Tartaro,
Magneſſam Hippolyten dum fugit abſtinens:
Et peccare docentes
Fallax hiſtorias movet;
Fruſtra: nam ſcopulis ſurdior Icari
Voces audit, adhuc integer. at, tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus juſto placeat, cave.

Quamvis

Quamvis non alius flectere equum ſciens
Æque conſpicitur gramine Martio;
Nec quiſquam citus æque
Tuſco denatat alveo;
Primâ nocte domum claude; neque in vias
Sub cantu querulæ deſpice tibiæ;
Et te ſæpe vocanti
Duram difficilis mane.

AD MÆCENATEM. ODE VIII.

MARTIIS cœlebs quid agam calendis,
Quid velint flores, et acerra thuris
Plena, miraris, poſituſque carbo in
Ceſpite vivo,
Docte ſermones utriuſque linguæ.
Voveram dulces epulas et album
Libero caprum, prope funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, anno redeunte, feſtus
Corticem adſtrictum pice dimovebit
Amphoræ, fumum bibere inſtitutæ
Conſule Tullo.
Sume, Mæcenas, cyathos amici
Soſpitis centum; vigiles lucernas
Perfer in lucem; procul omnis eſto
Clamor, et ira.
Mitte civiles ſuper urbe curas.
Occidit Daci Cotiſonis agmen:
Medis infeſtus ſibi luctuoſis
Diffidet armis:
Servit Hiſpanæ vetus hoſtis oræ
Cantaber, ſerâ domitus catenâ:
Jam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.

Negligens,

Negligens, ne quâ populus laboret,
Parce privatus nimium cavere;
Dona præſentis rape lætus horæ, ac
Linque ſevera.

AD LYDIAM. ODE IX.

HOR. DONEC gratus eram tibi,
Nec quiſquam potior brachia candidæ
Cervici juvenis dabat,
Perſarum vigui rege beatior.
LYD. Donec non aliâ magis
Arſiſti, neque erat Lydia poſt Chloën,
Multi Lydia nominis
Romanâ vigui clarior Iliâ.
HOR. Me nunc Threſſa Chloë regit,
Dulces docta modos et citharæ ſciens;
Pro quâ non metuam mori,
Si parcent animæ fata ſuperſtiti.
LYD. Me torret face mutuâ
Thurini Calaïs filius Ornithi;
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata ſuperſtiti.
HOR. Quid, ſi priſca redit Venus,
Diductoſque jugo cogit aheneo?
Si flava excutitur Chloë,
Rejectæque patet janua Lydiæ?
LYD. Quanquam ſidere pulcrior
Ille eſt, tu levior cortice, et improbo
Iracundior Adriâ,
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

AD LYCEN. ODE X.

EXTREMUM Tanaim ſi biberes, Lyce,
Sævo nupta viro, me tamen aſperas
Porrectum ante fores objicere incolis
Plorares aquilonibus.
Audis quo ſtrepitu janua, quo nemus
Inter pulcra ſitum tecta remugiat
Ventis? et poſitas ut glaciet nives
Puro numine Jupiter?
Ingratam Veneri pone ſuperbiam;
Ne currente retro funis eat rotâ.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus violâ pallor amantium,
Nec vir Pieriâ pellice ſaucius,
Curvat; ſupplicibus tuis
Parcas, nec rigidâ mollior eſculo,
Nec Mauris animo mitior anguibus.
Non hoc ſemper erit liminis aut aquæ
Cœleſtis patiens latus.

AD MERCURIUM. ODE XI.

MERCURI, nam te docilis magiſtro
Movit Amphion lapides canendo,
Tuque teſtudo, reſonare ſeptem
Callida nervis,
Nec loquax olim neque grata, nunc et
Divitum menſis et amica templis;
Dic modos, Lyde quibus obſtinatas
Applicet aures:

Quæ,

Quæ, velut latis equa trima campis,
Ludit exſultim, metuitque tangi,
Nuptiarum expers, et adhuc protervo
Cruda marito.
Tu potes tigres comiteſque ſilvas
Ducere, et rivos celeres morari.
Ceſſit immanis tibi blandienti
Janitor aulæ
Cerberus; quamvis furiale centum
Muniunt angues caput, æſtuatque
Spiritus teter, ſanieſque manat
Ore trilingui.
Quin et Ixion, Tityoſque, vultu
Riſit invito: ſtetit urna paulum
Sicca, dum grato Danaï puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde ſcelus atque notas
Virginum pœnas, et inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata
Quæ manent culpas etiam ſub Orco.
Impiæ, nam quid potuere majus?
Impiæ ſponſos potuere duro
Perdere ferro.
Una de multis, face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendide mendax, et in omne virgo
Nobilis ævum:
Surge, quæ dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi ſomnus, unde
Non times, detur; ſocerum et ſceleſtas
Falle ſorores;
Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos, eheu! lacerant: ego illis
Mollior nec te feriam, nec intra
Clauſtra tenebo.

Me

Me pater ſævis oneret catenis,
Quod viro clemens miſero peperci;
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
I, pedes quo te rapiunt et auræ,
Dum favet nox, et Venus: i ſecundo
Omine, et noſtri memorem ſepulcro
Sculpe querelam.

AD NEOBULEN. ODE XII.

MISERARUM eſt, neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino lavere, aut exanimari metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi qualum Cythereæ puer ales,
Tibi telas operoſæque Minervæ
Studium, aufert, Neobule, Liparæi nitor Hebri,
Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis;
Eques ipſo melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque ſegni pede, victus;
Catus idem per apertum fugientes
Agitato grege cervos jaculari, et
Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

AD FONTEM BANDUSIÆ. ODE XIII.

O Fons Bandufiæ, ſplendidior vitro,
Dulci digne mero, non ſine floribus,
Cras donaberis hœdo;
Cui frons, turgida cornibus
Primis, et Venerem et prœlia deſtinat;
Fruſtra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro ſanguine rivos
Laſcivi ſoboles gregis.

Te

Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Neſcit tangere : tu frigus amabile
Feſſis vomere tauris
Præbes et pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impoſitam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphæ defiliunt tuæ.

De Reditu Auguſti. Ode XIV.

HERCULIS ritu modo dictus, o plebs,
Morte venalem petiiſſe laurum,
Cæſar Hiſpanâ repetit penates
Victor ab orâ.
Unice gaudens mulier marito
Prodeat, juſtis operata divis ;
Et ſoror clari ducis, et decoræ
Supplice vittâ
Virginum matres juvenumque nuper
Soſpitum. vos, o pueri, et puellæ
Jam virûm expertes, male ominatis
Parcite verbis.
Hic dies vere mihi feſtus atras
Eximet curas : ego nec tumultum,
Nec mori per vim, metuam, tenente
Cæſare terras.
I, pete unguentum, puer, et coronas,
Et cadum Marſi memorem duelli ;
Spartacum ſi qua potuit vagantem
Fallere teſta.
Dic et argutæ properet Neæræ
Myrrheum nodo cohibere crinem :
Si per inviſum mora janitorem
Fiet, abito.

Lenit

Lenit albeſcens animos capillus
Litium et rixæ cupidos protervæ.
Non ego hoc ferrem calidus juventâ,
Conſule Planco.

IN CHLORIM. ODE XV.

UXOR pauperis Ibyci,
Tandem nequitiæ fige modum tuæ
Famoſiſque laboribus:
Maturo propior deſine funeri
Inter ludere virgines,
Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.
Non, ſi quid Pholoën ſatis,
Et te, Chlori, decet: filia rectius
Expugnat juvenum domos,
Pulſo Thyias uti concita tympano:
Illam cogit amor Nothi
Laſcivæ ſimilem ludere capreæ.
Te lanæ prope nobilem
Tonſæ Luceriam, non citharæ, decent,
Nec flos purpureus roſæ,
Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

AD MÆCENATEM. ODE XVI.

INCLUSAM Danaën turris ahenea,
Robuſtæque fores, et vigilum canum
Triſtes excubiæ, munierant ſatis
Nocturnis ab adulteris;
Si non Acrifium, virginis abditæ
Cuſtodem pavidum, Jupiter et Venus
Riſiſſent: fore enim tutum iter et patens
Converſo in pretium deo.

Aurum per medios ire ſatellites,
Et perrumpere amat ſaxa, potentius
Ictu fulmineo. concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum
Demerſa exitio. diffidit urbium
Portas vir Macedo, et ſubruit æmulos
Reges muneribus. munera navium
Sævos illaqueant duces.
Creſcentem ſequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. jure perhorrui
Late conſpicuum tollere verticem,
Mæcenas equitum decus.
Quanto quiſque ſibi plura negaverit,
A dîs plura feret. nil cupientium
Nudus caſtra peto, et transfuga divitum
Partes linquere gestio;
Contemtæ dominus ſplendidior rei,
Quam ſi quidquid arat non piger Appulus
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Puræ rivus aquæ, ſilvaque jugerum
Paucorum, et ſegetis certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit ſorte beatior.
Quanquam nec Calabræ mella ferunt apes,
Nec Læſtrygoniâ Bacchus in amphorâ
Langueſcit mihi, nec pinguia Gallicis
Creſcunt vellera paſcuis;
Importuna tamen paupertas abeſt:
Nec, ſi plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva cupidine
Vectigalia porrigam,
Quam ſi Mygdoniis regnum Alyattei
Campis continuem. multa petentibus
Deſunt multa. bene eſt, cui deus obtulit
Parcâ quod ſatis eſt manu.

AD ÆLIUM LAMIAM. ODE XVII.

ÆLI, vetuſto nobilis ab Lamo,
[Quando et priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, et nepotum
Per memores genus omne faſtos,
Auctore ab illo ducit originem,]
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps et innantem Maricæ
Litoribus tenuiſſe Lirin,
Late tyrannus; cras foliis nemus
Multis et algâ litus inutili
Demiſſa tempeſtas ab euro
Sternet, aquæ niſi fallit augur
Annoſa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum. cras genium mero
Curabis, et porco bimeſtri,
Cum famulis operum ſolutis.

AD FAUNUM. ODE XVIII.

FAUNE, nympharum fugientum amator,
Per meos fines et aprica rura
Lenis incedas, abeaſque parvis
Æquus alumnis:
Si tener pleno cadit hœdus anno,
Larga nec deſunt Veneris ſodali
Vina crateræ, vetus ara multo
Fumat odore.
Ludit herboſo pecus omne campo,
Cum tibi nonæ redeunt decembres;
Feſtus in pratis vacat otioſo
Cum bove pagus:

Inter audaces lupus errat agnos:
Spargit agreſtes tibi ſilva frondes:
Gaudet inviſam pepuliſſe foſſor
Ter pede terram.

AD TELEPHUM. ODE XIX.

QUANTUM diſtet ab Inacho
Codrus, pro patriâ non timidus mori,
Narras, et genus Æaci,
Et pugnata ſacro bella ſub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
Quo præbente domum et quotâ
Pelignis caream frigoribus, taces.
Da lunæ propere novæ,
Da noctis mediæ, da, puer, auguris
Murenæ; tribus aut novem
Miſcentor cyathis pocula commodis.
Qui muſas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates: tres prohibet ſupra
Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis juncta ſororibus.
Inſanire juvat. cur Berecynthiæ
Ceſſant flamina tibiæ?
Cur pendet tacitâ fiſtula cum lyrâ?
Parcentes ego dexteras
Odi: ſparge roſas. audiat invidus
Dementem ſtrepitum Lycus,
Et vicina ſeni non habilis Lyco.
Spiſsâ te nitidum comâ,
Puro te ſimilem, Telephe, veſpero,
Tempeſtiva petit Chloë:
Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

AD

AD PYRRHUM. ODE XX.

NON vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Getulæ catulos leænæ?
Dura poſt paulo fugies inaudax
Prœlia raptor;
Cum per obſtantes juvenum catervas
Ibit inſignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi præda cedat
Major, an illi.
Interim, dum tu celeres ſagittas
Promis, hæc dentes acuit timendos;
Arbiter pugnæ poſuiſſe nudo
Sub pede palmam
Fertur, et leni recreare vento
Sparſum odoratis humerum capillis:
Qualis aut Nireus fuit, aut aquosâ
Raptus ab Idâ.

AD AMPHORAM. ODE XXI.

O Nata mecum conſule Manlio,
Seu tu querelas, ſive geris jocos,
Seu rixam et inſanos amores,
Seu facilem, pia teſta, ſomnum:
Quocunque lectum nomine Maſſicum
Servas, moveri digna bono die;
Deſcende, Corvino jubente
Promere languidiora vina.
Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus:
Narratur et priſci Catonis
Sæpe mero caluiſſe virtus.

Tu

Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro : tu ſapientium
Curas et arcanum jocoſo
Conſilium retegis Lyæo :
Tu ſpem reducis mentibus anxiis
Vireſque ; et addis cornua pauperi,
Poſt te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
Te Liber, et, ſi læta aderit, Venus,
Segneſque nodum ſolvere Gratiæ,
Vivæque producent lucernæ,
Dum rediens fugat aſtra Phœbus.

AD DIANAM. ODE XXII.

MONTIUM cuſtos nemorumque virgo,
Quæ laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimiſque letho,
Diva triformis ;
Imminens villæ tua pinus eſto,
Quam per exactos ego lætus annos
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

AD PHIDYLEN. ODE XXIII.

COELO ſupinas ſi tuleris manus
Naſcente lunâ, ruſtica Phidyle ;
Si thure placaris, et hornâ
Fruge, lares, avidâque porcâ,
Nec peſtilentem ſentiet africum
Fœcunda vitis, nec ſterilem ſeges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.

Nam,

Nam, quæ nivali paſcitur Algido
Devota, quercus inter et ilices,
Aut creſcit Albanis in herbis,
Victima pontificum ſecures
Cervice tinget. te nihil attinet
Tentare multâ cæde bidentium,
Parvos coronantem marino
Rore deos fragilique myrto.
Immunis aram ſi tetigit manus,
Non ſumtuoſâ blandior hoſtiâ
Mollibit averſos penates
Farre pio et ſaliente micâ.

In Avarum. Ode XXIV.

INTACTIS opulentior
Theſauris Arabum et divitis Indiæ,
Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis et mare Apulicum,
Si figit adamantinos
Summis verticibus dira neceſſitas
Clavos, non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campeſtres melius Scythæ,
Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos,
Vivunt, et rigidi Getæ;
Immetata quibus jugera liberas
Fruges et Cererem ferunt;
Nec cultura placet longior annuâ;
Defunctumque laboribus
Æquali recreat ſorte vicarius.
Illic matre carentibus
Privignis mulier temperat innocens;
Nec dotata regit virum
Conjux, nec nitido fidit adultero.

Dos

Dos eſt magna parentium
Virtus, et metuens alterius viri
Certo fœdere caſtitas:
Et peccare nefas, aut pretium emori.
O! quis, quis volet impias
Cædes et rabiem tollere civicam?
Si quæret pater urbium
Subſcribi ſtatuis, indomitam audeat
Refrenare licentiam
Clarus poſtgenitis: quatenus, heu nefas!
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.
Quid triſtes querimoniæ,
Si non ſupplicio culpa reciditur?
Quid leges ſine moribus
Vanæ proficiunt, ſi neque fervidis
Pars incluſa caloribus
Mundi, nec boreæ finitimum latus,
Duratæque ſolo nives,
Mercatorem abigunt; horrida callidi
Vincunt æquora navitæ;
Magnum pauperies opprobrium jubet
Quidvis et facere et pati,
Virtutiſque viam deſerit arduæ?
Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat, ac turba faventium,
Vel nos in mare proximum
Gemmas, et lapides, aurum et inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus. ſcelerum ſi bene pœnitet,
Eradenda cupidinis
Pravi ſunt elementa, et teneræ nimis
Mentes aſperioribus
Formandæ ſtudiis. neſcit equo rudis
Hærere ingenuus puer,
Venarique timet; ludere doctior,

Seu

Seu Græco jubeas trocho,
  Seu malis vetitâ legibus aleâ:
Cum perjura patris fides
  Conſortem, ſocium, fallat, et hoſpitem,
Indignoque pecuniam
  Hæredi properet. ſcilicet improbæ
Creſcunt divitiæ: tamen
  Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei.

AD BACCHUM. ODE XXV.

QUO me, Bacche, rapis tui
  Plenum? quæ nemora, aut quos agor in ſpecus,
Velox mente novâ? quibus
  Antris egregii Cæſaris audiar
Æternum meditans decus
  Stellis inſerere et concilio Jovis?
Dicam inſigne, recens, adhuc
  Indictum ore alio. non ſecus in jugis
E ſomnis ſtupet Evyas,
  Hebrum proſpiciens, et nive candidam
Thracen, ac pede barbaro
  Luſtratam Rhodopen. ut mihi devio
Rupes et vacuum nemus
  Mirari libet! o Naïadum potens
Baccharumque, valentium
  Proceras manibus vertere fraxinos;
Nil parvum aut humili modo,
  Nil mortale, loquar. dulce periculum eſt,
O Lenæe, ſequi deum
  Cingentem viridi tempora pampino.

Dos eſt magna parentium
Virtus, et metuens alterius viri
Certo fœdere caſtitas:
Et peccare nefas, aut pretium emori.
O! quis, quis volet impias
Cædes et rabiem tollere civicam?
Si quæret pater urbium
Subſcribi ſtatuis, indomitam audeat
Refrenare licentiam
Clarus poſtgenitis: quatenus, heu nefas!
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.
Quid triſtes querimoniæ,
Si non ſupplicio culpa recidítur?
Quid leges ſine moribus
Vanæ proficiunt, ſi neque fervidis
Pars incluſa caloribus
Mundi, nec boreæ finitimum latus,
Duratæque ſolo nives,
Mercatorem abigunt; horrida callidi
Vincunt æquora navitæ;
Magnum pauperies opprobrium jubet
Quidvis et facere et pati,
Virtutiſque viam deſerit arduæ?
Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat, ac turba faventium,
Vel nos in mare proximum
Gemmas, et lapides, aurum et inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus. ſcelerum ſi bene pœnitet,
Eradenda cupidinis
Pravi ſunt elementa, et teneræ nimis
Mentes aſperioribus
Formandæ ſtudiis. neſcit equo rudis
Hærere ingenuus puer,
Venarique timet; ludere doctior,

Seu

Seu Græco jubeas trocho,
Seu malis vetitâ legibus aleâ:
Cum perjura patris fides
Conſortem, ſocium, fallat, et hoſpitem,
Indignoque pecuniam
Hæredi properet. ſcilicet improbæ
Creſcunt divitiæ: tamen
Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei.

AD BACCHUM. ODE XXV.

QUO me, Bacche, rapis tui
Plenum? quæ nemora, aut quos agor in ſpecus,
Velox mente novâ? quibus
Antris egregii Cæſaris audiar
Æternum meditans decus
Stellis inferere et concilio Jovis?
Dicam inſigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. non ſecus in jugis
E ſomnis ſtupet Evyas,
Hebrum proſpiciens, et nive candidam
Thracen, ac pede barbaro
Luſtratam Rhodopen. ut mihi devio
Rupes et vacuum nemus
Mirari libet! o Naïadum potens
Baccharumque, valentium
Proceras manibus vertere fraxinos;
Nil parvum aut humili modo,
Nil mortale, loquar. dulce periculum eſt,
O Lenæe, ſequi deum
Cingentem viridi tempora pampino.

AD VENEREM. ODE XXVI.

VIXI puellis nuper idoneus,
Et militavi non ſine gloriâ:
Nunc arma defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,
Lævum marinæ qui Veneris latus
Cuſtodit. hic, hic ponite lucida
Funalia, et vectes, et arcus
Oppoſitis foribus minaces.
O, quæ beatam diva tenes Cyprum et
Memphim carentem Sithoniâ nive,
Regina, ſublimi flagello
Tange Chloën ſemel arrogantem.

AD GALATEAM NAVIGATURAM. ODE XXVII.

IMPIOS parræ recinentis omen
Ducit, et prægnans canis, aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino,
Fœtaque vulpes:
Rumpit et ſerpens iter inſtitutum,
Si per obliquum ſimilis ſagittæ
Terruit mannos. ego cui timebo
Providus auſpex,
Antequam ſtantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum,
Oſcinem corvum prece ſuſcitabo
Solis ab ortu.
Sis licet felix ubicunque mavis,
Et memor noſtri, Galatea, vivas:
Namque nec lævus vetat ire picus,
Nec vaga cornix.

Sed

Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion? ego quid ſit ater
Adriæ novi ſinus; et quid albus
Peccet Iapyx.
Hoſtium uxores puerique cæcos
Sentiant motus orientis auſtri, et
Æquoris nigri fremitum, et trementes
Verbere ripas.
Sic et Europe niveum doloſo
Credidit tauro latus; at ſcatentem
Belluas pontum mediaſque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis ſtudioſa florum, et
Debitæ nymphis opifex coronæ,
Nocte ſubluſtri nihil aſtra præter
Vidit et undas.
Quæ ſimul centum tetigit potentem
Oppidis Cretam: o pater, o relictum
Filiæ nomen, pietaſque, dixit,
Victa furore!
Unde? quo veni? levis una mors eſt
Virginum culpæ. vigilanſne ploro
Turpe commiſſum; an vitiis carentem
Ludit imago
Vana, quæ portâ fugiens eburnâ
Somnium ducit? meliuſne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc juvencum
Dedat iratæ, lacerare ferro et
Frangere enitar, modo multum amati,
Cornua monſtri.
Impudens liqui patrios penates!
Impudens Orcum moror! o deorum
Si quis hæc audis, utinam inter errem
Nuda leones!

Antequam

Antequam turpis macies decentes
Occupet malas, teneræque ſuccus
Defluat prædæ, ſpecioſa quæro
Paſcere tigres.
Vilis Europe, pater urget abſens:
Quid mori ceſſas? potes hâc ab orno
Pendulum zonâ bene te ſecutâ e-
lidere collum.
Sive te rupes et acuta letho
Saxa delectant, age, te procellæ
Crede veloci, niſi herile mavis
Carpere penſum,
Regius ſanguis, dominæque tradi
Barbaræ pellex. aderat querenti
Perfidum ridens Venus, et remiſſo
Filius arcu.
Mox ubi luſit ſatis: abſtineto,
Dixit, irarum calidæque rixæ;
Cum tibi inviſus laceranda reddet
Cornua taurus.
Uxor invicti Jovis eſſe neſcis.
Mitte ſingultus; bene ferre magnam
Diſce fortunam: tua ſectus orbis
Nomina ducit.

AD LYDEN. ODE XXVIII.

FESTO quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde, ſtrenua Cæcubum,
Munitæque adhibe vim ſapientiæ.
Inclinare meridiem
Sentis, ac, veluti ſtet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram.

Nos

Nos cantabimus invicem
Neptunum et virides Nereïdum comas:
Tu curvâ recines lyrâ
Latonam et celeris ſpicula Cynthiæ:
Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgenteſque tenet Cycladas, et Paphon
Junctis viſit oloribus.
Dicetur meritâ nox quoque næniâ.

AD MÆCENATEM. ODE XXIX.

TYRRHENA regum progenies, tibi
Non ante verſo lene merum cado,
Cum flore, Mæcenas, roſarum, et
Preſſa tuis balanus capillis,
Jamdudum apud me eſt. eripe te moræ;
Ne ſemper udum Tibur et Æſulæ
Declive contempleris arvum, et
Telegoni juga parricidæ.
Faſtidioſam deſere copiam, et
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
Fumum, et opes, ſtrepitumque, Romæ.
Plerumque gratæ divitibus vices,
Mundæque parvo ſub lare pauperum
Cœnæ, ſine aulæis et oſtro,
Solicitam explicuere frontem.
Jam clarus occultum Andromedæ pater
Oſtendit ignem; jam Procyon furit,
Et ſtella veſani leonis,
Sole dies referente ſiccos.
Jam paſtor umbras cum grege languido,
Rivumque, feſſus quærit, et horridi
Dumeta Sylvani; caretque
Ripa vagis taciturna ventis.

Tu

Tu civitatem quis deceat ſtatus
Curas, et, urbi ſolicitus, times
Quid Seres, et regnata Cyro
Bactra, parent, Tanaiſque diſcors.
Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ nocte premit deus;
Ridetque, ſi mortalis ultra
Fas trepidat. quod adeſt memento
Componere æquus: cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc lapides adeſos,
Stirpeſque raptas, et pecus, et domos,
Volventis una, non ſine montium
Clamore vicinæque ſylvæ;
Cum fera diluvies quietos
Irritat amnes. ille potens ſui
Lætuſque degit, cui licet in diem
Dixiſſe, vixi: cras vel atrâ
Nube polum Pater occupato,
Vel ſole puro: non tamen irritum,
Quodcunque retro eſt, efficiet; neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna, ſævo læta negotio et
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii, benigna.
Laudo manentem. ſi celeres quatit
Pennas, reſigno quæ dedit, et meâ
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem ſine dote quæro.
Non eſt meum, ſi mugiat africis
Malus procellis, ad miſeras preces
Decurrere, et votis paciſci,
Ne Cypriæ Syriæque merces

Addant

Addant avaro divitias mari.
Tunc me biremis præſidio ſcaphæ
Tutum per Ægæos tumultus
Aura ferat, geminuſque Pollux.

Ad Melpomenen. Ode XXX.

EXEGI monumentum ære perennius,
Regalique ſitu pyramidum altius;
Quod non imber edax, non aquilo impotens,
Poſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, et fuga temporum.
Non omnis moriar; multaque pars mei
Vitabit Libitinam. uſque ego poſterâ
Creſcam laude recens; dum Capitolium
Scandet cum tacitâ virgine pontifex.
Dicar, qua violens obſtrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus agreſtium
Regnavit populorum, ex humili potens,
Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxiſſe modos. ſume ſuperbiam
Quæſitam meritis, et mihi Delphicâ
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

CARMINUM

LIBER IV.

Ad Venerem. Ode I.

INTERMISSA, Venus, diu
Rurſus bella moves? parce, precor, precor:
Non ſum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. deſine, dulcium

Mater

Mater ſæva Cupidinum,
Circa luſtra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis: abi
Quo blandæ juvenum te revocant preces.
Tempeſtivius in domo
Pauli, purpureis ales oloribus,
Comeſſabere Maximi,
Si torrere jecur quæris idoneum:
Namque et nobilis, et decens,
Et pro ſolicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium,
Late ſigna feret militiæ tuæ:
Et, quandoque potentior
Largis muneribus riſerit æmuli,
Albanos prope te lacus
Ponet marmoream ſub trabe citreâ.
Illic plurima naribus
Duces thura, lyræque et Berecynthiæ
Delectabere tibiæ
Miſtis carminibus, non ſine fiſtulâ.
Illic bis pueri die,
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In more Saliûm ter quatient humum.
Me nec fœmina, nec puer
Jam, nec ſpes animi credula mutui,
Nec certare juvat mero,
Nec vincire novis tempora floribus.
Sed cur, heu! Ligurine, cur
Manat rara meas lacryma per genas?
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua ſilentio?
Nocturnis te ego ſomniis
Jam captum teneo, jam volucrem ſequor
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

AD ANTONIUM IULUM. ODE II.

PINDARUM quiſquis ſtudet æmulari, Iule, ceratis ope Dædaleâ
Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem ſuper notas aluere ripas,
Fervet immenſuſque ruit profundo
Pindarus ore;
Laureâ donandus Apollinari,
Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvit, numeriſque fertur
Lege ſolutis:
Seu deos regeſque canit, deorum
Sanguinem; per quos cecidere juſtâ
Morte centauri; cecidit tremendæ
Flamma Chimæræ:
Sive, quos Elea domum reducit
Palma cœleſtes, pugilemve, equumve,
Dicit, et centum potiore ſignis
Munere donat:
Flebili ſponſæ juvenemve raptum
Plorat, et vires, animumque, moreſque
Aureos educit in aſtra, nigroque
Invidet Orco.
Multa Dircæum levat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus: ego, apis Matinæ
More modoque
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus uvidique
Tiburis ripas, operoſa parvus
Carmina fingo.

Concines majore poëta plectro
Cæsarem, quandoque trahet feroces
Per sacrum clivum, meritâ decorus
Fronde, Sicambros:
Quo nihil majus meliusve terris
Fata donavere bonique divi,
Nec dabunt, quamvis redeunt in aurum
Tempora priscum.
Concines lætosque dies, et urbis
Publicum ludum super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
Litibus orbum.
Tum meæ, si quid loquar audiendum,
Vocis accedet bona pars; et, o sol
Pulcher, o laudande, canam, recepto
Cæsare felix.
Tumque dum procedit, Io triumphe
Non semel dicemus, Io triumphe,
Civitas omnis; dabimusque divis
Thura benignis.
Te decem tauri totidemque vaccæ;
Me tener solvet vitulus, relictâ
Matre, qui largis juvenescit herbis
In mea vota;
Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium lunæ referentis ortum,
Qua notam duxit niveus videri,
Cætera fulvus.

Ad Melpomenen. Ode III.

QUEM tu, Melpomene, semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthmius
Clarabit pugilem; non equus impiger

Curru

Curru ducet Achaïo
Victorem; neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Oſtendet Capitolio:
Sed quæ Tibur aquæ fertile præfluunt,
Et ſpiſſæ nemorum comæ,
Fingent Æolio carmine nobilem.
Romæ principis urbium
Dignatur ſoboles inter amabiles
Vatum ponere me choros;
Et jam dente minus mordeor invido.
O, teſtudinis aureæ
Dulcem quæ ſtrepitum, Pieri, temperas;
O mutis quoque piſcibus
Donatura cycni, ſi libeat, ſonum;
Totum muneris hoc tui eſt,
Quod monſtror digito prætereuntium,
Romanæ fidicen lyræ:
Quod ſpiro et placeo, ſi placeo, tuum eſt.

DRUSI LAUDES. ODE IV.

QUALEM miniſtrum fulminis alitem
(Cui rex deorum regnum in aves vagas
Permiſit, expertus fidelem
Jupiter in Ganymede flavo)
Olim juventas, et patrius vigor,
Nido laborum propulit inſcium;
Verniſque jam nimbis remotis,
Inſolitos docuere niſus
Venti paventem; mox in ovilia
Demiſit hoſtem vividus impetus;
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnæ:

Qualemve

Qualemve lætis caprea paſcuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Jam lacte depulſum leonem,
Dente novo peritura, vidit:
Videre Rhæti bella ſub Alpibus
Druſum gerentem et Vindelici; [quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazoniâ ſecuri
Dextras obarmet, quærere diſtuli:
Nec ſcire fas eſt omnia] et diu
Lateque victrices catervæ,
Conſiliis juvenis repreſſæ,
Senſere quid mens rite, quid indoles
Nutrita fauſtis ſub penetralibus,
Poſſet, quid Auguſti paternus
In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus; et bonis
Eſt in juvencis, eſt in equis, patrum
Virtus; neque imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina ſed vim promovet inſitam,
Rectique cultus pectora roborant:
Utcunque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas, o Roma, Neronibus,
Teſtis Metaurum flumen, et Aſdrubal
Devictus, et pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus almâ riſit adoreâ;
Dirus per urbes Afer ut Italas,
Ceu flamma per tædas, vel eurus
Per Siculas equitavit undas.
Poſt hoc ſecundis uſque laboribus
Romana pubes crevit, et, impio
Vaſtata Pœnorum tumultu,
Fana deos habuere rectos.

Dixitque

Dixitque tandem perfidus Annibal:
Cervi, luporum præda rapacium,
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere et effugere eſt triumphus.
Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Jactata Tuſcis æquoribus ſacra,
Natoſque, maturoſque patres,
Pertulit Auſonias ad urbes,
Duris ut ilex tonſa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido,
Per damna, per cædes, ab ipſo
Ducit opes animumque ferro.
Non hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monſtrumve ſubmiſere Colchi
Majus, Echioniæve Thebæ.
Merſes profundo, pulcrior evenit:
Luctere, multâ proruit integrum
Cum laude victorem, geritque
Prœlia conjugibus loquenda.
Carthagini jam non ego nuntios
Mittam ſuperbos: occidit, occidit
Spes omnis, et fortuna noſtri
Nominis, Aſdrubale interemto.
Nil Claudiæ non perficient manus;
Quas et benigno numine Jupiter
Defendit, et curæ ſagaces
Expediunt per acuta belli.

Ad Augustum. Ode V.

DIVIS orte bonis, optime Romulæ
Cuſtos gentis, abes jam nimium diu;
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.

Lucem

Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ;
Inſtar veris enim vultus ubi tuus
Affulſit populo, gratior it dies,
Et ſoles melius nitent.
Ut mater juvenem, quem notus invido
Flatu Carpathii trans maris æquora
Cunctantem ſpatio longius annuo
Dulci diſtinet a domo,
Votis, ominibuſque, et precibus, vocat;
Curvo nec faciem litore demovet:
Sic deſideriis icta fidelibus
Quærit patria Cæſarem.
Tutus bos etenim rura perambulat;
Nutrit rura Ceres, almaque Fauſtitas;
Pacatum volitant per mare navitæ;
Culpari metuit fides;
Nullis polluitur caſta domus ſtupris;
Mos, et lex, maculoſum edomuit nefas;
Laudantur ſimili prole puerperæ;
Culpam pœna premit comes.
Quis Parthum paveat? quis gelidum Scythen?
Quis, Germania quos horrida parturit,
Fœtus, incolumi Cæſare? quis feræ
Bellum curet Iberiæ?
Condit quiſque diem collibus in ſuis,
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, et alteris
Te menſis adhibet deum:
Te multâ prece, te proſequitur mero
Defuſo pateris; et laribus tuum
Miſcet numen, uti Græcia Caſtoris
Et magni memor Herculis.
Longas o utinam, dux bone, ferias
Præſtes Heſperiæ, dicimus integro
Sicci mane die; dicimus uvidi,
Cum ſol oceano ſubeſt.

AD APOLLINEM. ODE VI.

DIVE, quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityoſque raptor,
Senſit, et Trojæ prope victor altæ
Phthius Achilles,
Cæteris major, tibi miles impar;
Filius quamquam Thetidos marinæ
Dardanas turres quateret, tremendâ
Cuſpide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulſa cupreſſus euro,
Procidit late, poſuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille non, incluſus equo Minervæ
Sacra mentito, male feriatos
Troas et lætam Priami choreis
Falleret aulam;
Sed palam captis gravis, heu nefas! heu!
Neſcios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:
Ni, tuis victus Veneriſque gratæ
Vocibus, divûm pater annuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
Doctor argutæ fidicen Thaliæ
Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniæ defende decus camœnæ,
Levis Agyieu.
Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis nomenque dedit poëtæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,

Deliæ

Deliæ tutela deæ, fugaces
Lyncas et cervos cohibentis arcu,
Leſbium ſervate pedem, meique
Pollicis ictum;
Rite Latonæ puerum canentes,
Rite creſcentem face Noctilucam,
Proſperam frugum, celeremque pronos
Volvere menſes.
Nupta jam dices: ego dis amicum,
Sæculo feſtas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horatî.

AD TORQUATUM. ODE VII.

DIFFUGERE nives: redeunt jam gramina campis,
Arboribuſque comæ:
Mutat terra vices; et decreſcentia ripas
Flumina præter eunt.
Gratia cum nymphis geminiſque ſororibus audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne ſperes monet annus, et almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora miteſcunt zephyris; ver proterit æſtas,
Interitura, ſimul
Pomifer autumnus fruges effuderit; et mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant cœleſtia lunæ:
Nos ubi decidimus
Quo pater Æneas, quo Tullus dives, et Ancus,
Pulvis et umbra ſumus.
Quis ſcit an adjiciant hodiernæ craſtina ſummæ
Tempora dî ſuperi?
Cuncta manus avidas fugient hæredis, amico
Quæ dederis animo.

Cum

Cum ſemel occideris, et de te ſplendida Minos
Fecerit arbitria,
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Reſtituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum;
Nec Lethæa valet Theſeus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

AD MARCIUM CENSORINUM. ODE VIII.

DONAREM pateras grataque commodus,
Cenſorine, meis æra ſodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum; neque tu peſſima munerum
Ferres, divite me ſcilicet artium
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas;
Hic ſaxo, liquidis ille coloribus,
Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi vis; nec tibi talium
Res eſt aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina poſſumus
Donare, et pretium dicere muneri.
Non inciſa notis marmora publicis,
Per quæ ſpiritus et vita redit bonis
Poſt mortem ducibus; non celeres fugæ,
Rejectæque retrorſum Annibalis minæ;
Non incendia Carthaginis impiæ,
Ejus, qui domitâ nomen ab Africâ
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam Calabræ Pierides: neque,
Si chartæ fileant, quod bene feceris
Mercedem tuleris. quid foret Iliæ
Mavortiſque puer, ſi taciturnitas

Obſtaret meritis invida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
Virtus, et favor, et lingua potentium
Vatum, divitibus conſecrat inſulis.
Dignum laude virum muſa vetat mori;
Cœlo muſa beat. ſic Jovis intereſt
Optatis epulis impiger Hercules:
Clarum Tyndaridæ ſidus ab infimis
Quaſſas eripiunt æquoribus rates:
Ornatus viridi tempora pampino,
Liber vota bonos ducit ad exitus.

AD LOLLIUM. ODE IX.

NE forte credas interitura, quæ
Longe ſonantem natus ad Aufidum,
Non ante vulgatas per artes,
Verba loquor ſocianda chordis.
Non, ſi priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Ceæque, et Alcæi minaces,
Steſichorique graves, camœnæ;
Nec, ſi quid olim luſit Anacreon,
Delevit ætas. ſpirat adhuc amor,
Vivuntque commiſſi calores
Æoliæ fidibus puellæ.
Non ſola comtos arſit adulteri
Crines, et aurum veſtibus illitum
Mirata, regaleſque cultus,
Et comites, Helena Lacæna;
Primuſve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non ſemel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelûſve ſolus

Dicenda

Dicenda muſis prœlia: non ferox
Hector, vel acer Deïphobus, graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi; ſed omnes illacrymabiles
Urgentur ignotique longâ
Nocte, carent quia vate ſacro.
Paulum ſepultæ diſtat inertiæ
Celata virtus. non ego te meis
Chartis inornatum ſilebo,
Totve tuos patiar labores
Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. eſt animus tibi
Rerumque prudens, et ſecundis
Temporibus dubiisque rectus;
Vindex avaræ fraudis, et abſtinens
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ;
Conſulque non unius anni,
Sed quoties bonus atque fidus
Judex honeſtum prætulit utili, et
Rejecit alto dona nocentium
Vultu, et per obſtantes catervas
Explicuit ſua victor arma.
Non poſſidentem multa vocaveris
Recte beatum; rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapienter uti
Duramque callet pauperiem pati,
Pejuſque letho flagitium timet;
Non ille pro caris amicis
Aut patriâ timidus perire.

AD LIGURINUM. ODE X.

O Crudelis adhuc, et Veneris muneribus potens,
Inſperata tuæ cum veniet pluma ſuperbiæ,
Et, quæ nunc humeris involitant, decidérint comæ,
Nunc et qui color eſt puniceæ flore prior roſæ,
Mutatus, Ligurine, in faciem verterit hiſpidam;
Dices, heu! quoties te ſpeculo videris alterum,
Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

AD PHYLLIDEN. ODE XI.

EST mihi nonum ſuperantis annum
Plenus Albani cadus; eſt in horto,
Phylli, nectendis apium coronis;
Eſt hederæ vis
Multa, quâ crines religata fulges:
Ridet argento domus: ara, caſtis
Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno:
Cuncta feſtinat manus; huc et illuc
Curſitant miſtæ pueris puellæ:
Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Ut tamen noris quibus advoceris
Gaudiis; idus tibi ſunt agendæ,
Qui dies menſem Veneris marinæ
Findit aprilem,
Jure ſolennis mihi, ſanctiorque
Pene natali proprio; quod ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.

Telephum,

Telephum, quem tu petis, occupavit,
Non tuæ ſortis juvenem, puella
Dives et laſciva, tenetque gratâ
Compede vinctum.
Terret ambuſtus Phaëthon avaras
Spes; et exemplum grave præbet ales
Pegaſus, terrenum equitem gravatus
Bellerophontem,
Semper ut te digna ſequare; et, ultra
Quam licet ſperare nefas putando,
Diſparem vites. age, jam meorum
Finis amorum,
Non enim poſthac aliâ calebo
Fœminâ, condiſce modos, amandâ
Voce quos reddas. minuentur atræ
Carmine curæ.

AD VIRGILIUM. ODE XII.

JAM veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ:
Jam nec prata rigent, nec fluvii ſtrepunt
Hybernâ nive turgidi:
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis, et Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quod male barbaras
Regum eſt ulta libidines:
Dicunt in tenero gramine pinguium
Cuſtodes ovium carmina fiſtulâ;
Delectantque deum, cui pecus et nigri
Colles Arcadiæ placent.
Adduxere ſitim tempora, Virgili;
Sed preſſum Calibus ducere Liberum
Si geſtis, juvenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.

Nardi

Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis accubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ ſi properas gaudia, cum tuâ
Velox merce veni: non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plenâ dives ut in domo.
Verum pone moras et ſtudium lucri;
Nigrorumque memor, dum licet, ignium
Miſce ſtultitiam conſiliis brevem.
Dulce eſt deſipere in loco.

IN LYCEN. ODE XIII.

AUDIVERE, Lyce, dî mea vota, dî
Audivere, Lyce. ſis anus, et tamen
Vis formoſa videri,
Ludiſque et bibis impudens,
Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum ſolicitas. ille, virentis et
Doctæ pſallere, Chiæ
Pulcris excubat in genis.
Importunus enim tranſvolat aridas
Quercus, et refugit te; quia luridi
Dentes: te quia rugæ
Turpant et capitis nives.
Nec Coæ referant jam tibi purpuræ,
Nec clari lapides, tempora, quæ ſemel
Notis condita faſtis
Inclufit volucris dies.
Quo fugit Venus? heu! quove color? decens
Quo motus? quid habes illius, illius,
Quæ ſpirabat amores,
Quæ me ſurpuerat mihi,

Felix

Felix poſt Cynaram, notaque, et artium
Gratarum facies? ſed Cynaræ breves
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen:
Poſſent ut juvenes viſere fervidi,
Multo non ſine riſu,
Dilapſam in cineres facem.

AD AUGUSTUM. ODE XIV.

QUÆ cura patrum, quæve Quiritium,
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguſte, virtutes in ævum
Per titulos memoreſque faſtos
Æternet? o, qua ſol habitabiles
Illuſtrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper
Quid Marte poſſes. milite nam tuo
Druſus Genaunos, implacidum genus,
Breunoſque veloces, et arces
Alpibus impoſitas tremendis,
Dejecit acer plus vice ſimplici.
Major Neronum mox grave prœlium
Commiſit, immaneſque Rhætos
Auſpiciis pepulit ſecundis,
Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis;
Indomitas prope qualis undas
Exercet auſter, Pleïadum choro
Scindente nubes; impiger hoſtium
Vexare turmas, et frementem
Mittere equum medios per ignes.

Sic

Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni præfluit Appuli,
Cum ſævit, horrendamque cultis
Diluviem meditatur agris;
Ut barbarorum Claudius agmina
Ferrata vaſto diruit impetu,
Primoſque et extremos metendo
Stravit humum, ſine clade victor;
Te copias, te conſilium et tuos
Præbente divos. nam, tibi quo die
Portus Alexandria ſupplex
Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna luſtro proſpera tertio
Bello ſecundos reddidit exitus,
Laudemque et optatum peractis
Imperiis decus arrogavit.
Te Cantaber non ante domabilis,
Meduſque, et Indus, te profugus Scythes,
Miratur, o tutela præſens
Italiæ dominæque Romæ.
Te fontium qui celat originès
Niluſque, et Iſter, te rapidus tigris;
Te belluoſus qui remotis
Obſtrepit oceanus Britannis;
Te non paventis funera Galliæ
Duræque tellus audit Iberiæ;
Te cæde gaudentes Sicambri
Compoſitis venerantur armis.

AUGUSTI LAUDES. ODE XV.

PHOEBUS volentem prœlia me loqui
Victas et urbes increpuit lyrâ;
Ne parva Tyrrhenum per æquor
Vela darem. tua, Cæſar, ætas

Fruges

Fruges et agris rettulit uberes,
Et ſigna noſtro reſtituit Jovi,
Derepta Parthorum ſuperbis
Poſtibus, et vacuum duellis
Janum Quirini clauſit, et ordinem
Rectum evaganti frena licentiæ
Injecit, emovitque culpas,
Et veteres revocavit artes,
Per quas Latinum nomen et Italæ
Crevere vires, famaque, et imperî
Porrecta majeſtas ad ortum
Solis ab Heſperio cubili.
Cuſtode rerum Cæſare, non furor
Civilis, aut vis, exiget otium,
Non ira, quæ procudit enſes
Et miſeras inimicat urbes.
Non, qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia; non Getæ,
Non Seres, infidive Perſæ,
Non Tanaïm prope flumen ortî.
Noſque, et profeſtis lucibus et ſacris,
Inter jocoſi munera Liberi,
Cum prole matroniſque noſtris,
Rite deos prius apprecati,
Virtute functos, more patrum, duces,
Lydis remiſto carmine tibiis,
Trojamque, et Anchiſen, et almæ
Progeniem Veneris, canemus.

Q. HORATII FLACCI

EPODON

LIBER.

AD MÆCENATEM. ODE I.

IBIS Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæſaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.
Quid nos, quibus te vita ſit ſuperſtite
Jucunda; ſi contra gravis?
Utrumne juſſi perſequemur otium,
Non dulce ni tecum ſimul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Quâ ferre non molles viros?
Feremus; et te, vel per Alpium juga,
Inhoſpitalem et Caucaſum,
Vel occidentis uſque ad ultimum ſinum,
Forti ſequemur pectore.
Roges, tuum labore quid juvem meo,
Imbellis ac firmus parum?
Comes minore ſum futurus in metu,
Qui major abſentes habet:
Ut aſſidens implumibus pullis avis
Serpentium allapſus timet

Magis

Magis relictis; non, ut adfit, auxilî
Latura plus præſentibus.
Libenter hoc et omne militabitur
Bellum in tuæ ſpem gratiæ:
Non ut juvencis illigata pluribus
Aratra nitantur mea;
Pecuſve Calabris ante ſidus fervidum
Lucana mutet paſcuis;
Nec ut ſuperni villa candens Tuſculi
Circæa tangat mœnia.
Satis ſuperque me benignitas tua
Ditavit: haud paravero,
Quod aut, avarus ut Chremes, terrâ premam;
Diſcinctus, aut perdam, ut nepos.

VITÆ RUSTICÆ LAUDES. ODE II.

BEATUS ille, qui procul negotiis,
Ut priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis,
Solutus omni fœnore:
Nec excitatur claſſico miles truci,
Nec horret iratum mare;
Forumque vitat et ſuperba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut adultâ vitium propagine
Altas maritat populos;
Inutileſve falce ramos amputans
Feliciores inſerit;
Aut in reductâ valle mugientium
Proſpectat errantes greges;
Aut preſſa puris mella condit amphoris;
Aut tondet infirmas oves.
Vel, cum decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit,

Ut

Ut gaudet insitiva decerpens pyra,
Certantem et uvam purpuræ,
Quâ muneretur te, Priape, et te, pater
Sylvane, tutor finium!
Libet jacere modo sub antiquâ ilice,
Modo in tenaci gramine:
Labuntur altis interim rivis aquæ;
Queruntur in sylvis aves;
Fonteſque lymphis obstrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leves.
At cum tonantis annus hybernus Jovis
Imbres niveſque comparat,
Aut trudit acres hinc et hinc multâ cane
Apros in obstantes plagas;
Aut amite levi rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos;
Pavidumve leporem et advenam laqueo gruem
Jucunda captat præmia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
Hæc inter obliviſcitur?
Quod si pudica mulier in partem juvet
Domum atque dulces liberos,
Sabina qualis, aut perusta solibus
Pernicis uxor Appuli,
Sacrum vetustis extruat lignis focum,
Lassi sub adventum viri;
Claudenſque textis cratibus lætum pecus,
Distenta siccet ubera;
Et horna dulci vina promens dolio,
Dapes inemtas apparet;
Non me Lucrina juverint conchylia,
Magisve rhombus, aut scari,
Si quos eois intonata fluctibus
Hyems ad hoc vertat mare:
Non Afra avis descendat in ventrem meum,
Non attagen Ionius

Jucundior,

Jucundior, quam lecta de pinguiſſimis
Oliva ramis arborum,
Aut herba lapathi prata amantis, et gravi
Malvæ ſalubres corpori,
Vel agna feſtis cæſa Terminalibus,
Vel hœdus ereptus lupo.
Has inter epulas ut juvat paſtas oves
Videre properantes domum!
Videre feſſos vomerem inverſum boves
Collo trahentes languido,
Poſitoſque vernas, ditis examen domus,
Circum renidentes lares!
Hæc ut locutus fœnerator Alphius,
Jam jam futurus ruſticus,
Omnem relegit Idibus pecuniam;
Quærit Calendis ponere.

AD MÆCENATEM. ODE III.

PARENTIS olim ſi quis impiâ manu
Senile guttur fregerit,
Edit cicutis allium nocentius.
O dura meſſorum ilia!
Quid hoc veneni ſævit in præcordiis?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit, an malas
Canidia tractavit dapes?
Ut Argonautas præter omnes candidum
Medea mirata eſt ducem,
Ignota tauris illigaturum juga
Perunxit hoc Iaſonem:
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus unquam ſiderum inſedit vapor
Siticuloſæ Apuliæ;

Nec

Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit æstuosius.
At, si quid unquam tale concupiveris,
Jocose Mæcenas, precor
Manum puella suavio opponat tuo,
Extremâ et in spondâ cubet.

In Sex. Mænam Pompeii Libertum. Ode IV.

LUPIS et agnis quanta sortito obtigit,
Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus
Et crura durâ compede.
Licet superbus ambules pecuniâ,
Fortuna non mutat genus.
Videsne, sacram metiente te viam
Cum bis ter ulnarum togâ,
Ut ora vertat huc et huc euntium
Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumviralibus
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam mannis terit;
Sedilibusque magnus in primis eques,
Othone contemto, sedet.
Quid attinet tot ora navium gravi
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque servilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

In Canidiam Veneficam. Ode V.

AT, o deorum quidquid in cœlo regit
Terras et humanum genus,
Quid iste fert tumultus? et quid omnium
Vultus in unum me truces?

Per

Per liberos te, ſi vocata partubus
Lucina veris adfuit,
Per hoc inane purpuræ decus, precor,
Per improbaturum hæc Jovem,
Quid ut noverca mē intueris, aut uti
Petita ferro bellua?
Ut, hæc trementi queſtus ore, conſtitit
Inſignibus raptis puer,
Impube corpus, quale poſſet impia
Mollire Thracum pectora;
Canidia, brevibus implicata viperis
Crines et incomtum caput,
Jubet ſepulcris caprificos erutas,
Jubet cupreſſus funebres,
Et uncta turpis ova ranæ ſanguine
Plumamque nocturnæ ſtrigis,
Herbaſque, quas Iolcos, atque Iberia,
Mittit venenorum ferax,
Et oſſa ab ore rapta jejunæ canis,
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana, per totam domum
Spargens Avernales aquas,
Horret capillis, ut marinus, aſperis,
Echinus, aut currens aper.
Abacta nullâ Veia conſcientiâ
Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus;
Quo poſſet infoſſus puer
Longo die bis terque mutatæ dapis
Inemori ſpectaculo;
Cum promineret ore, quantum extant aquâ
Suſpenſa mento corpora,
Exſucca uti medulla, et aridum jecur,
Amoris eſſet poculum;
Interminato cum ſemel fixæ cibo
Intabuiſſent pupulæ.

Non

Non defuiſſe maſculæ libidinis
  Ariminenſem Foliam,
Et otioſa credidit Neapolis,
  Et omne vicinum oppidum;
Quæ fidera excantata voce Theſſalâ
  Lunamque cœlo deripit.
Hic irreſectum ſæva dente livido
  Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? o rebus meis
  Non infideles arbitræ,
Nox et Diana, quæ ſilentium regis
  Arcana cum fiunt ſacra,
Nunc, nunc adeſte: nunc in hoſtiles domos
  Iram atque numen vertite:
Formidoloſis dum latent ſylvis feræ,
  Dulci ſopore languidæ,
Senem, quod omnes rideant, adulterum
  Latrent ſuburanæ canes,
Nardo perunctum, quale non perfectius
  Meæ laborarint manus.
Quid accidit? cur dira barbaræ minus
  Venena Medeæ valent,
Quibus ſuperbam fugit ulta pellicem,
  Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus imbutum, novam
  Incendio nuptam abſtulit?
Atqui nec herba, nec latens in aſperis
  Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
  Oblivione pellicum.
Ah! ah! ſolutus ambulat veneficæ
  Scientioris carmine.
Non uſitatis, Vare, potionibus,
  O multa fleturum caput!
Ad me recurres; nec vocata mens tua
  Marſis redibit vocibus.

Majus

Majus parabo; majus infundam tibi
Faſtidienti poculum.
Priuſque cœlum fidet inferius mari,
Tellure porrectâ ſuper,
Quam non amore ſic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus.
Sub hæc puer, jam non, ut ante, mollibus
Lenire verbis impias;
Sed, dubius unde rumperet ſilentium,
Miſit Thyeſteas preces.
Venena magnum fas nefaſque, non valent
Convertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira deteſtatio
Nullâ expiatur victimâ.
Quin, ubi perire juſſus expiravero,
Nocturnus occurram furor;
Petamque vultus umbra curvis unguibus,
Quæ vis deorum eſt Manium,
Et, inquietis aſſidens præcordiis,
Pavore ſomnos auferam.
Vos turba, vicatim hinc et hinc ſaxis petens,
Contundet obſcœnas anus.
Poſt, inſepulta membra different lupi
Et Eſquilinæ alites.
Neque hoc parentes, heu! mihi ſuperſtites,
Effugerit ſpectaculum.

In Cassium Severum. Ode VI.

QUID immerentes hoſpites vexas, canis,
Ignavus adverſum lupos?
Quin huc inanes, ſi potes, vertis minas,
Et me remorſurum petis?
Nam, qualis aut Moloſſus, aut fulvus Lacon,
Amica vis paſtoribus,

Agam per altas aure ſublatâ nives,
Quæcunque præcedet fera.
Tu, quum timendâ voce complesti nemus,
Projectum odoraris cibum.
Cave, cave; namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua;
Qualis Lycambæ spretus infido gener,
Aut acer hostis Bupalo.
An, si quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

AD POPULUM ROMANUM. ODE VII.

QUO, quo, scelesti, ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?
Parumne campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non, ut superbas invidæ Carthaginis
Romanus arces ureret;
Intactus aut Britannus ut descenderet
Sacrâ catenatus viâ;
Sed ut, secundum vota Parthorum, suâ
Urbs hæc periret dexterâ.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus,
Nunquam, nisi in dispar, feris.
Furorne cæcus, an rapit vis acrior,
An culpa? responsum date.
Tacent; et albus ora pallor inficit;
Mentesque perculsæ stupent.
Sic est: acerba fata Romanos agunt,
Scelusque fraternæ necis;
Ut immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

In Anum Libidinosam. Ode VIII.

ROGARE longo putidam te ſæculo,
Vires quid enervet meas,
Cum ſit tibi dens ater, et rugis vetus
Frontem ſenectus exaret;
Hietque turpis inter aridas nates
Podex, velut crudæ bovis?
Sed incitat me pectus, et mammæ putres,
Equina quales ubera;
Venterque mollis, et femur tumentibus
Exile ſuris additum.
Eſto beata; funus atque imagines
Ducant triumphales tuum;
Nec ſit marita, quæ rotundioribus
Onuſta baccis ambulet.
Quid, quod libelli Stoici inter ſericos
Jacere pulvillos amant?
Illiterati num minus nervi rigent?
Minuſve languet faſcinum;
Quod ut ſuperbo provoces ab inguine,
Ore allaborandum eſt tibi?

Ad Mæcenatem. Ode IX.

QUANDO repoſtum Cæcubum ad feſtas dapes,
Victore lætus Cæſare,
Tecum ſub altâ, ſic Jovi gratum, domo,
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante miſtum tibiis carmen lyrâ,
Hâc Dorium, illis Barbarum,
Ut nuper; actus cum freto Neptunius
Dux fugit uſtis navibus,

Minatus

Minatus urbi vincla, quæ detraxerat
Servis amicus perfidis?
Romanus, eheu! poſteri, negabitis,
Emancipatus fœminæ
Fert vallum et arma miles, et ſpadonibus
Servire rugoſis poteſt;
Interque ſigna, turpe! militaria
Sol aſpicit conopeum.
Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
Galli, canentes Cæſarem;
Hoſtiliumque navium portu latent
Puppes ſiniſtrorſum citæ.
Io triumphe; tu moraris aureos
Currus et intactas boves.
Io triumphe; nec Jugurthino parem
Bello reportaſti ducem;
Neque Africanum, cui ſuper Carthaginem
Virtus ſepulcrum condidit.
Terrâ marique victus hoſtis Punico
Lugubre mutavit ſagum.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
Ventis iturus non ſuis,
Exercitatas aut petit Syrtes noto,
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc, puer, ſcyphos,
Et Chia vina, aut Leſbia,
Vel, quod fluentem nauſeam coërceat,
Metire nobis Cæcubum.
Curam metumque Cæſaris rerum juvat
Dulci Lyæo ſolvere.

IN MÆVIUM. ODE X.

MALA ſoluta navis exit alite
Ferens olentem Mævium,

Ut

Ut horridis utrumque verberes latus,
Auſter, memento fluctibus.
Niger rudentes eurus, inverſo mari,
Fractoſque remos differat.
Inſurgat aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices;
Nec ſidus atrâ nocte amicum appareat,
Quâ triſtis Orion cadit;
Quietiore nec feratur æquore,
Quam Graia victorum manus;
Cum Pallas uſto vertit iram ab Ilio
In impiam Ajacis ratem.
O, quantus inſtat navitis ſudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis ejulatio,
Preces et averſum ad Jovem,
Ionius udo cum remugiens ſinus
Noto carinam ruperit!
Opima quod ſi præda curvo litore
Porrecta mergos juveris,
Libidinoſus immolabitur caper,
Et agna, tempeſtatibus.

Ad Pettium. Ode XI.

PETTI, nihil me, ſicut antea, juvat
Scribere verſiculos,
Amore percuſſum gravi;
Amore, qui me, præter omnes, expetit
Mollibus in pueris
Aut in puellis urere.
Hic tertius december, ex quo deſtiti
Inachiâ furere,
Sylvis honorem decutit.

Heu

Heu me, per urbem, nam pudet tanti mali,
Fabula quanta fui!
Conviviorum ut pœnitet,
In queis amantem et languor, et ſilentium,
Arguit, et latere
Petitus imo ſpiritus!
Contrane lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium,
Querebar applorans tibi;
Simul calentis inverecundus deus
Fervidiore mero
Arcana promorat loco.
Quod ſi meis inæſtuet præcordiis
Libera bilis, ut hæc
Ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantia;
Definet imparibus
Certare ſubmotus pudor.
Ubi hæc ſeverus te palam laudaveram,
Juſſus abire domum,
Ferebar incerto pede
Ad non amicos, heu! mihi poſtes, et, heu!
Limina dura, quibus
Lumbos et infregi latus.
Nunc, gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitiâ,
Amor Lycifci me tenet;
Unde expedire non amicorum queant
Libera conſilia,
Nec contumeliæ graves;
Sed alius ardor, aut puellæ candidæ,
Aut teretis pueri,
Longam renodantis comam.

ODE XII.

QUID tibi vis, mulier, nigris dignissima barris?
Munera cur mihi, quidve tabellas,
Mittis, nec firmo juveni, neque naris obesæ?
Namque sagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat sus.
Qui sudor vietis, et quam malus undique membris
Crescit odor, cum pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare! neque illi
Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili; jamque subando
Tenta, cubilia, tectaque, rumpit.
Vel mea cum sævis agitat fastidia verbis:
Inachiâ langues minus ac me:
Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum
Mollis opus. pereat male, quæ te,
Lesbia, quærenti taurum monstravit inertem:
Cum mihi Cous adesset Amyntas,
Cujus in indomito constantior inguine nervus,
Quam nova collibus arbor inhæret.
Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ
Cui properabantur? tibi nempe;
Ne foret æquales inter conviva, magis quem
Diligeret mulier sua, quam te.
O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres
Agna lupos, capreæque leones.

AD AMICUM. ODE XIII.

HORRIDA tempestas cœlum contraxit, et imbres
Nivesque deducunt Jovem:
Nunc mare, nunc sylvæ

Threïcio

Threïcio aquilone ſonant. rapiamus, amice,
Occaſionem de die;
Dumque virent genua,
Et decet, obductâ ſolvatur fronte ſenectus.
Tu vina Torquato move
Conſule preſſa meo.
Cætera mitte loqui. deus hæc fortaſſe benignâ
Reducet in ſedem vice.
Nunc et Achæmenio
Perfundi nardo juvat, et fide Cylleneâ
Levare duris pectora
Solicitudinibus:
Nobilis ut grandi cecinit centaurus alumno:
Invicte, mortalis deâ,
Nate puer Thetide,
Te manet Aſſaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus et Simois:
Unde tibi reditum certo ſubtemine parcæ
Rupere; nec mater domum
Cœrula te revehet.
Illic omne malum vino, cantuque, levato,
Deformis ægrimoniæ
Dulcibus alloquiis.

AD MÆCENATEM. ODE XIV.

MOLLIS inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem ſenſibus,
Pocula Lethæos ut ſi ducentia ſomnos
Arente fauce traxerim,
Candide Mæcenas, occidis ſæpe rogando.
Deus, deus nam me vetat
Inceptos, olim promiſſum carmen, iambos
Ad umbilicum adducere.

Non

Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathyllo
Anacreonta Teïum;
Qui perſæpe cavâ teſtudine flevit amorem
Non elaboratum ad pedem.
Ureris ipſe miſer; quod ſi non pulcrior ignis
Accendit obſeſſam Ilion,
Gaude ſorte tuâ. me, libertina, neque uno
Contenta, Phryne macerat.

Ad Neæram. Ode XV.

NOX erat, et cœlo fulgebat luna ſereno
Inter minora ſidera;
Cum tu, magnorum numen læſura deorum,
In verba jurabas mea,
Arctius atque hederâ procera aſtringitur ilex,
Lentis adhærens brachiis;
Dum pecori lupus, et nautis infeſtus Orion
Turbaret hybernum mare,
Intonſoſque agitaret Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum.
O, dolitura meâ multum virtute, Neæra;
Nam ſi quid in Flacco viri eſt,
Non feret aſſiduas potiori te dare noctes,
Et quæret iratus parem:
Nec ſemel offenſæ cedet conſtantia formæ,
Si certus intrarit dolor.
At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo,
Sis pecore et multâ dives tellure licebit,
Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagoræ fallant arcana renati,
Formâque vincas Nirea,
Eheu! tranſlatos alio mœrebis amores:
Aſt ego viciſſim riſero.

AD POPULUM ROMANUM. ODE XVI.

ALTERA jam teritur bellis civilibus ætas;
Suis et ipſa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marſi,
Minacis aut Etruſca Porſenæ manus;
Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
Noviſque rebus infidelis Allobrox;
Nec fera cœruleâ domuit Germania pube,
Parentibuſque abominatus Annibal;
Impia perdemus devoti ſanguinis ætas;
Feriſque rurſus occupabitur ſolum.
Barbarus, heu! cineres inſiſtet victor, et urbem
Eques ſonante verberabit ungulâ;
Quæque carent ventis et ſolibus oſſa Quirini,
Nefas videre! diſſipabit inſolens.
Forte, quod expediat, communiter, aut melior pars,
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla ſit hâc potior ſententia: Phocæorum
Velut profugit exſecrata civitas,
Agros, atque lares patrios, habitandaque fana
Apris reliquit et rapacibus lupis;
Ire pedes quocunque ferent, quocunque per undas
Notus vocabit, aut protervus africus.
Sic placet? an melius quis habet ſuadere? ſecundâ
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus in hæc: ſimul imis ſaxa renarint
Vadis levata, ne redire ſit nefas;
Neu converſa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina laverit cacumina;
In mare ſeu celſus procurrerit Apenninus,
Novâque monſtra junxerit libidine
Mirus amor; juvet ut tigres ſubſidere cervis,
Adulteretur et columba milüo;

Credula

Credula nec ravos timeant armenta leones,
Ametque falſa levis hircus æquora.
Hæc, et quæ poterunt reditus abſcindere dulces,
Eamus omnis exſecrata civitas,
Aut pars indocili melior grege: mollis, et exſpes,
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus eſt virtus, muliebrem tollite luctum,
Etruſca præter et volate litora.
Nos manet oceanus circumvagus: arva, beata
Petamus arva, divites et inſulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret uſque vinea;
Germinat et nunquam fallentis termes olivæ,
Suamque pulla ficus ornat arborem;
Mella cavâ manant ex ilice; montibus altis
Levis crepante lympha deſilit pede.
Illic injuſſæ veniunt ad mulctra capellæ,
Refertque tenta grex amicus ubera;
Nec veſpertinus circumgemit urſus ovile;
Nec intumeſcit alta viperis humus:
Pluraque felices mirabimur; ut neque largis
Aquoſus eurus arva radat imbribus;
Pinguia nec ſiccis urantur ſemina glebis,
Utrumque rege temperante cœlitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus;
Neque impudica Colchis intulit pedem:
Non huc Sidonii torſerunt cornua nautæ,
Laborioſa nec cohors Ulyſſei.
Nulla nocent pecori contagia; nullius aſtri
Gregem æſtuoſa torret impotentia.
Jupiter illa piæ ſecrevit litora genti,
Ut inquinavit ære tempus aureum:
Ærea dehinc ferro duravit ſæcula, quorum
Piis ſecunda, vate me, datur fuga.

AD CANIDIAM. ODE XVII.

JAM jam efficaci do manus ſcientiæ,
Supplex et oro regna per Proſerpinæ,
Per et Dianæ non movenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa cœlo devocare ſidera,
Canidia, parce vocibus tandem ſacris,
Citumque retro ſolve, ſolve turbinem.
Movit nepotem Telephus Nereïum,
In quem ſuperbus ordinarat agmina
Myſorum, et in quem tela acute torſerat.
Luxere matres Iliæ, addictum feris
Alitibus atque canibus, homicidam Hectora,
Poſtquam, relictis mœnibus, rex procidit,
Heu! pervicacis ad pedes Achilleï.
Setoſa duris exuere pellibus
Laborioſi remiges Ulyſſeï,
Volente Circe, membra: tunc mens et ſonus
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis ſuperque pœnarum tibi,
Amata nautis multum et inſtitoribus.
Fugit juventas, et verecundus color
Reliquit; oſſa pelle amicta lurida:
Tuis capillus albus eſt odoribus.
Nullum a labore me reclinat otium.
Urget diem nox, et dies noctem; neque eſt
Levare tenta ſpiritu præcordia.
Ergo negatum vincor ut credam miſer,
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsâ diſſilire næniâ.
Quid amplius vis? o mare! o terra! ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Neſſi cruore, nec Sicana fervidâ

Virens

Virens in Ætnâ flamma. tu, donec cinis
Injuriosis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quæ finis? aut quod me manet stipendium?
Effare: jussas cum fide pœnas luam;
Paratus expiare, seu poposceris
Centum juvencos, sive mendaci lyrâ
Voles sonari: tu pudica, tu proba
Perambulabis astra sidus aureum.
Infamis Helenæ Castor offensus vicem,
Fraterque magni Castoris, victi prece,
Ademta vati reddidere lumina.
Et tu, potes nam, solve me dementiâ,
O nec paternis obsoleta sordibus,
Nec in sepulcris pauperum prudens anus
Novendiales dissipare pulveres.
Tibi hospitale pectus, et puræ manus,
Tuusque venter partumeius; et tuo
Cruore rubros obstetrix pannos lavit;
Utcunque fortis exsilis puerpera.

Canidiæ Responsio.

Quid obseratis auribus fundis preces?
Non saxa nudis surdiora navitis
Neptunus alto tundit hybernus salo.
Inultus ut tu riseris Cotyttia
Vulgata, sacrum liberi Cupidinis?
Et Esquilini pontifex venificî
Impune ut urbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditasse Pelignas anus,
Velociusve miscuisse toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,
Novis ut usque suppetas doloribus.

Optat

Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus ſemper dapis;
Optat Prometheus obligatus aliti:
Optat ſupremo collocare Siſyphus
In monte ſaxum; ſed vetant leges Jovis.
Voles modo altis defilire turribus,
Modo enſe pectus Norico recludere,
Fruſtraque vincla gutturi innectes tuo,
Faſtidiosâ triſtis ægrimoniâ.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques,
Meæque terra cedet inſolentiæ.
An, quæ movere cereas imagines,
Ut ipſe noſti curioſus, et polo
Deripere lunam vocibus poſſum meis,
Poſſum crematos excitare mortuos,
Defiderîque temperare poculum,
Plorem artis in te nil agentis exitum?

CARMEN SÆCULARE.

PHOEBE, ſylvarumque potens Diana,
Lucidum cœli decus, o colendi
Semper et culti, date quæ precamur
Tempore ſacro;
Quo Sibyllini monuere verſus
Virgines lectas pueroſque caſtos
Dîs, quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis et celas, aliuſque et idem
Naſceris, poſſis nihil urbe Româ
Viſere majus.

Rite

Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithyia, tuere matres;
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genitalis.
Diva, producas ſobolem, patrumque
Proſperes decreta ſuper jugandis
Fœminis, proliſque novæ feraci
Lege maritâ:
Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus referatque ludos,
Ter die claro, totieſque gratâ
Nocte frequentes.
Voſque veraces cecinisſe parcæ
Quod ſemel dictum eſt, ſtabiliſque rerum
Terminus ſervat, bona jam peractis
Jungite fata.
Fertilis frugum pecoriſque tellus
Spiceâ donet Cererem coronâ;
Nutriant fœtus et aquæ ſalubres
Et Jovis auræ.
Condito mitis placiduſque telo,
Supplices audi pueros, Apollo:
Siderum regina bicornis, audi,
Luna, puellas.
Roma ſi veſtrum eſt opus, Iliæque
Litus Etruſcum tenuere turmæ,
Juſſa pars mutare lares et urbem
Soſpite curſu:
Cui per ardentem ſine fraude Trojam
Caſtus Æneas patriæ ſuperſtes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis:
Dî, probos mores docili juventæ,
Dî, ſenectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date remque, prolemque,
Et decus omne.

Quique

Quique vos bobus veneratur albis,
Clarus Anchiſæ Veneriſque ſanguis
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hoſtem.
Jam mari terrâque manus potentes
Medus Albanaſque timet ſecures:
Jam Scythæ reſponſa petunt, ſuperbi
Nuper et Indi.
Jam fides, et pax, et honor, pudorque
Priſcus, et neglecta redire virtus
Audet; apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur, et fulgente decorus arcu,
Phœbus, acceptuſque novem Camœnis,
Qui ſalutari levat arte feſſos
Corporis artus,
Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam Latiumque felix
Alterum in luſtrum meliuſque ſemper
Proroget ævum.
Quæque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet; et votis puerorum amicas
Applicet aures.
Hæc Jovem ſentire deoſque cunctos,
Spem bonam certamque, domum reporto,
Doctus et Phœbi chorus et Dianæ
Dicere laudes.

Q. HORATII FLACCI

SATYRARUM

LIBER PRIMUS.

SATYRA I.

QUI fit, Mæcenas, ut nemo, quam ſibi ſortem
Seu ratio dederit, ſeu fors objecerit, illâ
Contentus vivat; laudet diverſa ſequentes?
O fortunati mercatores! gravis annis
Miles ait, multo jam fractus membra labore.
Contra mercator, navim jactantibus auſtris,
Militia eſt potior. quid enim? concurritur: horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.
Ille, datis vadibus qui rure extractus in urbem eſt,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Cætera de genere hoc, adeo ſunt multa, loquacem
Delaſſare valent Fabium. ne te morer, audi,
Quo rem deducam. ſi quis deus, en, ego, dicat,
Jam faciam quod vultis. eris tu, qui modo miles,
Mercator: tu, conſultus modo, ruſticus. hinc vos,
Vos hinc mutatis diſcedite partibus. eia,
Quid! ſtatis? nolint: atqui licet eſſe beatis.
Quid cauſæ eſt, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet, neque ſe fore poſthac
Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?

Præterea, ne ſic, ut qui jocularia, ridens
Percurram; quanquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant cruſtula blandi
Doctores, elementa velint ut diſcere prima.
Sed tamen amoto quæramus ſeria ludo.
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautæque, per omne
Audaces mare qui currunt, hâc mente laborem
Seſe ferre, ſenes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, cum ſibi ſint congeſta cibaria: ſicut
Parvula, nam exemplo eſt, magni formica laboris
Ore trahit quodcumque poteſt, atque addit acervo
Quem ſtruit, haud ignara ac non incauta futuri.
Quæ, ſimul inverſum contriſtat Aquarius annum,
Non uſquam prorepit, et illis utitur ante
Quæſitis ſapiens; cum te neque fervidus æſtus
Demoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum;
Nil obſtet tibi, dum ne ſit te ditior alter.
Quid juvat immenſum te argenti pondus et auri
Furtim defoſſâ timidum deponere terrâ?
Quod, ſi comminuas, vilem redigatur ad aſſem.
At, ni id ſit, quid habet pulcri conſtructus acervus?
Millia frumenti tua triverit area centum;
Non tuus hôc capiat venter plus quam meus: ut ſi
Reticulum panis venales inter onuſto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quam
Qui nil portarit. vel dic, quid referat intra
Naturæ fines viventi, jugera centum, an
Mille, aret? at ſuave eſt ex magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria noſtris?
Ut, tibi ſi ſit opus liquidi non amplius urnâ,
Vel cyatho; et dicas: magno de flumine malim
Quam ex hoc fonticulo tantundem ſumere. eo ſit,
Plenior ut ſi quos delectet copia juſto,
Cum ripâ ſimul avulſos ferat Aufidus acer.

At qui tantuli eget, quantum eſt opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
At bona pars hominum, decepta cupidine falſo,
Nil ſatis eſt, inquit: quia tanti, quantum habeas, ſis.
Quid facias illi? jubeas miſeram eſſe, libenter
Quatenus id facit: ut quidam memoratur Athenis
Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic ſolitus: populus me ſibilat; at mihi plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arcâ.
Tantalus a labris ſitiens fugientia captat
Flumina.—quid! rides? mutato nomine, de te
Fabula narratur. congeſtis undique ſaccis
Indormis inhians, et tanquam parcere ſacris
Cogeris; aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Neſcis quo valeat nummus? quem præbeat uſum?
Panis ematur, olus, vini ſextarius; adde,
Queis humana ſibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, nocteſque dieſque
Formidare malos fures, incendia, ſervos,
Ne te compilent fugientes; hoc juvat? horum
Semper ego optarim pauperrimus eſſe bonorum.
At ſi condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius caſus lecto te affixit; habes qui
Aſſideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suſcitet, ac reddat natis cariſque propinquis.
Non uxor ſalvum te vult, non filius; omnes
Vicini oderunt, nati, pueri, atque puellæ.
Miraris, cum tu argento poſt omnia ponas,
Si nemo præſtet, quem non merearis, amorem?
At ſi cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis ſervareque amicos;
Infelix operam perdas: ut ſi quis aſellum
In campo doceat parentem currere frenis.
Denique ſit finis quærendi; cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus; et finire laborem

Incipias,

Incipias, parto quod avebas: nec facias, quod
Umidius quidam, non longa est fabula, dives
Ut metiretur nummos, ita sordidus ut se
Non unquam servo melius vestiret, ad usque
Supremum tempus, ne se penuria victus
Opprimeret, metuebat: at hunc liberta securi
Divisit medium, fortissima Tyndaridarum.
Quid mihi igitur suades? ut vivam Maenius? aut hic,
Ut Nomentanus? pergis pugnantia secum
Frontibus adversis componere. non ego, avarum
Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
Est inter Tanaïm quiddam socerumque Viselli.
Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.
Illuc, unde abii, redeo. nemon' ut avarus
Se probet, ac potius laudet diversa sequentes?
Quodque aliena capella gerat distentius uber,
Tabescat? neque se majori pauperiorum
Turbae comparet? hunc atque hunc superare laboret?
Sic festinanti semper locupletior obstat:
Ut, cum carceribus missos rapit ungula currus,
Instat equis auriga suos vincentibus, illum
Praeteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
Dicat, et exacto contentus tempore vitâ
Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.
Jam satis est: ne me Crispini scrinia lippi
Compilasse putes, verbum non amplius addam.

SATYRA II.

AMBUBAIARUM collegia, pharmacopolae,
Mendici, mimae, balatrones hoc genus omne
Moestum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli;
Quippe benignus erat. contra hic, ne prodigus esse
Dicatur

Dicatur metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem propellere poſſit.
Hunc ſi percontaris, avi cur atque parentis
Præclaram ingratâ ſtringat malus inguvie rem,
Omnia conductis coëmens obſonia nummis:
Sordidus atque animi quod parvi nolit haberi,
Reſpondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius vappæ famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exſecat; atque,
Quanto perditior quiſque eſt, tanto acrius urget:
Nomina ſectatur, modo ſumptâ veſte virili
Sub patribus duris, tironum. maxime, quis non,
Jupiter, exclamat, ſimul atque audivit? at in ſe
Pro quæſta ſumtum facit hic. vix credere poſſis
Quam ſibi non ſit amicus: ita ut pater ille, Terentî
Fabula quem miſerum nato vixiſſe fugato
Inducit, non ſe pejus cruciaverit atque hic.
Si quis nunc quærat, quo res hæc pertinet? illuc:
Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis demiſſis ambulat: eſt qui
Inguen ab obſcœnum ſubductis uſque facetus.
Paſtillos Ruſillus olet, Gorgonius hircum.
Nil medium eſt. ſunt qui nolint tetigiſſe, niſi illas,
Quarum ſubſutâ talos tegat inſtita veſte.
Contra alius nullam, niſi olenti in fornice ſtantem.
Quidam notus homo cum exiret fornice, macte
Virtute eſto, inquit ſententia dia Catonis.
Nam ſimul ac venas inflavit tetra libido,
Huc juvenes æquum eſt deſcendere, non alienas
Permolere uxores. nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
Audire eſt operæ pretium, procedere recte
Qui mœchis non vultis, ut omni parte laborent:
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque hæc rara, cadat dura inter ſæpe pericla.

Hic

Hic ſe præcipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem cæſus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
Hunc perminxere calones. quin etiam illud
Accidit, ut cuidam teſtes caudamque ſalacem
Demeteret ferrum. jure omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx eſt in claſſe ſecundâ!
Libertinarum dico, Salluſtius in quas
Non minus inſanit, quam qui mœchatur. at hic ſi,
Qua res, qua ratio ſuaderet, quaque modeſte
Munificum eſſe licet, vellet bonus atque benignus
Eſſe, daret quantum ſatis eſſet; nec ſibi damno
Dedecorique foret. verum hoc ſe amplectitur uno,
Hoc amat, hoc laudat: matronam nullam ego tango:
Ut quondam Marſæus amator Originis, ille,
Qui patrium mimæ donat fundumque laremque;
Nil fuerit mî, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
Verum eſt cum mimis, eſt cum meretricibus, unde
Fama malum gravius, quam res, trahit. an tibi abunde
Perſonam ſatis eſt, non illud, quidquid ubique
Officit, evitare? bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum eſt ubicunque. quid intereſt in matronâ, ancillâ, pecceſne, togatâ?
Villius in Fauſtâ Sullæ gener, hoc miſer uno
Nomine deceptus, pœnas dedit uſque, ſuperque
Quam ſatis eſt, pugnis cæſus, ferroque petitus,
Excluſus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic ſi mutonis verbis mala tanta videntis
Diceret hæc animus, Quid vis tibi? numquid ego a te
Magno prognatum depoſco conſule cunnum,
Velatumque ſtolâ, mea cum conferbuit ira?
Quid reſponderet? magno patre nata puella eſt.
At quanto meliora monet, pugnantiaque iſtis,
Dives opis natura ſuæ! tu ſi modo recte
Diſpenſare velis, ac non fugienda petendis
Immiſcere; tuo vitio, rerumne, labores,

Nil

Nil referre putas? quare, ne pœniteat te,
Define matronas ſectarier; unde laboris
Plus haurire mali eſt, quam ex re decerpere fructus.
Nec magis huic inter niveos virideſque lapillos,
Sit licet hoc, Cerinthe, tuum, tenerum eſt femur, aut crus
Rectius; atque etiam melius perſæpe togatæ.
Adde huc, quod mercem ſine fucis geſtat; aperte,
Quod venale habet, oſtendit: nec, ſi quid honeſti eſt,
Jactat habetque palam; quærit quo turpia celet.
Regibus hic mos eſt; ubi equos mercantur, opertos
Inſpiciunt; ne, ſi facies, ut ſæpe, decora
Molli fulta pede eſt, emtorem inducat hiantem,
Quod pulcræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi recte. ne corporis optima Lyncei
Contemplere oculis: Hypſæâ cæcior, illa
Quæ mala ſunt ſpectes. o crus! o brachia! verum
Depygis, naſuta, brevi latere, ac pede longo, eſt.
Matronæ præter faciem nil cernere poſſis,
Cætera, ni Catia eſt, demiſsâ veſte tegentis.
Si interdicta petes vallo circumdata, nam te
Hoc facit inſanum, multa tibi tum officient res:
Cuſtodes, lectica, ciniſlones, parafitæ,
Ad talos ſtola demiſſa, et circumdata pallâ
Plurima, quæ invideant pure apparere tibi rem.
Altera nil obſtat: Cois tibi pene videre eſt
Ut nudam; ne crure malo, ne ſit pede turpi:
Metiri poſſis oculo latus. an tibi mavis
Inſidias fieri, pretiumque avellier, ante
Quam mercem oſtendi? leporem venator, ut altâ
In nive ſectatur, poſitum ſic tangere nolit:
Cantat et apponit: meus eſt amor huic ſimilis; nam
Tranſvolat in medio poſita, et fugientia captat.
Hiſcene verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,
Atque æſtus, curaſque graves, e pectore pelli?
Nonne cupidinibus ſtatuit natura modum, quem,
Quid latura ſibi, quid ſit dolitura negatum,

Quærere

Quærere plus prodeſt, et inane abſcindere ſoldo?
Num, tibi cum fauces urit ſitis, aurea quæris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia præter
Pavonem rhombumque? tument tibi cum inguina, num ſi
Ancilla, aut verna eſt præſto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego, namq; parabilem amo Venerem facilemque:
Illam, poſt paulo, ſed pluris, ſi exierit vir,
Gallis: hanc, Philodemus ait, ſibi, quæ neque magno
Stet pretio, neque cunctetur, cum eſt juſſa, venire.
Candida rectaque ſit, munda hactenus, ut neque longa,
Nec magis alba, velit, quam det natura, videri.
Hæc, ubi ſuppoſuit dextro corpus mihi lævum,
Ilia et Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.
Nec vereor ne, dum futuo, vir rure recurrat;
Janua frangatur: latret canis: undique magno
Pulſa domus ſtrepitu reſonet: ne pallida lecto
Deſiliat mulier: miſeram ſe conſcia clamet:
Cruribus hæc metuat, doti, deprenſa, egomet mî.
Diſcinctâ tunicâ fugiendum eſt, ac pede nudo;
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miſerum eſt: Fabio vel judice vincam.

SATYRA III.

OMNIBUS hoc vitium eſt cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
Injuſſi nunquam deſiſtant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Cæſar, qui cogere poſſet,
Si peteret per amicitiam patris atque ſuam, non
Quidquam proficeret. ſi collibuiſſet, ab ovo
Uſque ad mala citaret, Io Bacche, modo ſummâ
Voce, modo hâc, reſonat quæ chordis quatuor ima.
Nil æquale homini fuit illi: ſæpe velut qui
Currebat fugiens hoſtem; perſæpe velut qui
Junonis ſacra ferret: habebat ſæpe ducentos,

Sæpe

Sæpe decem, ſervos: modo reges atque tetrarchas,
Omnia magna, loquens; modo, ſit mihi menſa tripes, et
Concha ſalis puri, et toga, quæ defendere frigus,
Quamvis craſſa, queat. decies centena dediſſes
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipſum
Mane; diem totum ſtertebat. nil fuit unquam
Sic impar ſibi. nunc aliquis dicat mihi: quid tu?
Nullane habes vitia? imo alia, et fortaſſe minora.
Mænius abſentem Novium cum carperet, heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? egomet mî ignoſco, Mænius inquit.
Stultus et improbus hic amor eſt, dignuſque notari.
Cum tua prævideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? at tibi contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rurſus et illi.
Iracundior eſt paulo; minus aptus acutis
Naribus horum hominum; rideri poſſit, eo quod
Ruſticius tonſo toga defluit, et male laxus
In pede calceus hæret. at eſt bonus, ut melior vir
Non alius quiſquam; at tibi amicus; at ingenium ingens
Inculto latet hoc ſub corpore. denique teipſum
Concute, num qua tibi vitiorum inſeverit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala: namque
Neglectis urenda filix innaſcitur agris.
Illuc prævertamur, amatorem quod amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant; veluti Balbinum polypus Hagnæ.
Vellem in amicitiâ ſic erraremus, et iſti
Errori nomen virtus poſuiſſet honeſtum.
At, pater ut nati, ſic nos debemus amici,
Si quod ſit, vitium non faſtidire. ſtrabonem
Appellat Pætum pater; et Pullum male parvus
Si cui filius eſt; ut abortivus fuit olim

Sisyphus. hunc Varum distortis cruribus; illum
Balbutit Scaurum pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit? frugi dicatur. ineptus
Et jactantior hic paulo est? concinnus amicis
Postulat ut videatur. at est truculentior atque
Plus æquo liber? simplex fortisque habeatur.
Caldior est? acres inter numeretur. opinor,
Hæc res et jungit, junctos et servat, amicos.
At nos virtutes ipsas invertimus; atque
Sincerum cupimus vas incrustare. probus quis
Nobiscum vivit? multum demissus homo: illi
Tardo cognomen pinguis damus. hic fugit omnes
Insidias, nullique malo latus obdit apertum?
(Cum genus hoc inter vitæ versemur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina) pro bene sano
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
Simplicior quis et est, qualem me sæpe libenter
Obtulerim tibi, Mæcenas, ut forte legentem
Aut tacitum impellat, quovis sermone molestus?
Communi sensu plane caret, inquimus. eheu
Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam!
Nam vitiis nemo sine nascitur. optimus ille est,
Qui minimis urgetur. amicus dulcis, ut æquum est,
Cum mea compenset vitiis bona; pluribus hisce,
Si modo plura mihi bona sunt, inclinet, amari
Si volet: hâc lege in trutinâ ponetur eâdem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Postulat, ignoscat verrucis illius. æquum est
Peccatis veniam poscentem reddere rursus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium iræ,
Cætera item nequeunt stultis hærentia; cur non
Ponderibus modulisque suis ratio utitur, ac, res
Ut quæque est, ita suppliciis delicta coërcet?
Si quis eum servum, patinam qui tollere jussus
Semesos pisces tepidumque ligurierit jus,
In cruce suffigat, Labeone insanior inter

Sanos

Sanos dicatur. quanto hoc furioſius atque
Majus peccatum eſt? paulum deliquit amicus;
Quod niſi concedas, habeare inſuavis, acerbus;
Odiſti et fugis, ut Druſonem debitor æris,
Qui, niſi, cum triſtes miſero venere calendæ,
Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras,
Porrecto jugulo, hiſtorias, captivus ut, audit.
Comminxit lectum potus; mensâve catillum
Evandri manibus tritum dejecit; ob hanc rem,
Aut poſitum ante meâ quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens, minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, ſi furtum fecerit, aut ſi
Prodiderit commiſſa fide, ſponſumve negarit?
Queis paria eſſe fere placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum eſt: ſenſus moreſque repugnant,
Atque ipſa utilitas, juſti prope mater et æqui.
Cum prorepſerunt primis animalia terris,
Mutum ac turpe pecus, glandem atque cubilia propter
Unguibus et pugnis, dein fuſtibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quæ poſt fabricaverat uſus:
Donec verba, quibus voces ſenſuſque notarent,
Nominaque invenere. dehinc abſiſtere bello,
Oppida cœperunt munire, et ponere leges;
Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Cauſa; ſed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes more ferarum
Viribus editior cædebat, ut in grege taurus.
Jura inventa metu injuſti fateare neceſſe eſt,
Tempora ſi faſtoſque velis evolvere mundi.
Nec natura poteſt juſto ſecernere iniquum,
Dividit ut bona diverſis, fugienda petendis.
Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque,
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus divûm ſacra legerit. adſit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas:

Ne

Ne ſcuticâ dignum horribili ſectere flagello.
Nam, ut ferulâ cædas meritum majora ſubire
Verbera, non vereor; cum dicas eſſe pares res
Furta latrociniis, et magnis parva mineris
Falce reciſurum ſimili te, ſi tibi regnum
Permittant homines. ſi dives, qui ſapiens eſt,
Et ſutor bonus, et ſolus formoſus, et eſt rex;
Cur optas quod habes? non noſti quid pater, inquit,
Chryſippus dicat: ſapiens crepidas ſibi nunquam
Nec ſoleas fecit; ſutor tamen eſt ſapiens. quî?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
Optimus eſt modulator: ut Alfenus vafer, omni
Abjecto inſtrumento artis clausâque tabernâ,
Sutor erat: ſapiens operis ſic optimus omnis
Eſt opifex, ſic rex ſolus. vellunt tibi barbam
Laſcivi pueri, quos tu niſi fuſte coërces,
Urgeris turbâ circum te ſtante, miſerque
Rumperis, et latras, magnorum maxime regum.
Ne longum faciam; dum tu quadrante lavatum
Rex ibis, neque te quiſquam ſtipator, ineptum
Præter Criſpinum, ſectabitur; et mihi dulces
Ignoſcent, ſi quid peccavero ſtultus, amici;
Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
Privatuſque magis vivam te rege beatus.

SATYRA IV.

EUPOLIS, atque Cratinus, Ariſtophaneſque poëtæ,
Atque alii, quorum comœdia priſca virorum eſt,
Si quis erat dignus deſcribi, quod malus, aut fur,
Quod mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui
Famoſus, multâ cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hoſce ſecutus,
Mutatis tantum pedibus numeriſque, facetus,
Emunctæ naris, durus componere verſus:
Nam fuit hoc vitioſus. in horâ ſæpe ducentos,

Ut

Ut magnum, verſus dictabat ſtans pede in uno:
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles:
Garrulus, atque piger ſcribendi ferre laborem,
Scribendi recte; nam ut multum, nil moror. ecce,
Criſpinus minimo me provocat: accipe, ſi vis,
Accipiam tabulas. detur nobis locus, hora,
Cuſtodes: videamus uter plus ſcribere poſſit.
Dî bene fecerunt, inopis me quodque puſilli
Finxerunt animi, raro et perpauca loquentis.
At tu concluſas hircinis follibus auras
Uſque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. beatus Fannius, ultro
Delatis capſis et imagine: cum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
Quod ſunt quos genus hoc minime juvat, utpote plures
Culpari dignos. quemvis mediâ erue turbâ;
Aut ab avaritiâ, aut miſer ambitione laborat.
Hic nuptarum inſanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti ſplendor: ſtupet Albius ære:
Hic mutat merces ſurgente a ſole, ad eum quo
Veſpertina tepet regio: quin per mala præceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine; ne quid
Summâ deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt verſus, odere poëtas.
Fœnum habet in cornu; longe fuge: dummodo riſum
Excutiat ſibi, non hic cuiquam parcet amico:
Et quodcunque ſemel chartis illeverit, omnes
Geſtiet a furno redeuntes ſcire lacuque,
Et pueros et anus. agedum, pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus eſſe poëtis,
Excerpam numero; neque enim concludere verſum
Dixeris eſſe ſatis; neque, ſi quis ſcribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc eſſe poëtam.
Ingenium cui ſit, cui mens divinior, atque os
Magna ſonaturum, des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam, comœdia necne poëma

Eſſet,

Eſſet, quæſivere; quod acer ſpiritus, ac vis,
Nec verbis, nec rebus, ineſt; niſi quod pede certo
Differt ſermoni, ſermo merus. at pater ardens
Sævit, quod meretrice nepos inſanit amicâ
Filius, uxorem grandi cum dote recuſat,
Ebrius, et, magnum quod dedecus, ambulat ante
Noctem cum facibus. numquid Pomponius iſtis
Audiret leviora, pater ſi viveret? ergo
Non ſatis eſt puris verſum perſcribere verbis;
Quem ſi diſſolvas, quivis ſtomachetur eodem
Quo perſonatus pacto pater. his ego quæ nunc,
Olim quæ ſcripſit Lucilius, eripias ſi
Tempora certa modoſq;, et quod prius ordine verbum eſt
Poſterius facias, præponens ultima primis;
Non, ut ſi ſolvas, " Poſtquam diſcordia tetra
" Belli ferratos poſtes portaſque refregit,
Invenias etiam diſjecti membra poëtæ.
Hactenus hæc: alias, juſtum ſit necne poëma.
Nunc illud tantum quæram, meritone tibi ſit
Suſpectum genus hoc ſcribendi. Sulcius acer
Ambulat, et Caprius, rauci male, cumque libellis,
Magnus uterque timor latronibus: at bene ſi quis
Et puris vivat manibus, contemnat utrumque.
Ut ſis tu ſimilis Cœlî Byrrhîque, latronum;
Non ego ſim Caprî, neque Sulcî: cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
Queis manus inſudet vulgi Hermogeniſque Tigelli,
Non recitem cuiquam, niſi amicis, idque coactus;
Non ubivis, coramve quibuſlibet. in medio qui
Scripta foro recitent, ſunt multi; quique lavantes.
Suave locus voci reſonat concluſus. inanes
Hoc juvat, haud illud quærentes, num ſine ſenſu,
Tempore num faciant alieno. lædere gaudes,
Inquit, et hoc ſtudio pravus facis. unde petitum
Hoc in me jacis? eſt auctor quis denique eorum
Vixi cum quibus? abſentem qui rodit amicum;

Qui

Qui non defendit, alio culpante; ſolutos
Qui captat riſus hominum, famamque dicacis;
Fingere qui non viſa poteſt; commiſſa tacere
Qui nequit; hic niger eſt, hunc tu, Romane, caveto.
Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos;
E quibus unus avet quavis aſpergere cunctos,
Præter eum qui præbet aquam: poſt, hunc quoque potus,
Condita cùm verax aperit præcordia Liber.
Hic tibi comis, et urbanus, liberque, videtur
Infeſto nigris: ego ſi riſi, quod ineptus
Paſtillos Ruſillus olet, Gorgonius hircum,
Lividus et mordax videor tibi? mentio ſi qua
De Capitolini furtis injecta Petillî
Te coram fuerit; defendas, ut tuus eſt mos:
Me Capitolinus convictore uſus amicoque
A puero eſt, cauſâque meâ permulta rogatus
Fecit, et incolumis lætor quod vivit in urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt
Ærugo mera; quod vitium procul abſore chartis,
Atque animo prius, ut ſi quid promittere de me
Poſſum aliud, vere promitto. liberius ſi
Dixero quid, ſi forte jocoſius; hoc mihi juris
Cum veniâ dabis. inſuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo, quod mî ipſe paraſſet:
Nonne vides, Albî ut male vivat filius? utque
Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem
Perdere quis velit. a turpi meretricis amore
Cum deterreret: Sectani diſſimilis ſis.
Ne ſequerer mœchas, conceſsâ cum Venere uti
Poſſem: deprenſi non bella eſt fama Trebonî,
Aiebat. ſapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, cauſas reddet tibi: mî ſatis eſt, ſi

Traditum

Traditum ab antiquis morem ſervare, tuamque,
Dum cuſtodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem, poſſim. ſimul ac duraverit ætas
Membra animumque tuum, nabis ſine cortice. ſic me
Formabat puerum dictis; et ſive jubebat
Ut facerem quid; habes auctorem, quo facias hoc:
Unum ex judicibus ſelectis objiciebat.
Sive vetabat, an hoc inhoneſtum et inutile factu
Necne ſit, addubites, flagret rumore malo cum
Hic, atque ille? avidos vicinum funus ut ægros
Exanimat, mortiſque metu ſibi parcere cogit;
Sic teneros animos aliena opprobria ſæpe
Abſterrent vitiis. ex hoc ego ſanus ab illis,
Perniciem quæcumque ferunt: mediocribus, et queis
Ignoſcas, vitiis teneor. fortaſſis et iſtinc
Largiter abſtulerit longa ætas, liber amicus,
Conſilium proprium. neque enim, cum lectulus aut me
Porticus excepit, deſum mihi. rectius hoc eſt;
Hoc faciens vivam melius; ſic dulcis amicis
Occurram; hoc quidam non belle: numquid ego illi
Imprudens olim faciam ſimile? hæc ego mecum
Compreſſis agito labris. ubi quid datur otî
Illudo chartis. hoc eſt mediocribus illis
Ex vitiis unum; cui ſi concedere nolis,
Multa poëtarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi, nam multo plures ſumus, ac veluti te
Judæi cogemus in hanc concedere turbam.

SATYRA V.

EGRESSUM magnâ me excepit Aricia Româ,
Hoſpitio modico; rhetor comes Heliodorus,
Græcorum longe doctiſſimus: inde Forum Appî,
Differtum nautis cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi diviſimus, altius ac nos

Præcinctis

Præcinctis unum. minus eſt gravis Appia tardis.
Hic ego propter aquam, quod erat deterrima, ventri
Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Exſpectans comites. jam nox inducere terris
Umbras, et cœlo diffundere ſigna, parabat.
Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ,
Ingerere. Huc appelle: trecentos inſeris: ohe!
Jam ſatis eſt. dum æs exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. mali culices ranæque paluſtres
Avertunt ſomnos. abſentem cantat amicam
Multâ prolutus vappâ nauta, atque viator
Certatim. tandem feſſus dormire viator
Incipit; ac miſſæ paſtum retinacula mulæ
Nauta piger ſaxo religat, ſtertitque ſupinus.
Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem
Sentimus, donec cerebroſus profilit unus,
Ac mulæ nautæque caput lumboſque ſaligno
Fuſte dolat. quartâ vix demum exponimur horâ.
Ora manuſque tuâ lavimus, Feronia, lymphâ.
Millia tum pranſi tria repimus, atque ſubimus
Impoſitum ſaxis late candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas, optimus atque
Cocceius, miſſi magnis de rebus uterque
Legati, averſos ſoliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. interea Mæcenas advenit, atque
Cocceius, Capitoque ſimul Fonteius, ad unguem
Factus homo, Antonî, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Luſco prætore libenter
Linquimus, inſani ridentes præmia ſcribæ,
Prætextam, et latum clavum, prunæque batillum.
In Mamurrarum laſſi deinde urbe manemus,
Murenâ præbente domum, Capitone culinam.
Poſtera lux oritur multo gratiſſima; namque
Plotius, et Varius, Sinueſſæ Virgiliuſque

Occurrunt; animæ, quales neque candidiores
Terra tulit, neque queis me ſit devinctior alter.
O qui complexus et gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo ſanus amico.
Proxima Campano ponti quæ, villula tectum
Præbuit; et parochi, quæ debent, ligna ſalemque.
Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.
Luſum it Mæcenas, dormitum ego Virgiliuſque:
Namque pilâ lippis inimicum et ludere crudis.
Hinc nos Cocceî recipit pleniſſima villa,
Quæ ſuper eſt Caudî cauponas. nunc mihi paucis
Sarmenti ſcurræ pugnam Meſsîque Cicirri,
Muſa, velim memores, et quo patre natus uterque
Contulerit lites. Meſsî clarum genus — Oſci:
Sarmenti domina extat. ab his majoribus orti
Ad pugnam venere. prior Sarmentus: equi te
Eſſe feri ſimilem dico. ridemus: et ipſe
Meſſius, accipio: caput et movet. o! tua cornu
Nî foret exſecto frons, inquit, quid faceres, cum
Sic mutilus minitaris? at illi fœda cicatrix
Setoſam lævi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem, permulta jocatus,
Paſtorem ſaltaret uti Cyclopa, rogabat:
Nil illi larvâ aut tragicis opus eſſe cothurnis.
Multa Cicirrus ad hæc: donaſſet jamne catenam
Ex voto laribus, quærebat: ſcriba quod eſſet,
Deterius nihilo dominæ jus eſſe. rogabat
Denique, cur unquam fugiſſet, cui ſatis una
Farris libra foret, gracili ſic tamque puſillo.
Prorſus jucunde cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneventum; ubi ſedulus hoſpes
Pene arſit, macros dum turdos verſat in igne:
Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
Vulcano ſummum properabat lambere tectum.
Convivas avidos cœnam ſervoſque timentes

Tum

Tum rapere, atque omnes reſtinguere velle, videres.
Incipit ex illo montes Appulia notos
Oſtentare mihi, quos torret Atabulus; et quos
Nunquam erepſemus, niſi nos vicina Trivici
Villa recepiſſet, lacrymoſo non ſine fumo,
Udos cum foliis ramos urente camino.
Hic ego mendacem ſtultiſſimus uſque puellam
Ad mediam noctem exſpecto; ſomnus tamen aufert
Intentum Veneri: tum immundo ſomnia viſu
Nocturnam veſtem maculant ventremque ſupinum.
Quatuor hinc rapimur viginti et millia rhedis,
Manſuri oppidulo, quod verſu dicere non eſt;
Signis perfacile eſt. venit viliſſima rerum
Hic aqua; ſed panis longe pulcherrimus, ultra
Callidus ut ſoleat humeris portare viator;
Nam Canuſî lapidoſus; aquæ non ditior urna:
Qui locus a fortî Diomede eſt conditus olim.
Flentibus hinc Varius diſcedit mœſtus amicis.
Inde Rubos feſſi pervenimus; utpote longum
Carpentes iter, et factum corruptius imbri.
Poſtera tempeſtas melior; via pejor, ad uſque
Barî mœnia piſcoſi. dehinc Gnatia lymphis
Iratis exſtructa dedit riſuſque jocoſque;
Dum flammâ ſine thura liqueſcere limine ſacro
Perſuadere cupit. credat Judæus Apella,
Non ego. namque deos didici ſecurum agere ævum;
Nec, ſi quid miri faciat natura, deos id
Triſtes ex alto cœli demittere tecto.
Brundiſium longæ finis chartæque viæque eſt.

SATYRA VI.

NON quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruſcos
Incoluit fines, nemo generoſior eſt te,
Nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarent,

Ut

Ut plerique ſolent, naſo ſuſpendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum:
Cum referre negas, quali fit quiſque parente
Natus, dum ingenuus. perſuades hoc tibi vere,
Ante poteſtatem Tullî atque ignobile regnum,
Multos ſæpe viros, nullis majoribus ortos,
Et vixiſſe probos, amplis et honoribus auctos.
Contra, Lævinum, Valerî genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulſus fuit, unius aſſis
Non unquam pretio pluris licuiſſe, notante
Judice, quo noſti, populo; qui ſtultus honores
Sæpe dat indignis, et famæ ſervit ineptus;
Qui ſtupet in titulis et imaginibus. quid oportet
Nos facere a vulgo longe lateque remotos?
Namque eſto; populus Lævino mallet honorem
Quam Decio mandare novo: cenſorque moveret
Appius, ingenuo ſi non eſſem patre natus;
Vel merito, quoniam in propriâ non pelle quieſſem.
Sed fulgente trahit conſtrictos gloria curru
Non minus ignotos generoſis. quo tibi, Tilli,
Sumere depoſitum clavum, fierique tribuno?
Invidia accrevit, privato quæ minor eſſet.
Nam ut quiſque inſanus nigris medium impediit crus
Pellibus, et latum demiſit pectore clavum,
Audit continuo: quis homo hic eſt? quo patre natus?
Ut ſi qui ægrotet, quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formoſus; eat quacumque, puellis
Injiciat curam quærendi ſingula: quali
Sit facie, ſurâ quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, cives, urbem, ſibi curæ,
Imperium, fore, et Italiam, et delubra deorum:
Quo patre ſit natus, num ignotâ matre inhoneſtus,
Omnes mortales curare et quærere cogit.
Tune Syri, Damæ, aut Dionyſî, filius, audes
Dejicere e ſaxo cives, aut tradere Cadmo?
At Nœvius collega gradu poſt me ſedet uno;

Namque

Namque eſt ille, pater quod erat meus. hoc tibi Paulus,
Et Meſſala, videris? at hic, ſi plauſtra ducenta
Concurrantque foro tria funera, magna ſonabit,
Cornua quod vincatque tubas: ſaltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum,
Quem rodunt omnes libertino patre natum;
Nunc, quia, Mæcenas, tibi ſum convictor; at olim,
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Diſſimile hoc illi eſt: quia non, ut forſit honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum;
Præſertim cautum dignos aſſumere, pravâ
Ambitione procul. felicem dicere non hoc
Me poſſum, caſu quod te ſortitus amicum:
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius poſt hunc Varius dixere quid eſſem.
Ut veni coram, ſingultim pauca locutus,
Infans namque pudor prohibebat plura profari:
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram, narro. reſpondes, ut tuus eſt mos,
Pauca: abeo; et revocas nono poſt menſe, jubeſque
Eſſe in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi ſecernis honeſtum,
Non patre præclaro, ſed vitâ et pectore puro.
Atqui ſi vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendoſa eſt natura, alioqui recta, velut ſi
Egregio inſperſos reprendas corpore nævos;
Si neque avaritiam, neque ſordes, aut mala luſtra,
Objiciet vere quiſquam mihi; purus, et inſons,
Ut me collaudem, ſi vivo, et carus amicis,
Cauſa fuit pater his; qui macro pauper agello
Noluit in Flavî ludum me mittere, magni
Quo pueri magnis e centurionibus orti,
Lævo ſuſpenſi loculos tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes idibus æra:
Sed puerum eſt auſus Romam portare, docendum

Artes

Artes quas doceat quivis eques atque ſenator
Semet prognatos: veſtem ſervoſque ſequentes
In magno ut populo ſi quis vidiſſet, avitâ
Ex re præberi ſumtus mihi crederet illos.
Ipſe mihi cuſtos incorruptiſſimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum,
Qui primus virtutis honos, ſervavit ab omni
Non ſolum facto, verum opprobrio quoque turpi;
Nec timuit, ſibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco parvas, aut, ut fuit ipſe, coactor,
Mercedes ſequerer: neque ego eſſem queſtus ob hoc nunc
Laus illi debetur, et a me gratia major.
Nil me pœniteat ſanum patris hujus: eoque
Non, ut magna dolo factum negat eſſe ſuo pars,
Quod non ingenuos habeat claroſque parentes,
Sic me defendam. longe mea diſcrepat iſtis
Et vox, et ratio. nam ſi natura juberet
A certis annis ævum remeare peractum,
Atque alios legere ad faſtum quoſcumque parentes
Optaret ſibi quiſque; meis contentus honeſtos
Faſcibus et ſellis nollem mihi ſumere; demens
Judicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo; quod
Nollem onus, haud unquam ſolitus, portare moleſtum.
Nam mihi continuo major quærenda foret res;
Atque ſalutandi plures; ducendus et unus
Et comes alter, uti ne ſolus ruſve peregreve
Exirem; plures calones atque caballi
Paſcendi; ducenda petorrita. nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, ſi libet, uſque Tarentum;
Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
Objiciet nemo ſordes mihi, quas tibi, Tilli,
Cum Tiburte viâ prætorem quinque ſequuntur
Te pueri, laſanum portantes œnophorumque.
Hoc ego commodius, quam tu, præclare ſenator,
Millibus atque aliis, vivo. quacumque libido eſt,
Incedo ſolus: percunctor quanti olus ac far:

Fallacem

Fallacem Circum veſpertinumque pererro
Sæpe forum: aſſiſto divinis: inde domum me
Ad porri et ciceris refero laganique catinum.
Cœna miniſtratur pueris tribus; et lapis albus
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet: adſtat echinus
Vilis, cum paterâ guttus, Campana ſupellex.
Deinde eo dormitum, non ſollicitus, mihi quod cras
Surgendum ſit mane, obeundus Marſya, qui ſe
Vultum ferre negat Noviorum poſſe minoris.
Ad quartam jaceo: poſt hanc vagor, aut ego lecto,
Aut ſcripto, quod me tacitum juvet. ungor olivo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
Aſt ubi me feſſum ſol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio rabioſi tempora ſigni.
Pranſus, non avide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domeſticus otior. hæc eſt
Vita ſolutorum miſerâ ambitione gravique.
His me conſolor, victurum ſuavius, ac ſi
Quæſtor avus, pater atque meus, patruuſque fuiſſent.

SATYRA VII.

PROSCRIPTI Regis Rupilî pus atque venenum
Hybrida quo pacto ſit Perſius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum et tonſoribus eſſe.
Perſius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege moleſtas;
Durus homo, atque odio qui poſſet vincere Regem;
Confidens, tumiduſque; adeo ſermonis amari,
Siſennas, Barros, ut equis præcurreret albis.
Ad Regem redeo. poſtquam nihil inter utrumque
Convenit, (hoc etenim ſunt omnes jure moleſti
Quo fortes, quibus adverſum bellum incidit. inter
Hectora Priamiden animoſum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors;
Non aliam ob cauſam, niſi quod virtus in utroque

Summa

Summa fuit. duo ſi diſcordia vexet inertes,
Aut ſi diſparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco, diſcedat pigrior, ultro
Muneribus miſſis) Bruto prætore tenente
Ditem Aſiam, Rupilî et Persî par pugnat, uti non
Compoſitus melius cum Bitho Bacchius. in jus
Acres procurrunt, magnum ſpectaculum uterque.
Perſius exponit cauſam; ridetur ab omni
Conventu: laudat Brutum, laudatque cohortem;
Solem Aſiæ Brutum appellat, ſtellaſque ſalubres
Appellat comites, excepto Rege: canem illum,
Inviſum agricolis ſidus, veniſſe: ruebat
Flumen ut hybernum, fertur quo rara ſecuris.
Tum Prænestinus ſalſo multumque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit convicia, durus
Vindemiator et invictus, cui ſæpe viator
Ceſſiſſet, magnâ compellans voce cucullum.
At Græcus, poſtquam eſt Italo perfuſus aceto,
Perſius, exclamat: per magnos, Brute, deos te
Oro, qui reges conſueris tollere, cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum eſt.

SATYRA VIII.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum;
Cum faber, incertus ſcamnum faceretne Priapum,
Maluit eſſe deum. deus inde ego, furum aviumque
Maxima formido; nam fures dextra coërcet,
Obſcœnoque ruber porrectus ab inguine palus:
Aſt importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis confidere in hortis.
Huc prius anguſtis ejecta cadavera cellis
Conſervus vili portanda locabat in arcâ.
Hoc miſeræ plebi ſtabat commune ſepulcrum,
Pantolabo ſcurræ, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte trecentos cippus in agrum

Hic

Hic dabat; hæredes monumentum ne ſequeretur.
Nunc licet Eſquiliis habitare ſalubribus, atque
Aggere in aprico ſpatiari: quo modo triſtes
Albis informem ſpectabant oſſibus agrum:
Cum mihi non tantum fureſque feræque, ſüetæ
Hunc vexare locum, curæ ſunt atque labori,
Quantum carminibus quæ verſant atque venenis
Humanos animos. has nullo perdere poſſum
Nec prohibere modo, ſimul ac vaga luna decorum
Protulit os, quin oſſa legant herbaſque nocentes.
Vidi egomet nigrâ ſuccinctam vadere pallâ
Canidiam, pedibus nudis paſſoque capillo,
Cum Saganâ majore ululantem. pallor utraſque
Fecerat horrendas aſpectu. ſcalpere terram
Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam,
Cœperunt. cruor in foſſam confuſus, ut inde
Manes elicerent, animas reſponſa daturas.
Lanea et effigies erat, altera cerea: major
Lanea, quæ pœnis compeſceret inferiorem.
Cerea ſuppliciter ſtabat ſervilibus, utque
Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera; ſævam
Altera Tiſiphonen: ſerpentes atque videres
Infernas errare canes; lunamque rubentem,
Ne foret his teſtis, poſt magna latere ſepulcra.
Mentior at ſi quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum, atque in me veniat mictum atque cacatum
Julius, et fragilis Pediatia, furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
Umbræ cum Saganâ reſonarint triſte et acutum?
Utque lupi barbam variæ cum dente colubræ
Abdiderint furtim terris, et imagine cereâ
Largior arſerit ignis? et ut non teſtis inultus
Horruerim voces furiarum et facta duarum?
Nam, diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi
Diffiſâ nate ficus: at illæ currere in urbem.

Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendrum,
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno riſuque jocoque videres.

SATYRA IX.

IBAM forte viâ ſacrâ, ſicut meus eſt mos,
Neſcio quid meditans nugarum, et totus in illis.
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptâque manu: quid agis, dulciſſime rerum?
Suaviter, ut nunc eſt, inquam, et cupio omnia quæ vis.
Cum aſſectaretur: numquid vis? occupo: at ille,
Noris nos, inquit, docti ſumus. hic ego, pluris
Hoc, inquam, mihi eris. miſere diſcedere quærens,
Ire modo ocius, interdum conſiſtere, in aurem
Dicere neſcio quid puero. cum ſudor ad imos
Manaret talos; o te, Bollane, cerebri
Felicem! aiebam tacitus. cum quidlibet ille
Garriret; vicos, urbem, laudaret: ut illi
Nil reſpondebam; miſere cupis, inquit, abire,
Jamdudum video; ſed nil agis: uſque tenebo.
Perſequar. hinc quo nunc iter eſt tibi? nil opus eſt te
Circumagi; quendam volo viſere non tibi notum:
Trans Tiberim longe cubat is, prope Cæſaris hortos.
Nil habeo quod agam, et non ſum piger: uſque ſequar te.
Demitto auriculas, ut iniquæ mentis aſellus,
Cum gravius dorſo ſubiit onus. incipit ille:
Si bene me novi, non Viſcum pluris amicum,
Non Varium, facies: nam quis me ſcribere plures,
Aut citius, poſſit verſus? quis membra movere
Mollius? invideat quod et Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hic erat: eſt tibi mater,
Cognati, queis te ſalvo eſt opus? haud mihi quiſquam;
Omnes compoſui. felices! nunc ego reſto.
Confice: namque inſtat fatum mihi triſte, Sabella
Quod puero cecinit divinâ motâ anus urnâ:

Hunc

Hunc neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis,
Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra:
Garrulus hunc quando conſumet cunque: loquaces,
Si ſapiat, vitet, ſimulatque adoleverit ætas.
Ventum erat ad Veſtæ, quartâ jam parte diei
Præteritâ; et caſu tunc reſpondere vadato
Debebat; quod ni feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades. inteream, ſi
Aut valeo ſtare, aut novi civilia jura;
Et propero, quo ſcis. dubius ſum quid faciam, inquit;
Tene relinquam, an rem. me, ſodes. non faciam, ille;
Et præcedere cœpit. ego, ut contendere durum eſt
Cum victore, ſequor. Mæcenas quomodo tecum?
Hinc repetit; paucorum hominum, et mentis bene ſanæ.
Nemo dexterius fortunâ eſt uſus: haberes
Magnum adjutorem, poſſet qui ferre ſecundas,
Hunc hominem velles ſi tradere; diſpeream, ni
Submoſſes omnes. non iſto vivimus illic,
Quo tu rere, modo: domus hâc nec purior ulla eſt,
Nec magis his aliena malis. nil mî officit unquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior: eſt locus uni-
cuique ſuus. magnum narras, vix credibile. atqui
Sic habet. accendis, quare cupiam magis illi
Proximus eſſe. velis tantummodo; quæ tua virtus,
Expugnabis: et eſt qui vinci poſſit; eoque
Difficiles aditus primos habet. haud mihi deero:
Muneribus ſervos corrumpam: non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam: tempora quæram:
Occurram in triviis: deducam. nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus. hæc dum agit, ecce,
Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi carus, et illum
Qui pulcre noſſet. conſiſtimus. unde venis? et
Quo tendis? rogat, et reſpondet. vellere cœpi,
Et prenſare manu lentiſſima brachia, nutans,
Diſtorquens oculos, ut me eriperet. male ſalſus
Ridens diſſimulare. meum jecur urere bilis.

Certe

Certe neſcio quid ſecreto velle loqui te
Aiebas mecum. memini bene; ſed meliori
Tempore dicam: hodie tricesima ſabbata. vin' tu
Curtis Judæis oppedere? nulla mihi, inquam,
Relligio eſt. at mî; ſum paulo infirmior, unus
Multorum: ignoſces; alias loquar. hunccine ſolem
Tam nigrum ſurrexe mihi? fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. caſu venit obvius illi
Adverſarius: et, quo tu, turpiſſime? magnâ
Exclamat voce; et: licet anteſtari? ego vero
Oppono auriculam. rapit in jus; clamor utrinque,
Undique concurſus. ſic me ſervavit Apollo.

SATYRA X.

NEMPE incompoſito dixi pede currere verſus
Lucilî. quis tam Lucilî fautor inepte eſt,
Ut non hoc fateatur? at idem, quod ſale multo
Urbem defricuit, chartâ laudatur eâdem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera; nam ſic
Et Laberî mimos, ut pulcra poëmata, mirer.
Ergo non ſatis eſt riſu diducere rictum
Auditoris; et eſt quædam tamen hic quoque virtus.
Eſt brevitate opus, ut currat ſententia, neu ſe
Impediat verbis laſſas onerantibus aures:
Et ſermone opus eſt modo triſti, ſæpe jocoſo;
Defendente vicem modo rhetoris, atque poëtæ;
Interdum urbani, parcentis viribus atque
Extenuantis eas conſulto. ridiculum acri
Fortius et melius magnas plerumque ſecat res.
Illi, ſcripta quibus comœdia priſca viris eſt,
Hoc ſtabant, hoc ſunt imitandi; quos neque pulcher
Hermogenes unquam legit, neque ſimius iſte,
Nil præter Calvum et doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miſcuit. o ſeri ſtudiorum! quine putetis

Difficile

Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. at ſermo linguâ concinnus utrâque
Suavior, ut Chio nota ſi commiſta Falerni eſt,
Cum verſus facias. teipſum percontor, an, et cum
Dura tibi peragenda rei ſit cauſa Petillî,
Scilicet oblitus patriæque patriſque, latine
Cum Pedius cauſas exſudet, Poplicola, atque
Corvinus, patriis intermiſcere petita
Verba foris malis, Canuſini more bilinguis?
Atqui ego cum Græcos facerem, natus mare citra,
Verſiculos, vetuit me tali voce Quirinus,
Poſt mediam noctem viſus, cum ſomnia vera:
In ſylvam non ligna feras inſanius, ac ſi
Magnas Græcorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
Defingit Rheni luteum caput, hæc ego ludo,
Quæ nec in æde ſonant certantia, judice Tarpâ,
Nec redeant iterum atque iterum ſpectanda theatris.
Argutâ meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente ſenem, comis garrire libellos
Unus vivorum, Fundani: Pollio regum
Facta canit pede ter percuſſo: forte epos acer,
Ut nemo, Varius ducit; molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
Hoc erat, experto fruſtra Varrone Atacino,
Atque quibuſdam aliis, melius quod ſcribere poſſem,
Inventore minor: neque ego illi detrahere auſim
Hærentem capiti multâ cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, ſæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. age, quæſo,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
Non ridet verſus Ennî gravitate minores?
Cum de ſe loquitur, non ut majore reprenſis?
Quid vetat et noſmet Lucilî ſcripta legentes
Quærere, num illius, num rerum dura negarit

Verſiculos

Verſiculos natura magis factos et euntes
Mollius? ac ſi quis, pedibus quid claudere ſenis,
Hoc tantum, contentus, amet ſcripſiſſe ducentos
Ante cibum verſus, totidem cœnatus: Etruſci
Quale fuit Caſsî rapido ferventius amni
Ingenium; capſis quem fama eſt eſſe libriſque
Ambuſtum propriis. fuerit Lucilius, inquam,
Comis et urbanus; fuerit limatior idem,
Quam rudis et Græcis intacti carminis auctor,
Quamque poëtarum ſeniorum turba: ſed ille,
Si foret hoc noſtrum fato dilatus in ævum,
Detereret ſibi multa; recideret omne quod ultra
Perfectum traheretur; et in verſu faciendo
Sæpe caput ſcaberet, vivos et roderet ungues.
Sæpe ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſint
Scripturus: neque te ut miretur turba labores,
Contentus paucis lectoribus. an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. nam ſatis eſt equitem mihi plaudere: ut audax,
Contemtis aliis, exploſa Arbuſcula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius? aut cruciet, quod
Vellicet abſentem, Demetrius? aut quod ineptus
Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli?
Plotius, et Varius, Mæcenas, Virgiliuſque,
Valgius, et probet hæc Octavius optimus, atque
Fuſcus; et hæc utinam Viſcorum laudet uterque.
Ambitione relegatâ, te dicere poſſum,
Pollio; te, Meſſala, tuo cum fratre; ſimulque
Vos, Bibule et Servi, ſimul his te, candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos et amicos
Prudens prætereo: quibus hæc, ſint qualiacunque,
Arridere velim; doliturus, ſi placeant ſpe
Deterius noſtrâ. Demetri, teque, Tigelli,
Diſcipularum inter jubeo plorare cathedras.
I puer, atque meo citus hæc ſubſcribe libello.

SATY-

SATYRARUM

LIBER II.

SATYRA I.

SUNT, quibus in Satyrâ videar nimis acer, et ultra
Legem tendere opus: ſine nervis altera quidquid
Compoſui pars eſſe putat, ſimileſque meorum
Mille die verſus deduci poſſe. Trebati,
Quid faciam? præſcribe. quieſcas. ne faciam, inquis,
Omnino verſus? aio. peream male, ſi non
Optimum erat; verum nequeo dormire. ter uncti
Tranſnanto Tiberim, ſomno quibus eſt opus alto,
Irriguumque mero ſub noctem corpus habento.
Aut, ſi tantus amor ſcribendi te rapit, aude
Cæſaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia laturus. cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fractâ pereuntes cuſpide Gallos,
Aut labentis equo deſcribat vulnera Parthi.
Attamen et juſtum poteras et ſcribere fortem,
Scipiadam ut ſapiens Lucilius. haud mihi deero,
Cum res ipſa feret. niſi dextro tempore Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæſaris aurem;
Cui male ſi palpere, recalcitrat undique tutus.
Quanto rectius hoc, quam triſti lædere verſu
Pantolabum ſcurram Nomentanumque nepotem?
Cum ſibi quiſque timet, quanquam eſt intactus, et odit.
Quid faciam? ſaltat Millonius, ut ſemel icto
Acceſſit fervor capiti, numeruſque lucernis.

Caſtor

Caſtor gaudet equis; ovo prognatus eodem
Pugnis. quot capitum vivunt, totidem ſtudiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba
Lucilî ritu, noſtrûm melioris utroque.
Ille velut fidis arcana ſodalibus olim
Credebat libris; neque, ſi male ceſſerat, uſquam
Decurrens alio, neque ſi bene: quo fit, ut omnis
Votivâ pateat veluti deſcripta tabellâ
Vita ſenis. ſequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps;
Nam Venuſinus arat finem ſub utrumque colonus,
Miſſus ad hoc, pulſis, vetus eſt ut fama, Sabellis,
Quo ne per vacuum Romano incurreret hoſtis;
Sive quod Appula gens, ſeu quod Lucania, bellum
Incuteret violenta. ſed hic ſtylus haud petet ultro
Quemquam animantem, et me veluti cuſtodiet enſis
Vaginâ tectus: quem cur deſtringere coner,
Tutus ab infeſtis latronibus? o pater et rex
Jupiter, ut pereat poſitum rubigine telum,
Nec quiſquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commorit, melius non tangere clamo,
Flebit, et inſignis totâ cantabitur urbe.
Cervius iratus leges minitatur et urnam;
Canidia Albutî, quibus eſt inimica, venenum;
Grande malum Turius, ſi quis ſe judice certet.
Ut, quo quiſque valet, ſuſpectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens, ſic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus, petit. unde, niſi intus
Monſtratum? Scævæ vivacem crede nepoti
Matrem. nil faciet ſceleris pia dextera. mirum!
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos;
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam; ſeu me tranquilla ſenectus
Exſpectat, ſeu mors atris circumvolat alis;
Dives, inops; Romæ, ſeu, fors ita juſſerit, exul;
Quiſquis erit vitæ, ſcribam, color. o puer, ut ſis
Vitalis metuo, et majorum ne quis amicus

Frigore

Frigore te feriat. quid? cum eſt Lucilius auſus
Primus in hunc operis componere carmina morem,
Detrahere et pellem, nitidus quâ quiſque per ora
Cederet, introrſum turpis; num Lælius, aut qui
Duxit ab oppreſsâ meritum Carthagine nomen,
Ingenio offenſi? aut læſo doluere Metello,
Famoſiſque Lupo cooperto verſibus? atqui
Primores populi arripuit populumque tributim;
Scilicet uni æquus virtuti atque ejus amicis.
Quin, ubi ſe a vulgo et ſcenâ in ſecreta remorant
Virtus Scipiadæ et mitis ſapientia Lælî;
Nugari cum illo et diſcincti ludere, donec
Decoqueretur olus, ſoliti. quidquid ſum ego, quamvis
Infra Lucilî cenſum ingeniumque; tamen me
Cum magnis vixiſſe invita fatebitur uſque
Invidia; et fragili quærens illidere dentem
Offendet ſolido; niſi quid tu, docte Trebati,
Diſſentis. equidem nihil hic diffingere poſſum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negotî
Incutiat tibi quid ſanctarum inſcitia legum:
Si mala condiderat in quem quis carmina, jus eſt
Judiciumque. eſto, ſi quis mala; ſed bona ſi quis
Judice condiderit laudatur Cæſare. ſi quis
Opprobriis dignum laceraverit, integer ipſe;
Solventur riſu tabulæ: tu miſſus abibis.

SATYRA II.

QUÆ virtus et quanta, boni, ſit vivere parvo,
Nec meus hic ſermo eſt, ſed quem præcepit Ofellus,
Ruſticus, abnormis ſapiens, craſsâque Minervâ,
Diſcite, non inter lances menſaſque nitentes,
Cum ſtupet inſanis acies fulgoribus, et cum
Acclinus falſis animus meliora recuſat:
Verum hic impranſi mecum diſquirite. cur hoc?

Dicam ſi potero. male verum examinat omnis
Corruptus judex. leporem ſectatus; equove
Laſſus ab indomito; vel ſi Romana fatigat
Militia aſſuetum græcari; ſeu pila velox,
Molliter auſterum ſtudio fallente laborem;
Seu te diſcus agit, pete cedentem aëra diſco:
Cum labor extuderit faſtidia, ſiccus, inanis,
Sperne cibum vilem; niſi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. foris eſt promus, et atrum
Defendens piſces hiemat mare; cum ſale panis
Latrantem ſtomachum bene leniet. unde putas? aut
Qui partum? non in caro nidore voluptas
Summa, ſed in te ipſo, eſt. tu pulmentaria quære
Sudando. pinguem vitiis albumque nec oſtrea,
Nec ſcarus, aut poterit peregrina juvare lagoïs.
Vix tamen eripiam, poſito pavone, velis quin
Hoc potius, quam gallinâ, tergere palatum,
Corruptus vanis rerum; quia veneat auro
Rara avis, et pictâ pandat ſpectacula caudâ:
Tanquam ad rem attineat quidquam. num veſceris iſtâ,
Quam laudas, plumâ? cocto num adeſt honor idem?
Carne tamen quamvis diſtat nihil hâc magis illa;
Imparibus formis deceptum te patet. eſto.
Unde datum, ſentis, lupus hic, Tiberinus, an alto
Captus, hiet? ponteſne inter jactatus, an amnis
Oſtia ſub Tuſci? laudas, inſane, trilibrem
Mullum, in ſingula quem minuas pulmenta neceſſe eſt.
Ducit te ſpecies, video. quo pertinet ergo
Proceros odiſſe lupos? quia ſcilicet illis
Majorem natura modum dedit, his breve pondus.
Jejunus raro ſtomachus vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum ſpectare catino
Vellem, ait Harpyiis gula digna rapacibus. at vos
Præſentes, auſtri, coquite horum obſonia: quanquam
Putet aper, rhombuſque recens, mala copia quando

Ægrum

Ægrum ſolicitat ſtomachum; cum rapula plenus
Atque acidas mavult inulas. necdum omnis abacta
Pauperies epulis regum; nam vilibus ovis
Nigriſque eſt oleis hodie locus. haud ita pridem
Galloni præconis erat acipenſere menſa
Infamis. quid? tum rhombos minus æquor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido;
Donec vos auctor docuit prætorius. ergo
Si quis nunc mergos ſuaves edixerit aſſos,
Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordidus a tenui victu diſtabit, Oſello
Judice. nam fruſtra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravum detorſeris. Avidienus,
Cui Canis ex vero ductum cognomen adhæret,
Quinquennas oleas eſt et ſylveſtria corna;
Ac, niſi mutatum, parcit defundere vinum; et
Cujus odorem olei nequeas perferre, licebit
Ille repotia, natales, alioſve dierum
Feſtos albatus celebret, cornu ipſe bilibri
Caulibus inſtillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu ſapiens utetur, et horum
Utrum imitabitur? hac urget lupus, hac canis angit.
Mundus erit, qui non offendet ſordibus, atque
In neutram partem cultus miſer. hic neque ſervis,
Albuti ſenis exemplo, dum munia didit,
Sævus erit; neque, ſic ut ſimplex Nævius, unctam
Convivis præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quæ, quantaque, ſecum
Afferat. in primis valeas bene: nam variæ res
Ut noceant homini, credas, memor illius eſcæ,
Quæ ſimplex olim tibi ſederit. at ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis;
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoque tumultum
Lenta feret pituita. vides, ut pallidus omnis
Cœnâ deſurgat dubiâ? quin corpus onuſtum

Heſternis

Heſternis vitiis animum quoque prægravat una,
Atque affigit humo divinæ particulam auræ.
Alter, ubi dicto citius curata ſopori
Membra dedit, vegetus præſcripta ad munia ſurgit.
Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam;
Sive diem feſtum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus, ubique
Accedent anni, et tractari mollius ætas
Imbecilla volet. tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer et validus præſumis, mollitiem, ſeu
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus?
Rancidum aprum antiqui laudabunt, non quia naſus
Illis nullus erat; ſed, credo, hâc mente, quod hoſpes
Tardius adveniens vitiatum commodius, quam
Integrum edax dominus, conſumeret. hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tuliſſet!
Das aliquid famæ, quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi patinæque
Grande ferunt una cum damno dedecus. adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
As, laquei pretium. jure, inquis, Traſius iſtis
Jurgatur verbis: ego vectigalia magna
Divitiaſque habeo tribus amplas regibus. ergo
Quod ſuperat non eſt melius quo inſumere poſſis?
Cur eget indignus quiſquam, te divite? quare
Templa ruunt antiqua deum? cur, improbe, caræ
Non aliquid patriæ tanto emetiris acervo?
Uni nimirum tibi recte ſemper erunt res?
O magnus poſthac inimicis riſus! uterne
Ad caſus dubios fidet ſibi certius? hic, qui
Pluribus aſſuerit mentem corpuſque ſuperbum;
An, qui, contentus parvo metuenſque futuri,
In pace, ut ſapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Oſellum
Integris opibus novi non latius uſum,

Quam

Quam nunc acciſis. videas metato in agello
Cum pecore et natis, fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profeſtâ
Quidquam, præter olus, fumoſæ cum pede pernæ.
At mihi cum longum poſt tempus venerat hoſpes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus, bene erat, non piſcibus urbe petitis,
Sed pullo atque hœdo: tum penſilis uva ſecundas,
Et nux, ornabat menſas, cum duplice ficu.
Poſt hoc ludus erat culpâ potare magiſtrâ:
Ac venerata Ceres, ut culmo ſurgeret alto,
Explicuit vino contractæ ſeria frontis.
Sæviat atque novos moveat fortuna tumultus;
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos,
O pueri, nituiſtis, ut huc novus incola venit?
Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quemquam, ſtatuit. nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri inſcitia juris,
Poſtremum expellet certe vivacior hæres.
Nunc ager Umbreni ſub nomine, nuper Oſelli
Dictus, erit nulli proprius; ſed cedet in uſum
Nunc mihi, nunc alii. quocirca vivite fortes,
Fortiaque adverſis opponite pectora rebus.

SATYRA III.

SIC raro ſcribis, ut toto non quater anno
Membranam poſcas, ſcriptorum quæque retexens,
Iratus tibi, quod vini ſomnique benignus
Nil dignum ſermone canas. quid fiet? ab ipſis
Saturnalibus huc fugiſti. ſobrius ergo
Dic aliquid dignum promiſſis. incipe. nil eſt.
Culpantur fruſtra calami, immerituſque laborat
Iratis natus paries dis atque poëtis.
Atqui vultus erat multa et præclara minantis,
Si vacuum tepido cepiſſet villula tecto.

Quorſum

Quorſum pertinuit ſtipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Invidiam placare paras, virtute relictâ?
Contemnere, miſer. vitanda eſt improba Siren
Deſidia; aut quidquid vitâ meliore parâſti
Ponendum æquo animo. di te, Damaſippe, deæque
Verum ob conſilium donent tonſore. ſed unde
Tam bene me noſti? poſtquam omnis res meâ Janum
Ad medium fracta eſt, aliena negotia curo,
Excuſſus propriis. olim nam quærere amabam,
Quo vafer ille pedes laviſſet Siſyphus ære;
Quid ſculptum infabre, quid fuſum durius, eſſet.
Callidus huic ſigno ponebam millia centum:
Hortos egregiaſque domos mercarier unus
Cum lucro norам: unde frequentia Mercuriali
Impoſuere mihi cognomen compita. novi;
Et morbi miror purgatum te illius. atqui
Emovit veterem mire novus; ut ſolet, in cor
Trajecto lateris miſeri capitiſve dolore:
Ut lethargicus hic cum ſit pugil, et medicum urget.
Dum ne quid ſimile huic, eſto ut libet. o bone, ne te
Fruſtrere; inſanis et tu, ſtultique prope omnes,
Si quid Stertinius veri crepat; unde ego mira
Deſcripſi docilis præcepta hæc, tempore quo me
Solatus juſſit ſapientem paſcere barbam,
Atque a Fabricio non triſtem ponte reverti.
Nam, male re geſtâ, cum vellem mittere operto
Me capite in flumen, dexter ſtetit, et, cave faxis
Te quidquam indignum; pudor, inquit, te malus urget;
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.
Primum nam inquiram, quid ſit furere. hoc ſi erit in te
Solo, nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala ſtultitia, et quemcunque inſcitia veri
Cæcum agit, inſanum Chryſippi porticus et grex
Autumat. hæc populos, hæc magnos formula reges,
Excepto ſapiente, tenet. nunc accipe, quare

Deſipiant

Deſipiant omnes æque ac tu, qui tibi nomen
Inſano poſuere. velut ſylvis, ubi paſſim
Palantes error certo de tramite pellit,
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum, abit, unus utrique
Error, ſed variis illudit partibus. hoc te
Crede modo inſanum; nihilo ut ſapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. eſt genus unum
Stultitiæ nihilum metuenda timentis: ut ignes,
Ut rupes fluvioſque, in campo obſtare queratur.
Alterum, et huic varium et nihilo ſapientius, ignes
Per medios fluvioſque ruentis. clamet amica
Mater, honeſta ſoror, cum cognatis pater, uxor;
Hic foſſa eſt ingens; hic rupes maxima; ſerva:
Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
Mater, te appello, clamantibus. huic ego vulgus
Errori ſimilem cunctum inſanire docebo.
Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo;
Integer eſt mentis Damaſippi creditor? eſto:
Accipe, quod nunquam reddas mihi, ſi tibi dicam:
Tune inſanus eris, ſi acceperis? an magis excors
Rejectâ prædâ, quam præſens Mercurius fert?
Scribe decem a Nerio. non eſt ſatis. adde Cicutæ
Nodoſi tabulas; centum mille adde catenas:
Effugiet tamen hæc ſceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in jus malis ridentem alienis;
Fiet aper, modo avis, modo ſaxum, et, cum volet, arbor.
Si male rem gerere inſani eſt; contra bene ſani;
Putidius multo cerebrum eſt, mihi crede, Perillî
Dictantis, quod tu nunquam reſcribere poſſis.
Audire, atque togam jubeo componere, quiſquis
Ambitione malâ aut argenti pallet amore;
Quiſquis luxuriâ, triſtive ſuperſtitione,
Aut alio mentis morbo, calet: huc propius me,
Dum doceo inſanire omnes, vos ordine adite.
Danda eſt helleboro multo pars maxima avaris:

Neſcio

Neſcio an Anticyram ratio illis deſtinet omnem.
Hæredes Staberî ſummam incidere ſepulcro;
Ni ſic feciſſent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arrî;
Frumenti quantum metit Africa. ſive ego prave,
Seu recte, hoc volui, ne ſis patruus mihi. credo
Hoc Staberî prudentem animum vidiſſe. quid ergo
Senſit, cum ſummam patrimonî inſculpere ſaxo
Hæredes voluit? quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, et cavit nihil acrius: ut, ſi
Forte minus locuples uno quadrante periret,
Ipſe videretur ſibi nequior. omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque, pulcris
Divitiis parent; quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, juſtus. ſapienſne? etiam, et rex,
Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnæ laudi fore. quid ſimile iſti
Græcus Ariſtippus? qui ſervos projicere aurum
In mediâ juſſit Libyâ, quia tardius irent
Propter onus ſegnes. uter eſt inſanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite reſolvit.
Si quis emat citharas, emptas comportet in unum,
Nec ſtudio citharæ, nec muſæ deditus ulli:
Si ſcalpra et formas non ſutor: nautica vela
Averſus mercaturis: delirus et amens
Undique dicatur merito. qui diſcrepat iſtis,
Qui nummos aurumque recondit, neſcius uti
Compoſitis, metuenſque velut contingere ſacrum?
Si quis ad ingentem frumenti ſemper acervum
Porrectus vigilet cum longo fuſte, neque illinc
Audeat eſuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus veſcatur amaris:
Si poſitis intus Chii veteriſque Falerni
Mille cadis, nihil eſt, tercentum millibus, acre
Potet acetum: age, ſi et ſtramentis incubet unde-
octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,

Blattarum

Blattarum ac tinearum epulæ, putreſcat in arcâ;
Nimirum inſanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam hæc libertus ut ebibat hæres,
Dîs inimice ſenex, cuſtodis, ne tibi deſit?
Quantulum enim ſummæ curtabit quiſque dierum,
Ungere ſi caules oleo meliore, caputque
Cœperis impexâ fœdum porrigine? quare,
Si quidvis ſatis eſt, perjuras, ſurripis, aufers
Undique? tun' ſanus? populum ſi cædere ſaxis
Incipias, ſervoſve tuo quos ære pararis;
Inſanum te omnes pueri clamentque puellæ.
Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
Incolumi capite es? quid enim? neque tu hoc facis Argis,
Nec ferro, ut demens genitricem occidit Oreſtes.
An tu reris eum occisâ inſaniſſe parente,
Ac non ante malis dementem actum furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin, ex quo eſt habitus male tutæ mentis Oreſtes,
Nil ſane fecit, quod tu reprendere poſſis;
Non Pyladen ferro violare auſuſve ſororem
Electram: tantum maledicit utrique, vocando
Hanc furiam, hunc aliud, juſſit quod ſplendida bilis.
Pauper Opimius argenti poſiti intus et auri,
Qui Veientanum feſtis potare diebus
Campanâ ſolitus trullâ, vappamque profeſtis,
Quondam lethargo grandi eſt oppreſſus; ut hæres
Jam circum loculos et claves, lætus ovanſque,
Curreret. hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto. menſam poni jubet, atque
Effundi ſaccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum: hominem ſic erigit. addit et illud;
Ni tua cuſtodis, avidus jam hæc auferet hæres.
Men' vivo? ut vivas igitur, vigila: hoc age. quid vis?
Deficient inopem venæ te, ni cibus atque
Ingens accedat ſtomacho fultura ruenti.

Tu ceſſas? agedum: ſume hoc ptiſanarium oryzæ.
Quanti emptæ? parvo. quanti ergo? octo aſſibus. eheu!
Quid refert, morbo, an furtis, pereamque rapinis?
Quiſnam igitur ſanus? qui non ſtultus. quid avarus?
Stultus et inſanus. quid? ſi quis non ſit avarus,
Continuo ſanus? minime. cur, Stoice? dicam.
Non eſt cardiacus, Craterum dixiſſe putato,
Hic æger. recte eſt igitur, ſurgetque? negabit:
Quod latus aut renes morbo tententur acuto.
Non eſt perjurus, neque ſordidus. immolet æquis
Hic porcum laribus. verum ambitioſus et audax.
Naviget Anticyram. quid enim differt, barathrone
Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canuſî duo prædia, dives
Antiquo cenſu, natis diviſſe duobus
Fertur, et hoc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum: poſtquam te talos, Aule, nuceſque
Ferre ſinu laxo, donare, et ludere, vidi:
Te, Tiberi, numerare, cavis abſcondere triſtem;
Extimui, ne vos ageret veſania diſcors;
Tu Nomentanum, tu ne ſequerere Cicutam.
Quare per divos oratus uterque penates,
Tu cave ne minuas; tu ne majus facias id,
Quod ſatis eſſe putat pater, et natura coërcet.
Præterea, ne vos titillet gloria, jure-
jurando obſtringam ambo: uter ædilis fuerit vel
Veſtrum prætor, is inteſtabilis et ſacer eſto.
In cicere, atque fabâ, bona tu perdaſque lupinis,
Latus ut in circo ſpatiere, et aëneus ut ſtes;
Nudus agris, nudus nummis, inſane, paternis?
Scilicet ut plauſus, quos fert Agrippa, feras tu,
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humaſſe velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
Rex ſum. nil ultra quæro plebeius. et æquam
Rem imperito: at ſi cui videor non juſtus, inulto
Dicere quæ ſentit permitto. maxime regum,

Di

Dî tibi dent captâ claſſem reducere Trojâ.
Ergo conſulere, et mox reſpondere, licebit?
Conſule. cur Ajax heros ab Achille ſecundus
Putreſcit, toties ſervatis clarus Achivis;
Gaudeat ut populus Priami, Priamuſque, inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere ſepulcro?
Mille ovium inſanus morti dedit, inclytum Ulyſſem
Et Menelaum una mecum ſe occidere clamans.
Tu cum pro vitulâ ſtatuis dulcem Aulide natam
Ante aras, ſpargiſque molâ caput, improbe, ſalsâ,
Rectum animi ſervas? quorſum? inſanus quid enim Ajax
Fecit? cum ſtravit ferro pecus, abſtinuit vim
Uxore et nato, mala multa precatus Atridis:
Non ille aut Teucrum aut ipſum violavit Ulyſſem.
Verum ego, ut hærentes adverſo litore naves
Eriperem, prudens placavi ſanguine divos.
Nempe tuo, furioſe. meo, ſed non furioſus.
Qui ſpecies alias veri ſceleriſque, tumultu
Permiſtas, capiet, commotus habebitur: atque,
Stultitiâne erret, nihilum diſtabit, an irâ.
Ajax, immeritos dum occidit, deſipit, agnos?
Cum prudens ſcelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo? et purum eſt vitio tibi, cum tumidum eſt, cor?
Si quis lecticâ nitidam geſtare amet agnam;
Huic veſtem, ut natæ, paret, ancillas, paret aurum;
Pupam, aut pupillam, appellet, fortique marito
Deſtinet uxorem; interdicto huic omne adimat jus
Prætor, et ad ſanos abeat tutela propinquos.
Quid? ſi quis natam pro mutâ devovet agnâ,
Integer eſt animi? ne dixeris. ergo ubi prava
Stultitia, hic ſumma eſt inſania: qui ſceleratus,
Et furioſus erit. quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc, age, luxuriam et Nomentanum arripe mecum;
Vincet enim ratio ſtultos inſanire nepotes.
Hic ſimul accepit patrimonî mille talenta,

Edicit,

Edicit, piſcator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor, cum velabro omne macellum
Mane domum veniant. quid tum? venere frequentes.
Verba facit leno: quidquid mihi, quidquid et horum
Cuique, domi eſt, id crede tuum; et vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra juvenis reſponderit æquus.
Tu nive Lucanâ dormis ocreatus, ut aprum
Cœnem ego: tu piſces hyberno ex æquore verris:
Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam, aufer:
Sume tibi decies; tibi tantundem; tibi triplex,
Unde uxor mediâ currat de nocte vocata.
Filius Æſopi detractam ex aure Metellæ,
Scilicet ut decies ſolidum exſorberet, aceto
Diluit inſignem baccam. qui ſanior, ac ſi
Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?
Quincti progenies Arrî, par nobile fratrum,
Nequitiâ, et nugis, pravorum et amore, gemellum,
Luſcinias ſoliti impenſo prandere coëmtas:
Quorſum abeant? ſani? cretâ an carbone notandi?
Ædificare caſas, ploſtello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longâ,
Si quem delectet barbatum, amentia verſet.
Si puerilius his ratio eſſe evincet amare;
Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Solicitus plores: quæro, faciaſne, quod olim
Mutatus Polemon? ponas inſignia morbi,
Faſciolas, cubital, focalia; potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri?
Porrigis irato puero cum poma, recuſat:
Sume Catelle; negat: ſi non des, optat. amator
Excluſus qui diſtat, agit ubi ſecum, eat, an non,
Quo rediturus erat non arceſſitus, et hæret
Inviſis foribus? nec nunc, cum me vocet ultro,
Accedam?

Accedam? an potius mediter finire dolores?
Excluſit; revocat: redeam? non, ſi obſecret. ecce,
Servus non paulo ſapientior: o here, quæ res
Nec modum habet neque conſilium, ratione modoque
Tractari non vult. in amore hæc ſunt mala: bellum,
Pax rurſum. hæc ſi quis, tempeſtatis prope ritu
Mobilia et cæcâ fluitantia ſorte, laboret
Reddere certa ſibi, nihilo plus explicet, ac ſi
Inſanire paret certâ ratione modoque.
Quid? cum Picénis excerpens ſemina pomis
Gaudes, ſi cameram percuſti forte; penes te es?
Quid? cum balba feris annoſo verba palato,
Ædificante caſas qui ſanior? adde cruorem
Stultitiæ, atque ignem gladio ſcrutare. modo, inquam,
Hellade percuſsâ, Marius, cum præcipitat ſe,
Cerritus fuit? an commotæ crimine mentis
Abſolves hominem, et ſceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita ſiccus
Lautis mane ſenex manibus currebat, et unum,
Quid tam magnum? addens unum me ſurpite morti,
Dis etenim facile eſt, orabat; ſanus utriſque
Auribus atque oculis: mentem, niſi litigioſus,
Exciperet dominus, cum venderet. hoc quoque vulgus
Chryſippus ponit fœcundâ in gente Menenî.
Jupiter, ingentes qui das adimiſque dolores,
Mater ait pueri menſes jam quinque cubantis,
Frigida ſi puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi ſtabit. caſus medicuſve levarit
Ægrum ex præcipiti, mater delira necabit
In gelidâ fixum ripâ, febrimque reducet.
Quone malo mentem concuſſa? timore deorum.
Hæc mihi Stertinius, ſapientum octavus, amico
Arma dedit; poſthac ne compellarer inultus.
Dixerit inſanum qui me, totidem audiet; atque

Reſpicere

Reſpicere ignoto diſcet pendentia tergo.
Stoice, poſt damnum ſic vendas omnia pluris.
Quâ me ſtultitiâ, quoniam non eſt genus unum,
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid? caput abſciſſum demens cum portat Agave
Nati infelicis, ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor, liceat concedere veris,
Atque etiam inſanum: tantum hoc ediſſere, quo me
Ægrotare putes animi vitio. accipe: primum
Ædificas; hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totius moduli bipedalis; et idem
Corpore majorem rides Turbonis in armis
Spiritum et inceſſum: qui ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque verum eſt,
Tantum diſſimilem, et tanto certare minorem?
Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua cognatos eliſerit. illa rogare,
Quantane? num tandem, ſe inflans, ſic magna fuiſſet?
Major dimidio: num tanto? cum magis atque
Se magis inflaret: non, ſi te ruperis, inquit,
Par eris. hæc a te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc; hoc eſt, oleum adde camino;
Quæ ſi quis ſanus fecit, ſanus facis et tu.
Non dico horrendam rabiem. jam deſine. cultum
Majorem cenſu. teneas, Damaſippe, tuis te.
Mille puellarum, puerorum mille, furores.
O major tandem parcas inſane minori.

SATYRA IV.

UNDE, et quo Catius? non eſt mihi tempus aventi
Ponere ſigna novis præceptis; qualia vincant
Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te ſic tempore lævo
Interpellarim: ſed des veniam bonus, oro.

Quod

Quod ſi interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox;
Sive eſt naturæ hoc, ſive artis, mirus utroque.
Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem;
Utpote res tenues, tenui ſermone peractas.
Ede hominis nomen; ſimul et, Romanus, an hoſpes.
Ipſa memor præcepta canam: celabitur auctor.
Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
Ut ſucci melioris, et ut magis alba rotundis,
Ponere; namque marem cohibent calloſa vitellum.
Caule ſuburbano, qui ficcis crevit in agris,
Dulcior: irriguo nihil eſt elutius horto.
Si veſpertinus ſubito te oppreſſerit hoſpes;
Ne gallina malum reſponſet dura palato,
Doctus eris vivam miſto merſare Falerno:
Hoc teneram faciet. pratenſibus optima fungis
Natura eſt; aliis male creditur. ille ſalubres
Æſtates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quæ legerit arbore ſolem.
Auſidius forti miſcebat mella Falerno,
Mendoſe; quoniam vacuis committere venis
Nil niſi lene decet. leni præcordia mulſo
Prolueris melius. ſi dura morabitur alvus,
Mitulus et viles pellent obſtantia conchæ,
Et lapathi brevis herba; ſed albo non ſine Coo.
Lubrica naſcentes implent conchylia lunæ:
Sed non omne mare eſt generoſæ fertile teſtæ.
Murice Baiano melior Lucrina peloris;
Oſtrea Circeiis, Miſeno oriuntur echini;
Pectinibus patulis jactat ſe molle Tarentum.
Nec ſibi comarum quivis temere arroget artem,
Non prius exactâ tenui ratione ſaporum.
Nec ſatis eſt cará piſces averrere menſâ,
Ignarum quibus eſt jus aptius, et quibus aſſis
Languidus in cubitum jam ſe conviva reponet.
Umber, et iligná nutritus glande, rotundas
Curvet aper lances carnem vitantis inertem;

Nam

Nam Laurens malus eſt, ulvis et arundine pinguis.
Vinea ſubmittit capreas non ſemper edules,
Fœcundæ leporis ſapiens ſectabitur armos.
Piſcibus atque avibus quæ natura et foret ætas,
Ante meum nulli patuit quæſita palatum.
Sunt, quorum ingenium nova tantum cruſtula promit.
Nequaquam ſatis in re unâ conſumere curam:
Ut ſi quis ſolum hoc, mala ne ſint vina, laboret;
Quali perfundat piſces ſecurus olivo.
Maſſica ſi cœlo ſupponas vina ſereno,
Nocturnâ, ſi quid craſſi eſt, tenuabitur aurâ,
Et decedet odor nervis inimicus; at illa
Integrum perdunt lino vitiata ſaporem.
Surrentina vafer qui miſcet fæce Falernâ
Vina, columbino limum bene colligit ovo;
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Toſtis marcentem ſquillis recreabis et Afrâ
Potorem cochleâ; nam lactuca innatat acri
Poſt vinum ſtomacho: pernâ magis ac magis hillis
Flagitat in morſus refici: quin omnia malit,
Quæcunque immundis fervent allata popinis.
Eſt operæ pretium duplicis pernoſcere juris
Naturam. ſimplex e dulci conſtat olivo:
Quod pingui miſcere mero muriâque decebit,
Non aliâ, quam quâ Byzantia putruit orca.
Hoc ubi confuſum ſectis inferbuit herbis,
Corycioque croco ſparſum ſtetit, inſuper addes
Preſſa Venafranæ quod bacca remiſit olivæ.
Picenis cedunt pomis Tiburtia ſucco;
Nam facie præſtant. venucula convenit ollis.
Rectius Albanam fumo duraveris uvam,
Hanc ego cum malis, ego fæcem primus et allec,
Primus et invenior piper album, cum ſale nigro
Incretum, puris circumpoſuiſſe catillis.
Immane eſt vitium, dare millia terna macello,
Anguſtoque vagos piſces urgere catino.

Magna

Magna movet ſtomacho faſtidia, ſeu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum furta ligurit;
Sive gravis veteri crateræ limus adhæſit.
Vilibus in ſcopis, in mappis, in ſcobe, quantus
Conſiſtit ſumtus? neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapides varios lutulentâ radere palmâ,
Et Tyrias dare circum illota toralia veſtes;
Oblitum, quanto curam ſumtumque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi juſtius illis,
Quæ niſi divitibus nequeant contingere menſis?
Docte Cati, per amicitiam divoſque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam quamvis memori referas mihi pectore cuncta,
Non tamen interpres tantundem juveris. adde
Vultum habitumque hominis; quem tu vidiſſe beatus
Non magni pendis, quia contigit; at mihi cura
Non mediocris ineſt, fontes ut adire remotos
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

SATYRA V.

HOC quoque, Tireſia, præter narrata, petenti
Reſponde: quibus amiſſas reparare queam res
Artibus atque modis? quid rides? jamne, doloſe,
Non ſatis eſt Ithacam revehi, patrioſque penates
Aſpicere? o nulli quidquam mentite, vides ut
Nudus inopſque domum redeo, te vate: neque illic
Aut apotheca procis intacta eſt, aut pecus. atqui
Et genus, et virtus, niſi cum re, vilior algâ eſt.
Quando pauperiem, miſſis ambagibus, horres;
Accipe, quâ ratione queas diteſcere. turdus,
Sive aliud privum, dabitur tibi; devolet illuc,
Res ubi magna nitet, domino ſene: dulcia poma,
Et quoſcunque feret cultus tibi fundus honores,
Ante larem guſtet venerabilior lare dives.
Qui quamvis perjurus erit, ſine gente, cruentus

Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Utne tegam ſpurco Damæ latus? haud ita Trojæ
Me geſſi, certans ſemper melioribus. ergo
Pauper eris. fortem hoc animum tolerare jubebo:
Et quondam majora tuli. tu protinus, unde
Divitias æriſque ruam, dic, augur, acervos.
Dixi equidem, et dico. captes aſtutus ubique
Teſtamenta ſenum: neu, ſi vafer unus et alter
Inſidiatorem præroſo fugerit hamo,
Aut ſpem deponas, aut artem illuſus omittas.
Magna minorve foro ſi res certabitur olim;
Vivet uter locuples ſine natis, improbus ultro
Qui meliorem audax vocet in jus; illius eſto
Defenſor: famâ civem causâque priorem
Sperne, domi ſi natus erit, fœcundave conjux.
Quinte, puta, aut Publi, gaudent prænomine molles
Auriculæ, tibi me virtus tua fecit amicum:
Jus anceps novi: cauſas defendere poſſum:
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemtum caſsâ nuce pauperet: hæc mea cura eſt,
Ne quid tu perdas, neu ſis jocus. ire domum atque
Pelliculam curare jube: ſi cognitor ipſe:
Perſta, atque obdura; ſeu rubra canicula findet
Infantes ſtatuas; ſeu pingui tentus omaſo
Furius hybernas canâ nive conſpuet Alpes.
Nonne vides, aliquis cubito ſtantem prope tangens
Inquiet, ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
Plures adnabunt thynni, et cetaria creſcent.
Si cui præterea validus male filius in re
Præclarâ ſublatus aletur; ne manifeſtum
Cælibis obſequium nudet te, leniter in ſpem
Arrepe officioſus, ut et ſcribare ſecundus
Hæres, et, ſi quis caſus puerum egerit orco,
In vacuum venias. perraro hæc alea fallit.
Qui teſtamentum tradet tibi cunque legendum,

Abnuere,

Abnuere, et tabulas a te removere, memento:
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima ſecundo
Cera velit verſu; ſolus, multiſne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerumque recoctus
Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem;
Captatorque dabit riſus Naſica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obſcura canendo?
O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non:
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demiſſum genus Æneâ, tellure marique
Magnus erit, forti nubet procera Corano
Filia Naſicæ, metuentis reddere ſoldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas ſocero dabit, atque
Ut legat orabit: multum Naſica negatas
Accipiet tandem, et tacitus leget, invenietque
Nil ſibi legatum, præter plorare, ſuiſque.
Illud ad hæc jubeo: mulier ſi forte doloſa,
Libertuſve, ſenem delirum temperet; illis
Accedas ſocius: laudes, lauderis ut abſens.
Adjuvat hoc quoque: ſed vincit longe prius ipſum
Expugnare caput. ſcribet mala carmina vecors?
Laudato. ſcortator erit? cave te roget: ultro
Penelopen facilis potiori trade. putaſne,
Perduci poterit tam frugi tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere curſu?
Venit enim magnum donandi parca juventus;
Nec tantum Veneris, quantum ſtudioſa culinæ.
Sic tibi Penelope frugi eſt: quæ ſi ſemel uno
De ſene guſtarit, tecum partita lucellum;
Ut canis, a corio numquam abſterrebitur uncto.
Me ſene, quod, dicam, factum eſt. anus improba Thebis
Ex teſtamento ſic eſt elata: cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit hæres:
Scilicet elabi ſi poſſet mortua; credo

Quod

Quod nimium inſtiterat viventi. cautus adito:
Neu deſis operæ, neve immoderatus abundes.
Difficilem et moroſum offendes garrulus; ultro
Non etiam ſileas. Davus ſis comicus; atque
Stes capite obſtipo, multum ſimilis metuenti.
Obſequio graſſare: mone, ſi increbuit aura,
Cautus uti velet carum caput: extrahe turbâ
Oppoſitis humeris: aurem ſubſtringe loquaci.
Importunus amat laudari? donec, ohe jam!
Ad cœlum manibus ſublatis dixerit, urge, et
Creſcentem tumidis infla ſermonibus utrem.
Cum te ſervitio longo curâque levarit;
Et certum vigilans, quartæ eſto partis Ulyſſes,
Audieris, hæres: ergo nunc Dama ſodalis
Nuſquam eſt? unde mihi tam fortem, tamque fidelem?
Sparge ſubinde: et, ſi paulum potes, illacrymare. eſt
Gaudia prodentem vultum celare. ſepulcrum
Permiſſum arbitrio ſine ſordibus exſtrue: funus
Egregie factum laudet vicinia. ſi quis
Forte cohæredum ſenior male tuſſiet; huic tu
Dic, ex parte tuâ, ſeu fundi, ſive domus, ſit
Emtor, gaudentem nummo te addicere. ſed me
Imperioſa trahit Proſerpina: vive, valeque.

SATYRA VI.

HOC erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquæ fons,
Et paulum ſylvæ ſuper his, foret. auctius atque
Dî melius fecere. bene eſt: nihil amplius oro,
Maiâ nate, niſi ut propria hæc mihi munera faxis.
Si neque majorem feci ratione malâ rem;
Nec ſum facturus vitio culpâve minorem:
Si veneror ſtultus nihil horum: o ſi angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
O ſi urnam argenti fors qua mihi monſtret! ut illi

Theſauro

Theſauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus aravit, dives amico
Hercule. ſi, quod adeſt, gratum juvat; hâc prece te oro,
Pingue pecus domino facias, et cætera, præter
Ingenium; utque ſoles, cuſtos mihi maximus adſis.
Ergo ubi me in montes et in arcem ex urbe removi,
Quid prius illuſtrem ſatyris musâque pedeſtri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus auſter,
Autumnuſque gravis, Libitinæ quæſtus acerbæ.
Matutine pater, ſeu Jane libentius audis,
Unde homines operum primos vitæque labores
Inſtituunt, ſic dis placitum, tu carminis eſto
Principium. Romæ ſponſorem me rapis: eia,
Ne prior officio quiſquam reſpondeat, urge;
Sive aquilo radit terras, ſeu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire neceſſe eſt.
Poſtmodo, quod mî obſit, clare certumque locuto,
Luctandum in turbâ; facienda injuria tardis.
Quid vis, inſane, et quas res agis? improbus urget,
Iratis precibus. tu pulſes omne quod obſtat,
Ad Mæcenatem memori ſi mente recurras.
Hoc juvat et melli eſt, non mentiar. at ſimul atras
Ventum eſt Eſquilias, aliena negotia centum
Per caput et circa ſaliunt latus. ante ſecundam
Roſcius orabat ſibi adeſſes ad Puteal cras.
De re communi ſcribæ magnâ atque novâ te
Orabant hodie meminiſſes, Quincte, reverti.
Imprimat his, cura, Mæcenas ſigna tabellis.
Dixeris, experiar: ſi vis, potes, addit, et inſtat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cœpit habere ſuorum
In numero, duntaxat ad hoc, quem tollere rhedâ
Vellet, iter faciens, et cui concredere nugas
Hoc genus: hora quota eſt? Thrax eſt Gallina Syro par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent;
Et quæ rimoſâ bene deponuntur in aure.

Per

Per totum hoc tempus ſubjectior in diem et horam
Invidiæ. noſter ludos ſpectaverat una,
Luſerat in campo; fortunæ filius, omnes.
Frigidus a roſtris manat per compita rumor;
Quicunque obvius eſt, me conſulit: o bone, nam te
Scire, deos quoniam propius contingis, oportet,
Numquid de Dacis audiſti? nil equidem. ut tu
Semper eris deriſor! at omnes dî exagitent me,
Si quidquam. quid? militibus promiſſa Triquetrâ
Prædia Cæſar an eſt Italâ tellure daturus?
Jurantem me ſcire nihil mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem altique ſilentî.
Perditur hæc inter miſero lux, non ſine votis:
O rus, quando ego te aſpiciam? quandoque licebit,
Nunc veterum libris, nunc ſomno et inertibus horis,
Ducere ſolicitæ jucunda oblivia vitæ?
O quando faba Pythagoræ cognata, ſimulque
Uncta ſatis pingui ponentur oluſcula lardo?
O noctes cœnæque deûm! quibus ipſe, meique,
Ante larem proprium veſcor; vernaſque procaces
Paſco libatis dapibus. prout cuique libido eſt,
Siccat inæquales calices conviva, ſolutus
Legibus inſanis; ſeu quis capit acria fortis
Pocula; ſeu modicis uveſcit lætius. ergo
Sermo oritur, non de villis domibuſve alienis,
Nec male necne Lepos ſaltet: ſed, quod magis ad nos
Pertinet, et neſcire malum eſt, agitamus: utrumne
Divitiis homines an ſint virtute beati;
Quidve ad amicitias, uſus rectumne, trahat nos;
Et quæ ſit natura boni, ſummumque quid ejus.
Cervius hæc inter vicinus garrit aniles
Ex re fabellas. nam ſi quis laudat Arellî
Solicitas ignarus opes; ſic incipit: olim
Ruſticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepiſſe cavo, veterem vetus hoſpes amicum;
Aſper, et attentus quæſitis; ut tamen arctum

Solveret

Solveret hoſpitiis animum. quid multa? neque ille
Sepoſiti ciceris nec longæ invidit avenæ;
Aridum et ore ferens acinum ſemeſaque lardi
Fruſta dedit, cupiens variâ faſtidia cœnâ
Vincere tangentis male ſingula dente ſuperbo;
Cum pater ipſe domus paleâ porrectus in hornâ
Eſſet ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc, quid te juvat, inquit, amice,
Prærupti nemoris patientem vivere dorſo?
Vis tu homines urbemque feris præponere ſylvis?
Carpe viam, mihi crede, comes: terreſtria quando
Mortales animas vivunt ſortita; neque ulla eſt
Aut magno aut parvo lethi fuga. quo, bone, circa,
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor quam ſis ævi brevis. hæc ubi dicta
Agreſtem pepulere, domo levis exſilit: inde
Ambo propoſitum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia nocturni ſubrepere. jamque tenebat
Nox medium cœli ſpatium, cum ponit uterque
In locuplete domo veſtigia; rubro ubi cocco
Tincta ſuper lectos canderet veſtis eburnos,
Multaque de magnâ ſupereſſent fercula cœnâ,
Quæ procul exſtructis inerant heſterna caniſtris.
Ergo, ubi purpureâ porrectum in veſte locavit
Agreſtem, veluti ſuccinctus curſitat hoſpes,
Continuatque dapes; nec non vernaliter ipſis
Fungitur officiis, prælibans omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutatâ ſorte, boniſque
Rebus agit lætum convivam; cum ſubito ingens
Valvarum ſtrepitus lectis excuſſit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave; magiſque
Exanimes trepidare, ſimul domus alta Moloſſis
Perſonuit canibus. tum ruſticus, haud mihi vitâ
Eſt opus hâc, ait, et valeas: me ſylva, cavuſque
Tutus ab inſidiis, tenui ſolabitur ervo.

SATYRA

SATYRA VII.

JAMDUDUM auſculto, et cupiens tibi dicere ſervus
Pauca reformido. Davuſne? ita, Davus, amicum
Mancipium domino, et frugi, quod ſit ſatis; hoc eſt,
Ut vitale putes. age, libertate decembri,
Quando ita majores voluerunt, utere: narra.
Pars hominum vitiis gaudet conſtanter, et urget
Propoſitum; pars multa natat, modo recta capeſſens,
Interdum pravis obnoxia. ſæpe notatus
Cum tribus annellis, modo lævâ Priſcus inani,
Vixit inæqualis, clavum ut mutaret in horas:
Ædibus ex magnis ſubito ſe conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeſte:
Jam mœchus Romæ, jam mallet doctus Athenis
Vivere; Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, poſtquam illi juſta chiragra
Contudit articulos, qui pro ſe tolleret atque
Mitteret in phimum talos, mercede diurnâ
Conductum pavit: quanto conſtantior idem
In vitiis, tanto levius miſer ac prior ille,
Qui jam contento, jam laxo, fune laborat.
Non dices hodie, quorſum hæc tam putida tendant,
Furcifer? ad te, inquam. quo pacto, peſſime? laudas
Fortunam et mores antiquæ plebis, et idem,
Si quis ad illa deus ſubito te agat, uſque recuſes:
Aut quia non ſentis, quod clamas, rectius eſſe;
Aut quia non firmus rectum defendis, et hæres,
Nequicquam cœno cupiens evellere plantam.
Romæ rus optas; abſentem ruſticus urbem
Tollis ad aſtra levis. ſi nuſquam es forte vocatus
Ad cœnam, laudas ſecurum olus; ac, velut uſquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis amaſque,
Quod nuſquam tibi ſit potandum. juſſerit ad ſe
Mæcenas

Mæcenas ſerum ſub lumina prima venire
Convivam: nemon' oleum feret ocius? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, fugiſque.
Milvius et ſcurræ, tibi non referenda precati,
Diſcedunt. etenim fateor me, dixerit ille,
Duci ventre levem: naſum nidore ſupinor:
Imbecillus, iners: ſi quid vis, adde, popino.
Tu, cum ſis quod ego, et fortaſſis nequior, ultro
Inſectere, velut melior, verbiſque decoris
Obvolvas vitium? quid? ſi me ſtultior ipſe
Quingentis empto drachmis deprenderis? aufer
Me vultu terrere: manum ſtomachumque teneto,
Dum, quæ Criſpini docuit me janitor, edo.
Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
Peccat uter noſtrûm cruce dignius? acris ubi me
Natura incendit, ſub clarâ nuda lacernâ
Quæcunque excepit turgentis verbera caudæ,
Clunibus aut agitavit equum laſciva ſupinum,
Dimittit neque famoſum, neque ſolicitum, ne
Ditior, aut formæ melioris, meiat eodem.
Tu, cum projectis inſignibus, annulo equeſtri,
Romanoque habitu, prodis, ex judice Dama
Turpis, odoratum caput obſcurante lacernâ,
Non es quod ſimulas? metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis oſſa pavore.
Quid refert, uri virgis, ferroque necari?
Auctoratus eas, an turpi clauſus in arcâ,
Quo te demiſit peccati conſcia herilis,
Contractum genibus tangas caput? eſtne marito
Matronæ peccantis in ambos juſta poteſtas?
In corruptorem vel juſtior? illa tamen ſe
Non habitu mutatve loco, peccatve ſuperne;
Cum te formidet mulier, neque credat amanti.
Ibis ſub furcam prudens, dominoque furenti
Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore famam.
Evaſti? credo metues, doctuſque cavebis.

Quæres quando iterum paveas, iterumque perire
Poſſis. o toties ſervus! quæ bellua ruptis,
Cum ſemel effugit, reddit ſe prava catenis?
Non ſum mœchus, ais. neque ego, hercule, fur, ubi vaſa
Prætereo ſapiens argentea. tolle periclum,
Jam vaga proſiliet frenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantiſque minor? quem ter vindicta quaterque
Impoſita haud unquam miſerâ formidine privet?
Adde ſupra dictis quod non levius valeat: nam
Sive vicarius eſt, qui ſervo paret, uti mos
Veſter ait, ſeu conſervus; tibi quid ſum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis ſervis miſer, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
Quiſnam igitur liber? ſapiens, ſibique imperioſus;
Quem neque pauperies, neque mors, neq; vincula terrent:
Reſponſare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, et in ſeipſo totus; teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per leve morari;
In quem manca ruit ſemper fortuna. poteſne
Ex his, ut proprium, quid noſcere? quinque talenta
Poſcit te mulier, vexat, foribuſque repulſum
Perfundit gelidâ: rurſus vocat. eripe turpi
Colla jugo: liber, liber ſum, dic age. non quis:
Urget enim dominus mentem non lenis, et acres
Subjectat laſſo ſtimulos, verſatque negantem.
Vel, cum Pauſiacâ torpes, inſane, tabellâ,
Qui peccas minus atque ego, cum Fulvî, Rutubæque,
Aut Placideiani contento poplite miror
Prælia rubricâ picta aut carbone, velut ſi
Revera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri? nequam et ceſſator Davus: at ipſe
Subtilis veterum judex et callidus audis.
Nil ego, ſi ducor libo fumante: tibi ingens
Virtus atque animus cœnis reſponſat opimis.
Obſequium ventris mihi perniciosius eſt: cur?

Tergo

Tergo plector enim: qui tu impunitior illa,
Quæ parvo ſumi nequeunt, obſonia captas?
Nempe inamareſcunt epulæ ſine fine petitæ;
Illuſique pedes vitioſum ferre recuſant
Corpus. an hic peccat, ſub noctem qui puer uvâ
Furtivam mutat ſtrigilem? qui prædia vendit,
Nil ſervile, gulæ parens, habet? adde, quod idem
Non horam tecum eſſe potes, non otia recte
Ponere; teque ipſum vitas fugitivus et erro;
Jam vino quærens, jam ſomno, fallere curam:
Fruſtra: nam comes atra premit, ſequiturque fugacem.
Unde mihi lapidem? quorſum eſt opus? unde ſagittas?
Aut inſanit homo, aut verſus facit. ocius hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATYRA VIII.

UT Naſidieni juvit te cœna beati?
Nam mihi quærenti convivam dictus here illic
De medio potare die. ſic, ut mihi nunquam
In vitâ fuerit melius. da, ſi grave non eſt,
Quæ prima iratum ventrem placaverit eſca.
In primis Lucanus aper; leni fuit auſtro
Captus, ut aiebat cœnæ pater; acria circum
Rapula, lactucæ, radices, qualia laſſum
Pervellunt ſtomachum, ſiſer, allec, fæcula Coa.
His ubi ſublatis, puer alte cinctus acernam
Gauſape purpureo menſam perterſit, et alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Poſſet cœnantes offendere: ut Attica virgo
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus Hydaſpes,
Cæcuba vina ferens; Alcon, Chium maris expers.
Hic herus: Albanum, Mæcenas, atque Falernum
Te magis appoſitis delectat; habemus utrumque.
Divitias miſeras. ſed queis cœnantibus una,
Fundani, pulcre fuerit tibi, noſſe laboro.
Summus ego, et prope me Viſcus Turinus, et infra,
Si memini, Varius; cum Servilio Balatrone

Vibidius,

Vibidius, quos Mæcenas adduxerat umbras:
Nomentanus erat ſupra ipſum, Porcius infra
Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui, ſi quid forte lateret,
Indice monſtraret digito, nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, piſces,
Longe diſſimilem noto celantia ſuccum:
Ut vel continuo patuit, cum paſſeris atque
Inguſtata mihi porrexerit ilia rhombi.
Poſt hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad lunam delecta. quid hoc interſit, ab ipſo
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni:
Nos, niſi damnoſe bibimus, moriemur inulti.
Et calices poſcit majores. vertere pallor
Tum parochi faciem, nil ſic metuentis ut acres
Potores: vel quod maledicunt liberius; vel
Fervida quod ſubtile exſurdant vina palatum.
Invertunt Allifanis vinaria tota
Vibidius Balatroque, ſecutis omnibus: imi
Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur ſquillas inter muræna natantes
In patinâ porrecta. ſub hoc herus, hæc gravida, inquit,
Capta eſt; deterior poſt partum carne futura.
His miſtum jus eſt; oleo, quod prima Venafri
Preſſit cella; garo de ſuccis piſcis Iberi;
Vino quinquenni, verum citra mare nato,
Dum coquitur; cocto Chium ſic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud; pipere albo, non ſine aceto,
Quod Methymnæam vitio mutaverit uvam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monſtravi incoquere; illutos Curtillus echinos,
Ut melius muriâ, quam teſta marina remittit.
Interea ſuſpenſa graves aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri,
Quantum non aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, poſtquam nihil eſſe pericli
Senſimus, erigimur. Rufus, poſito capite, ut ſi

Filius

Filius immaturus obiſſet, flere. quis eſſet
Finis, ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
Tolleret? heu! fortuna, quis eſt crudelior in nos
Te deus? ut ſemper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappâ compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro ſuſpendens omnia naſo,
Hæc eſt conditio vivendi, aiebat: eoque
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Solicitudine diſtrictum, ne panis aduſtus,
Ne male conditum jus apponatur, ut omnes
Præcincti recte pueri comtique miniſtrent?
Adde hos præterea caſus; aulæa ruant ſi,
Ut modo; ſi patinam pede lapſus frangat agaſo.
Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adverſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Naſidienus ad hæc: tibi dî, quæcunque preceris,
Commoda dent; ita vir bonus es, convivaque comis.
Et ſoleas poſcit. tum in lecto quoque videres
Stridere ſecretâ diviſos aure ſuſurros.
Nullos his mallem ludos ſpectaſſe. ſed illa
Redde, age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num ſit quoque fracta lagena,
Quod ſibi poſcenti non dentur pocula; dumque
Ridetur fictis rerum, Balatrone ſecundo;
Naſidiene, redis mutatæ frontis, ut arte
Emendaturus fortunam. deinde ſecuti
Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus et ficis paſtum jecur anſeris albi,
Et leporum avulſos, ut multo ſuavius, armos,
Quam ſi cum lumbis quis edit. tum pectore aduſto
Vidimus et merulas poni, et ſine clune palumbes;
Suaves res, ſi non cauſas narraret earum et
Naturas dominus: quem nos ſic fugimus ulti,
Ut nihil omnino guſtaremus; velut illis
Canidia afflaſſet peior ſerpentibus Afris.

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLARUM

LIBER PRIMUS.

AD MÆCENATEM. EPIST. I.

PRIMA dicte mihi, ſummâ dicende, camœnâ,
Spectatum ſatis et donatum jam rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem eſt ætas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extremâ toties exoret arenâ.
Eſt mihi, purgatam crebro qui perſonet aurem:
Solve ſeneſcentem mature ſanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et verſus et cætera ludicra pono:
Quid verum atq; decens, curo et rogo, et omnis in hoc ſum:
Condo, et compono, quæ mox depromere poſſim.
Ac ne ſorte roges, quo me duce, quo lare, tuter:
Nullius addictus jurare in verba magiſtri,
Quo me cunque rapit tempeſtas, deferor hoſpes.
Nunc agilis fio, et merſor civilibus undis,
Virtutis veræ cuſtos rigiduſque ſatelles;
Nunc in Ariſtippi furtim præcepta relabor,
Et mihi res, non me rebus, ſubjungere conor.
Ut nox longa quibus mentitur amica, dieſque
Lenta videtur opus debentibus; ut piger annus

Pupillis,

Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum;
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ ſpem
Conſiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Æque pauperibus prodeſt, locupletibus æque;
Æque neglectum pueris ſenibuſque nocebit.
Reſtat, ut his ego me ipſe regam ſolerque elementis.
Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodosâ corpus nolis prohibere chiragrâ.
Eſt quadam prodire tenus, ſi non datur ultra.
Fervet avaritiâ miſeroque cupidine pectus?
Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
Poſſis, et magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? ſunt certa piacula, quæ te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinoſus, amator;
Nemo adeo ferus eſt, ut non mitescere poſſit,
Si modo culturæ patientem commodet aurem.
Virtus eſt vitium fugere; et ſapientia prima
Stultitiâ caruiſſe. vides, quæ maxima credis
Eſſe mala, exiguum cenſum turpemque repulſam,
Quanto devites animi capitiſque labore.
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes:
Ne cures ea, quæ ſtulte miraris et optas,
Diſcere, et audire, et meliori credere, non vis?
Quis circum pagos et circum compita pugnax
Magna coronari contemnat Olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis ſine pulvere palmæ?
Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum eſt;
Virtus poſt nummos: hæc Janus ſummus ab imo
Perdocet; hæc recinunt juvenes dictata ſeneſque,
Lævo ſuſpenſi loculos tabulamque lacerto.
Eſt animus tibi, ſunt mores, et lingua, fideſque:

Sed

Sed quadringentis ſex ſeptem millia deſunt,
Plebs eris, at pueri ludentes, rex eris, aiunt,
Si recte facies. hic murus aëneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nullâ pallescere culpâ.
Roſcia, dic ſodes, melior lex, an puerorum
Nænia, quæ regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curiis et decantata Camillis?
Iſne tibi melius ſuadet, qui ut rem facias; rem,
Si poſſis, recte; ſi non, quocunque modo rem;
Ut propius ſpectes lacrymoſa poëmata Puppî;
An qui fortunæ te reſponſare ſuperbæ
Liberum et erectum præſens hortatur et aptat?
Quod ſi me populus Romanus forte roget, cur
Non, ut porticibus, ſic judiciis fruar iſdem,
Nec ſequar aut fugiam, quæ diligit ipſe vel odit:
Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Reſpondit, referam: quia me veſtigia terrent,
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum.
Bellua multorum es capitum; nam quid ſequar, aut quem?
Pars hominum geſtit conducere publica: ſunt qui
Cruſtis et pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque ſenes, quos in vivaria mittant:
Multis occulto creſcit res fœnore. verum
Eſto, aliis alios rebus ſtudiiſque teneri:
Iidem eadem poſſunt horam durare probantes?
Nullus in orbe ſinus Baiis prælucet amœnis,
Si dixit dives; lacus et mare ſentit amorem
Feſtinantis heri: cui ſi vitioſa libido
Fecerit auſpicium; cras ferramenta Teanum
Tolletis, fabri. lectus genialis in aulâ eſt?
Nil ait eſſe prius, melius nil, cœlibe vitâ:
Si non eſt, jurat bene ſolis eſſe maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride: mutat cœnacula, lectos,
Balnea, tonſores; conducto navigio æque
Nauſeat ac locuples, quem ducit priva triremis.

Si

Si curatus inæquali tonſore capillos
Occurri, rides: ſi forte ſubucula pexæ
Trita ſubeſt tunicæ, vel ſi toga diſſidet impar,
Rides: quid, mea cum pugnat ſententia ſecum?
Quod petiit ſpernit; repetit quod nuper omiſit?
Æſtuat, et vitæ diſconvenit ordine toto?
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Inſanire putas ſolennia me, neque rides,
Nec medici credis nec curatoris egere
A prætore dati, rerum tutela mearum
Cum ſis, et prave ſectum ſtomacheris ob unguem
De te pendentis, te reſpicientis, amici.
Ad ſummam, ſapiens uno minor eſt Jove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
Præcipue ſanus, niſi cum pituita moleſta eſt.

AD LOLLIUM. EPIST. II.

TROJANI belli ſcriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, Præneſte relegi:
Qui, quid ſit pulcrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Plenius ac melius Chryſippo et Crantore dicit.
Cur ita crediderim, niſi quid te detinet, audi.
Fabula, quâ Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento colliſa duello,
Stultorum regum et populorum continet æſtus.
Antenor cenſet belli præcidere cauſam.
Quid Paris? ut ſalvus regnet vivatque beatus,
Cogi poſſe negat. Neſtor componere lites
Inter Peliden feſtinat et inter Atriden.
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine, et irâ,
Iliacos intra muros peccatur et extra.
Rurſum, quid virtus, et quid ſapientia, poſſit,
Utile propoſuit nobis exemplar Ulyſſem:

Qui domitor Trojæ multorum providus urbes
Et mores hominum inſpexit; latumque per æquor
Dum ſibi, dum ſociis, reditum parat, aſpera multa
Pertulit, adverſis rerum immerſabilis undis.
Sirenum voces et Circes pocula noſti:
Quæ ſi cum ſociis, ſtultus cupiduſque, bibiſſet,
Sub dominâ meretrice fuiſſet turpis et excors;
Vixiſſet canis immundus, vel amica luto ſus.
Nos numerus ſumus, et fruges conſumere nati,
Sponſi Penelopes, nebulones, Alcinoïque
In cute curandâ plus æquo operata juventus;
Cui pulcrum fuit in medios dormire dies, et
Ad ſtrepitum citharæ ceſſatum ducere curam.
Ut jugulent homines, ſurgunt de nocte latrones:
Ut teipſum ſerves, non expergiſceris? atqui
Si noles ſanus, curres hydropicus; et, ni
Poſces ante diem librum cum lumine, ſi non
Intendes animum ſtudiis et rebus honeſtis,
Invidiâ vel amore vigil torquebere. nam cur,
Quæ lædunt oculos, feſtinas demere; ſi quid
Eſt animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit, habet. ſapere aude;
Incipe. vivendi recte qui prorogat horam,
Ruſticus exſpectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, et labetur in omne volubilis ævum.
Quæritur argentum, puerique beata creandis
Uxor, et incultæ pacantur vomere ſylvæ.
Quod ſatis eſt, cui contingit, nihil amplius optet.
Non domus, et fundus, non æris acervus et auri,
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. valeat poſſeſſor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit aut metuit, juvat illum ſic domus, et res,
Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagrum,
Auriculas citharæ collectâ ſorde dolentes.
Sincerum eſt niſi vas, quodcunque infundis, acescit.

Sperne

Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas.
Semper avarus eget: certum voto pete finem.
Invidus alterius macreſcit rebus opimis:
Invidiâ Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. qui non moderabitur iræ,
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit ac mens,
Dum pœnas odio per vim feſtinat inulto.
Ira furor brevis eſt. animum rege: qui, niſi paret,
Imperat: hunc frenis, hunc tu compeſce catenâ.
Fingit equum tenerâ docilem cervice magiſter
Ire viam, quam monſtrat eques: venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aulâ,
Militat in ſylvis catulus. nunc adbibe puro
Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.
Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem
Teſta diu. quod ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec præcedentibus inſto.

AD JULIUM FLORUM. EPIST. III.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Auguſti privignus, ſcire laboro.
Thracane vos Hebruſque nivali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Aſiæ campi colleſque, morantur?
Quid ſtudioſa cohors operum ſtruit? hæc quoque curo:
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit?
Bella quis et paces longum diffundit in ævum?
Quid Titius? Romana brevi venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit hauſtus,
Faſtidire lacus et rivos auſus apertos:
Ut valet? ut meminit noſtri? fidibuſne Latinis
Thebanos aptare modos ſtudet, auſpice musâ?
An tragicâ deſævit et ampullatur in arte?
Quid mihi Celſus agit? monitus, multumque monendus,

Privatas

Privatas ut quærat opes, et tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit Apollo:
Ne, ſi forte ſuas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula riſum
Furtivis nudata coloribus. ipſe quid audes?
Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum, eſt, nec turpiter hirtum.
Seu linguam cauſis acuis, ſeu civica jura
Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen,
Prima feres hederæ victricis præmia. quod ſi
Frigida curarum fomenta relinquere poſſes,
Quo te cœleſtis ſapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc ſtudium, parvi properemus et ampli,
Si patriæ volumus, ſi nobis vivere cari.
Debes hoc etiam reſcribere, ſi tibi curæ,
Quantæ conveniat, Munatius. an male ſarta
Gratia nequicquam coit ac reſcinditur; at vos
Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia, vexat,
Indomitâ cervice feros? ubicunque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere fœdus,
Paſcitur in veſtrum reditum votiva juvenca.

AD ALBIUM TIBULLUM. EPIST. IV.

ALBI, noſtrorum ſermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedanâ?
Scribere quod Caſsî Parmenſis opuſcula vincat;
An tacitum ſylvas inter reptare ſalubres,
Curantem quidquid dignum ſapiente bonoque eſt?
Non tu corpus eras ſine pectore. dî tibi formam,
Dî tibi divitias, dederant, artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Quam ſapere, et fari ut poſſit quæ ſentiat; utque
Gratia, fama, valetudo, contingat abunde,
Et mundus victus, non deficiente crumenâ?

Inter

Inter ſpem curamque, timores inter et iras,
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur, hora.
Me pinguem et nitidum bene curatâ cute viſes,
Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

AD TORQUATUM. EPIST. V.

SI potes Archiacis conviva recumbere lectis,
Nec modicâ cœnare times olus omne patellâ,
Supremo te ſole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffuſa paluſtres
Inter Minturnas Sinueſſanumque Petrinum.
Si melius quid habes, arceſſe; vel imperium fer.
Jamdudum ſplendet focus, et tibi munda ſupellex.
Mitte leves ſpes, et certamina divitiarum,
Et Moſchi cauſam. cras, nato Cæſare, feſtus
Dat veniam ſomnumque dies: impune licebit
Æſtivam ſermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortunas, ſi non conceditur uti?
Parcus ob hæredis curam nimiumque ſeverus
Aſſidet inſano. potare et ſpargere flores
Incipiam, patiarque vel inconſultus haberi.
Quid non ebrietas deſignat? operta recludit;
Spes jubet eſſe ratas; ad prælia trudit inertem;
Solicitis animis onus eximit; addocet artes.
Fœcundi calices quem non fecere diſertum?
Contractâ quem non in paupertate ſolutum?
Hæc ego procurare et idoneus imperor, et non
Invitus; ne turpe toral, ne ſordida mappa
Corruget nares; ne non et cantharus, et lanx,
Oſtendat tibi te; ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet, ut coëat par,
Jungaturque pari. Brutum tibi Septimiumque,
Et, niſi cœna prior potiorque puella, Sabinum,

Detinet,

Detinet, aſſumam. locus eſt et pluribus umbris:
Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.
Tu, quotus eſſe velis, reſcribe; et, rebus omiſſis,
Atria ſervantem poſtico falle clientem.

AD NUMICIUM. EPIST. VI.

NIL admirari prope res eſt una, Numici,
Solaque, quæ poſſit facere et ſervare beatum
Hunc ſolem, et ſtellas, et decedentia certis
Tempora momentis, ſunt, qui formidine nullâ
Imbuti ſpectent. quid cenſes munera terræ?
Quid maris, extremos Arabas ditantis et Indos?
Ludicra quid, plauſus, et amici dona Quiritis?
Quo ſpectanda modo, quo ſenſu, credis, et ore?
Qui timet his adverſa, fere miratur eodem,
Quo cupiens, pacto. pavor eſt utrique moleſtus:
Improviſa ſimul ſpecies exterret utrumque:
Gaudeat, an doleat; cupiat, metuatne, quid ad rem;
Si, quidquid vidit melius pejuſve ſuâ ſpe,
Defixis oculis, animoque et corpore torpet?
Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Ultra quam ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam.
I nunc, argentum, et marmor vetus, æraque, et artes,
Suſpice; cum gemmis Tyrios mirare colores:
Gaude, quod ſpectant oculi te mille loquentem:
Gnavus mane forum, et veſpertinus pete tectum,
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mucius; indignum quod ſit, pejoribus ortus
Hic tibi ſit potius, quam tu mirabilis illi.
Quidquid ſub terrâ eſt, in apricum proferet ætas;
Defodiet condetque nitentia. cum bene notum
Porticus Agrippæ, et via te conſpexerit Appî;
Ire tamen reſtat, Numa quo devenit, et Ancus.
Si latus aut renes morbo tentantur acuto,

Quære

Quære fugam morbi. vis recte vivere? quis non?
Si virtus hoc una poteſt dare, fortis omiſſis
Hoc age deliciis. virtutem verba putas, et
Lucum ligna? cave, ne portus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna, negotia perdas:
Mille talenta rotundentur, totidem altera; porro
Tertia ſuccedant, et quæ pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
Et genus, et formam, regina pecunia donat;
Ac bene nummatum decorat Suadela, Venuſque.
Mancipiis locuples, eget æris Cappadocum rex:
Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si poſſet centum ſcenæ præbere rogatus,
Qui poſſum tot? ait: tamen et quæram, et quot habebo
Mittam: poſt paulo ſcribit, ſibi millia quinque
Eſſe domi chlamydum; partem vel tolleret omnes.
Exilis domus eſt, ubi non et multa ſuperſunt,
Et dominum fallunt, et proſunt furibus. ergo
Si res ſola poteſt facere et ſervare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc poſtremus omittas.
Si fortunatum ſpecies et gratia præſtat,
Mercemur ſervum, qui dictet nomina, lævum
Qui fodiat latus, et cogat trans pondera dextram
Porrigere. hic multum in Fabiâ valet, ille Velinâ:
Cui libet is faſces dabit, eripietque curule,
Cui volet, importunus ebur. frater, pater, adde;
Ut cuique eſt ætas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui cœnat, bene vivit; lucet, eamus
Quo ducit gula; piſcemur, venemur; ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, ſervos,
Differtum tranſire forum populumque jubebat:
Unus ut e multis, populo ſpectante, referret
Emptum mulus aprum. crudi tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non, obliti; Cærite cerâ
Digni, remigium vitioſum Ithacenſis Ulyſſei;
Cui potior patriâ fuit interdicta voluptas.

Si,

Si, Mimnermus uti cenſet, ſine amore jociſque
Nil eſt jucundum; vivas in amore jociſque.
Vive; vale. ſi quid noviſti rectius iſtis,
Candidus imperti: ſi non, his utere mecum.

AD MÆCENATEM. EPIST. VII.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax deſideror. atqui,
Si me vivere vis ſanum recteque valentem,
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,
Mæcenas, veniam; dum ficus prima, calorque,
Deſignatorem decorat lictoribus atris:
Dum pueris omnis pater, et matercula, pallet:
Officioſaque ſedulitas, et opella forenſis,
Adducit febres, ac teſtamenta reſignat.
Quod ſi bruma nives Albanis illinet agris;
Ad mare deſcendet vates tuus, et ſibi parcet,
Contractuſque leget; te, dulcis amice, reviſet
Cum zephyris, ſi concedes, et hirundine primâ.
Non, quo more pyris veſci Calaber jubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem. veſcere ſodes.
Jam ſatis eſt. at tu quantumvis tolle. benigne.
Non inviſa feres pueris munuſcula parvis.
Tam teneor dono, quam ſi dimittar onuſtus.
Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus et ſtultus donat quæ ſpernit et odit:
Hæc ſeges ingratos tulit, ac feret omnibus annis.
Vir bonus et ſapiens dignis ait eſſe paratus;
Nec tamen ignorat quid diſtent æra lupinis.
Dignum præſtabo me etiam pro laude merentis.
Quod ſi me noles uſquam diſcedere, reddes
Forte latus, nigros anguſtâ fronte capillos;
Reddes dulce loqui; reddes ridere decorum, et
Inter vina fugam Cynaræ mœrere protervæ.
Forte per anguſtam tenuis vulpecula rimam

Repſerat

Repſerat in cumeram frumenti; paſtaque, rurſus
Ire foras pleno tendebat corpore, fruſtra.
Cui muſtela procul, ſi vis, ait, effugere iſtinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra ſubiſti.
Hâc ego ſi compellar imagine, cuncta reſigno;
Nec ſomnum plebis laudo ſatur altilium, nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Sæpe verecundum laudaſti: rexque, paterque,
Audiſti coram, nec verbo parcius abſens.
Inſpice, ſi poſſum donata reponere lætus.
Haud male Telemachus proles patientis Ulyſſei:
Non eſt aptus equis Ithacæ locus, ut neque planis
Porrectus ſpatiis, neque multæ prodigus herbæ:
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent. mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur, placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus et fortis, cauſiſque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium diſtare Carinas
Jam grandis natu queritur, conſpexit, ut aiunt,
Adraſum quendam vacuâ tonſoris in umbrâ
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
Demetri, puer hic non læve juſſa Philippi
Accipiebat, abi, quære, et refer; unde domo, quis,
Cujus fortunæ, quo ſit patre, quove patrono.
It, redit, et narrat, Vulteium nomine Mænam,
Præconem, tenui cenſu, ſine crimine notum,
Et properare loco, et ceſſare, et quærere, et uti,
Gaudentem parviſque ſodalibus, et lare certo,
Et ludis, et, poſt deciſa negotia, campo.
Scitari libet ex ipſo, quodcunque refert. dic
Ad cœnam veniat. non ſane credere Mæna:
Mirari ſecum tacitus. quid multa? benigne,
Reſpondet. negat ille mihi? negat improbus, ac te
Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato ſcruta popello

Occupat; et ſalvere jubet prior. Ille Philippo
Excuſare laborem et mercenaria vincla,
Quod non mane domum veniſſet; denique quod non
Providiſſet eum. ſic ignoviſſe putato
Me tibi, ſi cœnas hodie mecum. ut libet. ergo
Poſt nonam venies: nunc i, rem ſtrenuus auge.
Ut ventum ad cœnam eſt; dicenda, tacenda, locutus,
Tandem dormitum dimittitur. hic ubi ſæpe
Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum,
Mane cliens, et jam certus conviva; jubetur
Rura ſuburbana indictis comes ire Latinis.
Impoſitus mannis; arvum cœlumque Sabinum
Non ceſſat laudare. videt, ridetque, Philippus:
Et ſibi dum requiem, dum riſus undique, quærit,
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit, perſuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. ne te longis ambagibus, ultra
Quam ſatis eſt, morer; ex nitido fit ruſticus, atque
Sulcos et vineta crepat mera, præparat ulmos,
Immoritur ſtudiis, et amore ſeneſcit habendi.
Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ,
Spem mentita ſeges, bos eſt enectus arando;
Offenſus damnis, mediâ de nocte caballum
Arripit, iratuſque Philippi tendit ad ædes.
Quem ſimul aſpexit ſcabrum intonſumque Philippus;
Durus, ait, Vultei, nimis attentuſque videris
Eſſe mihi. pol, me miſerum, patrone, vocares,
Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
Quod te per genium, dextramque, deoſque penates,
Obſecro et obteſtor, vitæ me redde priori.
Qui ſimul aſpexit, quantum dimiſſa petitis
Præſtent, mature redeat, repetatque relicta.
Metiri ſe quemque ſuo modulo ac pede verum eſt.

AD CELSUM ALBINOVANUM. EPIST. VIII.

CELSO gaudere et bene rem gerere Albinovano,
Muſa rogata, refer, comiti ſcribæque Neronis.
Si quæret, quid agam; dic, multa et pulcra minantem,
Vivere nec recte, nec ſuaviter: haud quia grando
Contuderit vites, oleamve momorderit æſtus;
Nec quia longinquis armentum ægrotet in agris:
Sed quia mente minus validus quam corpore toto,
Nil audire velim, nil diſcere, quod levet ægrum:
Fidis offendar medicis, iraſcar amicis,
Cur me funeſto properent arcere veterno:
Quæ nocuere ſequar, fugiam quæ profore credam:
Romæ Tibur amem ventoſus, Tibure Romam.
Poſt hæc, ut valeat; quo pacto rem gerat et ſe;
Ut placeat juveni, percontare, utque cohorti.
Si dicet, recte; primum gaudere, ſubinde
Præceptum auriculis hoc inſtillare, memento:
Ut tu fortunam, ſic nos te, Celſe, feremus.

AD CLAUDIUM NERONEM. EPIST. IX.

SEPTIMIUS, Claudi, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias. nam cum rogat, et prece cogit
Scilicet, ut tibi ſe laudare et tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honeſta Neronis,
Munere cum fungi propioris cenſet amici;
Quid poſſim, videt ac novit me valdius ipſo.
Multa quidem dixi, cur excuſatus abirem:
Sed timui, mea ne finxiſſe minora putarer,
Diſſimulator opis propriæ, mihi commodus uni.
Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ,
Frontis ad urbanæ deſcendi præmia. quod ſi
Depoſitum laudas ob amici juſſa pudorem,
Scribe tui gregis hunc, et fortem crede bonumque.

AD

AD FUSCUM ARISTIUM. EPIST. X.

URBIS amatorem Fuſcum ſalvere jubemus
Ruris amatores: hâc in re ſcilicet unâ
Multum diſſimiles; at cætera pene gemelli
Fraternis animis: quidquid negat alter, et alter:
Annuimus pariter: vetuli notique columbi;
Tu nidum ſervas, ego laudo ruris amœni
Rivos, et muſco circumlita ſaxa, nemuſque.
Quid quæris? vivo et regno, ſimul iſta reliqui,
Quæ vos ad cœlum effertis rumore ſecundo.
Utque ſacerdotis fugitivus, liba recuſo,
Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
Vivere naturæ ſi convenienter oportet,
Ponendæque domo quærenda eſt area primum,
Noviſtine locum potiorem rure beato?
Eſt, ubi plus tepeant hyemes? ubi gratior aura
Leniat et rabiem canis et momenta leonis,
Cum ſemel accepit ſolem furibundus acutum?
Eſt, ubi depellat ſomnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam quæ per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur ſylva columnas,
Laudaturque domus, longos quæ proſpicit agros.
Naturam expellas furcâ; tamen uſque recurret,
Et mala perrumpet furtim faſtidia victrix.
Non, qui Sidonio contendere callidus oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiuſve medullis,
Quam qui non poterit vero diſtinguere falſum.
Quem res plus nimio delectavere ſecundæ,
Mutatæ quatient. ſi quid mirabere, pones
Invitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges et regum vitâ præcurrere amicos.

Cervus

Cervus equum pugnâ melior communibus herbis
Pellebat; donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frenumque recepit:
Sed poſtquam victor violens diſceſſit ab hoſte,
Non equitem dorſo, non frenum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Serviet æternum, quia parvo neſciet uti.
Cui non conveniet ſua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, ſubvertet; ſi minor, uret.
Lætus ſorte tuâ vives ſapienter, Ariſti:
Nec me dimittes incaſtigatum, ubi plura
Cogere, quam ſatis eſt, ac non ceſſare, videbor.
Imperat aut ſervit collecta pecunia cuique,
Tortum digna ſequi potius, quam ducere, funem.
Hæc tibi dictabam poſt fanum putre Vacunæ,
Excepto, quod non ſimul eſſes, cætera lætus.

AD BULLATIUM. EPIST. XI.

QUID tibi viſa Chios, Bullati, notaque Leſbos?
Quid concinna Samos? quid Crœſi regia Sardis?
Smyrna quid, et Colophon? majora minorane famâ?
Cunctane præ campo et Tiberino flumine ſordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedum laudas odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quid ſit? Gabiis deſertior atque
Fidenis vicus. tamen illic vivere vellem,
Oblituſque meorum, obliviſcendus et illis,
Neptunum procul e terrâ ſpectare furentem.
Sed neque, qui Capuâ Romam petit imbre lutoque
Adſperſus, volet in cauponâ vivere; nec, qui
Frigus collegit, furnos et balnea laudat,
Ut fortunatam plene præſtantia vitam:
Nec ſi te validus jactaverit auſter in alto,
Idcirco navem trans Ægæum mare vendas.

Incolumi

Incolumi Rhodos et Mitylene pulcra facit, quod
Penula ſolſtitio, campeſtre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, ſextili menſe caminus.
Dum licet, ac vultum ſervat fortuna benignum,
Romæ laudetur Samos, et Chios, et Rhodos abſens.
Tu, quamcunque deus tibi fortunaverit horam,
Gratâ ſume manu; nec dulcia differ in annum:
Ut, quocunque loco fueris, vixiſſe libenter
Te dicas. nam ſi ratio et prudentia curas,
Non locus effuſi late maris arbiter, auſert;
Cœlum, non animum, mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia: navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hic eſt;
Eſt Ulubris, animus ſi te non deficit æquus.

AD ICCIUM. EPIST. XII.

FRUCTIBUS Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
Si recte frueris; non eſt ut copia major
Ab Jove donari poſſit tibi. tolle querelas:
Pauper enim non eſt cui rerum ſuppetit uſus.
Si ventri bene, ſi lateri, eſt, pedibuſque tuis, nil
Divitiæ poterunt regales addere majus.
Si forte in medio poſitorum abſtemius herbis
Vivis et urticâ; ſic vives protinus, ut te
Confeſtim liquidus fortunæ rivus inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia neſcit,
Vel quia cuncta putas unâ virtute minora.
Miramur, ſi Democriti pecus edit agellos
Cultaque, dum peregre eſt animus ſine corpore velox?
Cum tu inter ſcabiem tantam et contagia lucri
Nil parvum ſapias, et adhuc ſublimia cures;
Quæ mare compeſcant cauſæ; quid temperet annum;
Stellæ ſponte ſuâ, juſſæne, vagentur et errent;
Quid premat obſcurum lunæ, quid proferat orbem;
Quid velit et poſſit rerum concordia diſcors;

Empedocles,

Empedocles, an Stertinium deliret acumen.
Verum, ſeu piſces, ſeu porrum et cæpe, trucidas,
Utere Pompeio Groſpho; et, ſi quid petet, ultro
Defer: nil Groſphus niſi verum orabit et æquum.
Vilis amicorum eſt annona, bonis ubi quid deeſt.
Ne tamen ignores, quo ſit Romana loco res:
Cantaber Agrippæ, Claudî virtute Neronis
Armenius cecidit: jus imperiumque Phraates
Cæſaris accepit, genibus minor. aurea fruges
Italiæ pleno diffudit copia cornu.

Ad Vinium Aſellam. Epist. XIII.

UT proficiſcentem docui te ſæpe diuque,
Auguſto reddes ſignata volumina, Vini,
Si validus, ſi lætus, erit, ſi denique poſcet;
Ne ſtudio noſtri pecces, odiumque libellis
Sedulus importes, operâ vehemente miniſter.
Si te forte meæ gravis uret ſarcina chartæ;
Abjicito potius, quam, quo perferre juberis,
Clitellas ferus impingas, Aſinæque paternum
Cognomen vertas in riſum, et fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
Victor propoſiti ſimul ac perveneris illuc,
Sic poſitum ſervabis onus; ne forte ſub alâ
Faſciculum portes librorum, ut ruſticus agnum,
Ut vinoſa glomus furtivæ Pyrrhia lanæ,
Ut cum pileolo ſoleas conviva tribulis.
Ne vulgo narres te ſudaviſſe ferendo
Carmina, quæ poſſunt oculos aureſque morari
Cæſaris. .. oratus multâ prece nitere porro.
Vade, vale; cave ne titubes, mandataque frangas.

AD VILLICUM SUUM. EPIST. XIV.

VILLICE ſylvarum et mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, et
Quinque bonos ſolitum Variam dimittere patres,
Certemus, ſpinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro; et melior ſit Horatius, an res.
Me quamvis Lamiæ pietas et cura moretur
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
Inſolabiliter; tamen iſtuc mens animuſque
Fert, et amat ſpatiis obſtantia rumpere clauſtra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe, beatum:
Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio, ſors.
Stultus uterque locum immeritum cauſatur inique;
In culpâ eſt animus, qui ſe non effugit unquam.
Tu mediaſtinus tacitâ prece rura petebas:
Nunc urbem, et ludos, et balnea, villicus optas.
Me conſtare mihi ſcis, et diſcedere triſtem,
Quandocunque trahunt inviſa negotia Romam.
Non eadem miramur: eo diſconvenit inter
Meque et te. nam quæ deſerta et inhoſpita teſqua
Credis, amœna vocat mecum qui ſentit; et odit
Quæ tu pulcra putas. fornix tibi et uncta popina
Incutiunt urbis deſiderium, video; et quod
Angulus iſte feret piper ac thus ocius uvâ;
Nec vicina ſubeſt vinum præbere taberna
Quæ poſſit tibi; nec meretrix tibicina, cujus
Ad ſtrepitum ſalias terræ gravis: et tamen urges
Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque
Disjunctum curas, et ſtrictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, ſi decidit imber,
Multâ mole docendus aprico parcere prato.
Nunc, age, quid noſtrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togæ nitidique capilli,

Quem

Quem ſcis immunem Cynaræ placuiſſe rapaci,
Quem bibulum liquidi mediâ de luce Falerni,
Cœna brevis juvat, et prope rivum ſomnus in herbâ:
Nec luſiſſe pudet, ſed non incidere ludum.
Non iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam
Limat, non odio obſcurum morſuque venenat:
Rident vicini glebas et ſæva moventem,
Cum ſervis urbana diaria rodere mavis:
Horum tu in numerum voto ruis. invidet uſum
Lignorum, et pecoris, tibi calo argutus, et horti.
Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
Quam ſcit uterque, libens, cenſebo, exercear artem.

AD C. NUMONIUM VALAM. EPIST. XV.

QUÆ ſit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, et qualis via; (nam mihi Baias
Muſa ſupervacuas Antonius, et tamen illis
Me facit inviſum, gelidâ cum perluor undâ
Per medium frigus. ſane myrteta relinqui,
Dictaque ceſſantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit, invidus ægris,
Qui caput et ſtomachum ſupponere fontibus audent
Cluſinis, Gabioſque petunt et frigida rura.
Mutandus locus eſt, et diverſoria nota
Præter agendus equus. quo tendis? non mihi Cumas
Eſt iter aut Baias, lævâ ſtomachoſus habenâ
Dicet eques; ſed equi frenato eſt auris in ore.)
Major utrum populum frumenti copia paſcat;
Collectoſne bibant imbres, puteoſne perennes
Dulcis aquæ: nam vina nihil moror illius oræ,
Rure meo poſſum quidvis perferre patique:
Ad mare cum veni, generoſum et lene requiro,
Quod curas abigat, quod cum ſpe divite manet
In venas animumque meum, quod verba miniſtret,

Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ.
Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
Utra magis piſces et echinos æquora celent,
Pinguis ut inde domum poſſim Phæaxque reverti:
Scribere te nobis, tibi nos accredere, par eſt.
Mænius ut, rebus maternis atque paternis
Fortiter abſumtis, urbanus cœpit haberi;
Scurra vagus, non qui certum præſepe teneret;
Impranſus non qui civem dignoſceret hoſte;
Quælibet in quemvis opprobria fingere ſævus;
Pernicies, ac tempeſtas, barathrumque macelli;
Quidquid quæſierat, ventri donaret avaro.
Hic, ubi nequitiæ fautoribus ac timidis nil
Aut paulum abſtulerat, patinas cœnabat omaſi
Vilis et agnini, tribus urſis quod ſatis eſſet:
Scilicet ut ventres lamnâ candente nepotum
Diceret urendos correctus Beſtius. idem,
Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
Verterat in fumum et cinerem, non hercule miror,
Aiebat, ſi qui comedunt bona; cum ſit obeſo
Nil melius turdo, nil vulvâ pulcrius amplâ.
Nimirum hic ego ſum: nam tuta et parvula laudo,
Cum res deficiunt, ſatis inter vilia fortis:
Verum, ubi quid melius contingit et unctius; idem
Vos ſapere et ſolos aio bene vivere, quorum
Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QUINTIUM. EPIST. XVI.

NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
Arvo paſcat herum, an baccis opulentet olivæ,
Pomiſne et pratis, an amictâ vitibus ulmo,
Scribetur tibi forma loquaciter et ſitus agri.
Continui montes, niſi diſſocientur opacâ
Valle: ſed ut veniens dextrum latus aſpiciat ſol,
Lævum diſcedens curru fugiente vaporet.

Temperiem

Temperiem laudes. quid, ſi rubicunda benigne
Corna vepres et pruna ferant? ſi quercus et ilex
Multâ fruge pecus, multâ dominum juvet umbrâ?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hæ latebræ dulces, etiam, ſi credis, amœnæ,
Incolumem tibi me præſtant ſeptembribus horis.
Tu recte vivis, ſi curas eſſe quod audis.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum:
Sed vereor ne cui de te plus quam tibi credas;
Neve putes alium ſapiente bonoque beatum;
Neu, ſi te populus ſanum recteque valentem
Dictitet, occultam febrem ſub tempus edendi
Diſſimules, donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terrâ pugnata marique
Dicat, et his verbis vacuas permulceat aures;
Tene magis ſalvum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui conſulit et tibi et urbi,
Jupiter; Auguſti laudes agnoſcere poſſis.
Cum pateris ſapiens emendatuſque vocari,
Reſpondeſne tuo, dic ſodes, nomine? nempe
Vir bonus et prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, ſi volet, auferet: ut ſi
Detulerit faſces indigno, detrahet idem:
Pone, meum eſt, inquit: pono, triſtiſque recedo.
Idem ſi clamet furem, neget eſſe pudicum,
Contendat laqueo collum preſſiſſe paternum;
Mordear opprobriis falſis, mutemque colores?
Falſus honor juvat, et mendax infamia terret,
Quem, niſi mendoſum et mendacem? vir bonus eſt quis?
Qui conſulta patrum, qui leges juraque, ſervat;
Quo multæ magnæque ſecantur judice lites;
Quo res ſponſore, et quo cauſæ teſte, tenentur.

Sed

Sed videt hunc omnis domus, et vicinia tota,
Introrſus turpem, ſpecioſum pelle decorâ.
Nec furtum feci, nec fugi, ſi mihi dicat
Servus: habes pretium, loris non ureris, aio.
Non hominem occidi: non paſces in cruce corvos.
Sum bonus et frugi: renuit negat atque Sabellus.
Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque
Suſpectos laqueos, et opertum miluus hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore:
Tu nihil admittes in te formidine pœnæ.
Sit ſpes fallendi, miſcebis ſacra profanis.
Nam de mille fabæ modiis cum ſurripis unum,
Damnum eſt, non facinus, mihi pacto lenius iſto.
Vir bonus, omne forum quem ſpectat, et omne tribunal,
Quandocunque deos vel porco vel bove placat,
Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo;
Labra movet metuens audiri: pulcra Laverna,
Da mihi fallere, da juſtum ſanctumque videri;
Noctem peccatis, et fraudibus objice nubem.
Qui melior ſervo, qui liberior, ſit avarus,
In triviis fixum cum ſe demittit ob aſſem,
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque: porro
Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deſeruit, qui
Semper in augendâ feſtinat et obruitur re.
Vendere cum poſſis captivum, occidere noli:
Serviet utiliter: ſine paſcat durus aretque;
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis;
Annonæ proſit, portet frumenta penuſque.
Vir bonus et ſapiens audebit dicere: Pentheu
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? adimam bona. nempe pecus, rem,
Lectos, argentum: tollas licet. in manicis et
Compedibus ſævo te ſub cuſtode tenebo.
Ipſe deus, ſimulatque volam, me ſolvet. opinor,
Hoc ſentit; moriar. mors ultima linea rerum eſt.

AD SCÆVAM. EPIST. XVII.

QUAMVIS, Scæva, ſatis per te tibi conſulis, et ſcis
Quo tandem pacto deceat majoribus uti,
Diſce, docendus adhuc quæ cenſet amiculus: ut ſi
Cæcus iter monſtrare velit; tamen aſpice, ſi quid
Et nos, quod cures proprium feciſſe, loquamur.
Si te grata quies, et primam ſomnus in horam,
Delectat; ſi te pulvis ſtrepituſque rotarum,
Si lædit caupona; Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia ſolis;
Nec vixit male, qui natus morienſque feſellit.
Si prodeſſe tuis, pauloque benignius ipſum
Te tractare, voles, accedes ſiccus ad unctum.
Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Ariſtippus. ſi ſciret regibus uti,
Faſtidiret olus qui me notat. utrius horum
Verba probes et facta, doce: vel junior audi,
Cur ſit Ariſtippi potior ſententia. namque
Mordacem Cynicum ſic eludebat, ut aiunt:
Scurror ego ipſe mihi, populo tu: rectius hoc et
Splendidius multo eſt: equus ut me portet, alat rex,
Officium facio. tu poſcis vilia rerum,
Dante minor, quamvis ſers te nullius egentem.
Omnis Ariſtippum decuit color, et ſtatus, et res,
Tentantem majora, fere præſentibus æquum:
Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitæ via ſi converſa decebit.
Alter purpureum non exſpectabit amictum;
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Perſonamque feret non inconcinnus utramque.
Alter Mileti textam cane pejus et angue
Vitabit chlamydem; morietur frigore, ſi non
Rettuleris pannum. refer, et ſine vivat ineptus.
Res gerere et captos oſtendere civibus hoſtes,

Attingit

Attingit ſolium Jovis et cœleſtia tentat.
Principibus placuiſſe viris, non ultima laus eſt.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit ne non ſuccederet: eſto:
Quid? qui pervenit, fecitne viriliter? atqui
Hic eſt, aut nuſquam, quod quærimus. hic onus horret,
Ut parvis animis et parvo corpore majus:
Hic ſubit ac perfert. aut virtus nomen inane eſt,
Aut decus et pretium recte petit experiens vir.
Coram rege ſuâ de paupertate tacentes
Plus poſcente ferent. diſtat, ſumaſne pudenter,
An rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi ſoror eſt, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis nec paſcere firmus,
Qui dicit, clamat: victum date. ſuecinit alter,
Et mihi dividuo findetur munere quadra.
Sed tacitus paſci ſi poſſet corvus, haberet
Plus dapis, et rixæ multo minus invidiæque.
Brundiſium comes aut Surrentum ductus amœnum,
Qui queritur ſalebras, et acerbum frigus, et imbres,
Aut ciſtam effractam et ſubducta viatica plorat,
Nota refert meretricis acumina, ſæpe catellam,
Sæpe periſcelidem, raptam ſibi flentis: uti mox
Nulla fides damnis veriſque doloribus adſit.
Nec ſemel irriſus triviis attollere curat
Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lacryma; per ſanctum juratus dicat Oſirin,
Credite; non ludo: crudeles, tollite claudum.
Quære peregrinum, vicinia rauca reclamat.

AD LOLLIUM. EPIST. XVIII.

SI bene te novi, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis ſpeciem præbere, profeſſus amicum.
Ut matrona meretrici diſpar erit atque
Diſcolor, infido ſcurræ diſtabit amicus.

Eſt

Eſt huic diverſum vitiō vitium prope majus,
Aſperitās, agreſtis, et inconcinna, graviſque,
Quæ ſe commendat tonsâ cute, dentibus atris,
Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
Virtus eſt medium vitiorum, et utrinque reductum.
Alter in obſequium plus æquo pronus, et imi
Deriſor lecti, ſic nutum divitis horret,
Sic iterat voces, et verba cadentia tollit,
Ut puerum ſævo credas dictata magiſtro
Reddere, vel partes mimum tractare ſecundas.
Alter rixatur de lanâ ſæpe caprinâ;
Propugnat nugis armatus: ſcilicet, ut non
Sit mihi prima fides; et, vere quod placet ut non
Acriter elatrem, pretium ætas altera ſordet.
Ambigitur quid enim? Caſtor ſciat an Docilis plus;
Brundiſium Minucî melius via ducat, an Appî.
Quem damnoſa Venus, quem præceps alea, nudat,
Gloria quem ſupra vires et veſtit et ungit,
Quem tenet argenti ſitis importuna fameſque,
Quem paupertatis pudor et fuga, dives amicus,
Sæpe decem vitiis inſtructior, odit et horret;
Aut ſi non odit, regit; ac, veluti pia mater,
Plus quam ſe ſapere et virtutibus eſſe priorem
Vult: et ait prope vera: meæ, contendere noli,
Stultitiam patiuntur opes; tibi parvula res eſt:
Arcta decet ſanum comitem toga: deſine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,
Veſtimenta dabat pretioſa. beatus enim jam
Cum pulcris tunicis ſumet nova conſilia et ſpes,
Dormiet in lucem, ſcorto poſtponet honeſtum
Officium, nummos alienos paſcet; ad imum
Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu ſcrutaberis illius unquam;
Commiſſumque teges, et vino tortus et irâ.
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes:

Nec,

Nec, cum venari volet ille, poëmata panges.
Gratia ſic fratrum geminorum Amphionis atque
Zethi diſſiluit; donec ſuſpecta ſevero
Conticuit lyra. fraternis ceſſiſſe putatur
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis; quotieſque educet in agros
Ætolis onerata plagis jumenta caneſque,
Surge, et inhumanæ ſenium depone camœnæ,
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus empta:
Romanis ſolenne viris opus, utile famæ,
Vitæque, et membris; præſertim cum valeas, et
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum,
Poſſis. adde, virilia quod ſpeciosius arma
Non eſt qui tractet. ſcis quo clamore coronæ
Prælia ſuſtineas campeſtria: denique ſævam
Militiam puer et Cantabrica bella tulisti
Sub duce, qui templis Parthorum ſigna refigit
Nunc; et, ſi quid abeſt, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas et inexcuſabilis abſis,
Quamvis nil extra numerum feciſſe modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno.
Partitur lintres exercitus: Actia pugna,
Te duce, per pueros hoſtili more refertur:
Adverſarius eſt frater: lacus, Adria: donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Conſentire ſuis ſtudiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus ut moneam, ſi quid monitoris eges tu,
Quid de quoque viro, et cui dicas, ſæpe videto.
Percontatorem fugito; nam garrulus idem eſt,
Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures;
Et ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,
Intra marmoreum venerandi limen amici:
Ne dominus pueri pulcri caræve puellæ

Munere

Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam aſpice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, et quondam non dignum tradimus: ergo,
Quem ſua culpa premet, deceptus omitte tueri;
Ut penitus notum, ſi tentent crimina, ſerves,
Tuteriſque tuo fidentem præſidio; qui
Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
Ad te poſt paulo ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet;
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto eſt,
Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura.
Oderunt hilarem triſtes, triſtemque jocoſi,
Sedatum celeres, agilem gnavumque remiſſi:
Potores bibuli mediâ de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula; quamvis
Nocturnos jures te formidare tepores.
Deme ſupercilio nubem: plerumque modeſtus
Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges et percontabere doctos,
Quâ ratione queas traducere leniter ævum;
Ne te ſemper inops agitet vexetque cupido,
Ne pavor, et rerum mediocriter utilium ſpes:
Virtutem doctrina paret, naturane donet:
Quid minuat curas: quid te tibi reddat amicum:
Quid pure tranquillet; honos, an dulce lucellum,
An ſecretum iter, et fallentis ſemita vitæ.
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugoſus frigore pagus;
Quid ſentire putas? quid credis, amice, precari?
Sit mihi, quod nunc eſt; etiam minus; ut mihi vivam
Quod ſupereſt ævi, ſi quid ſupereſſe volunt dî:
Sit bona librorum et proviſæ frugis in annum
Copia; ne fluitem dubiæ ſpe pendulus horæ.

Sed ſatis eſt orare Jovem, qui donat et auſert:
Det vitam, det opes: æquum mî animum ipſe parabo.

AD MÆCENATEM. EPIST. XIX.

PRISCO ſi credis, Mæcenas docte, Cratino,
Nulla placere diu nec vivere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus. ut male ſanos
Adſcripſit Liber ſatyris fauniſque poëtas,
Vina fere dulces oluerunt mane camœnæ.
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus:
Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda. forum putealque Libonis
Mandabo ſiccis, adimam cantare ſeveris.
Hoc ſimul edixit; non ceſſavere poëtæ
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? ſi quis, vultu torvo ferus, et pede nudo,
Exiguæque togæ ſimulet textore Catonem;
Virtutemne repræſentet moreſque Catonis?
Rupit Iarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum ſtudet urbanus, tenditque diſertus, haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile. quod ſi
Pallerem caſu, biberent exſangue cuminum.
O imitatores, ſervum pecus, ut mihi ſæpe
Bilem, ſæpe jocum, veſtri movere tumultus!
Libera per vacuum poſui veſtigia princeps,
Non aliena meo preſſi pede. qui ſibi fidit,
Dux regit examen. Parios ego primus iambos
Oſtendi Latio, numeros animoſque ſecutus
Archilochi, non res et agentia verba Lycamben.
At ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos et carminis artem;
Temperat Archilochi muſam pede maſcula Sappho;
Temperat Alcæus; ſed rebus et ordine diſpar,
Nec ſocerum quærit, quem verſibus obliuat atris,
Nec ſponſæ laqueum famoſo carmine neſtit.

Hunc

Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
Vulgavi fidicen. juvat immemorata ferentem
Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventosæ plebis suffragia venor
Impensis cœnarum ac tritæ munere vestis:
Non ego, nobilium scriptorum auditor et ultor,
Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor.
Hinc illæ lacrymæ. spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, et nugis addere pondus,
Si dixi; rides, ait, et Jovis auribus ista
Servas: fidis enim manare poëtica mella
Te solum, tibi pulcher. ad hæc ego naribus uti
Formido; et, luctantis acuto ne secer ungui,
Displicet iste locus, clamo, et diludia posco.
Ludus enim genuit trepidum certamen et iram;
Ira truces inimicitias, et funebre bellum.

Ad Librum suum. Epist. XX.

VERTUMNUM Janumque, liber, spectare videris:
Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
Odisti claves et grata sigilla pudico;
Paucis ostendi gemis, et communia laudas;
Non ita nutritus. fuge, quo discedere gestis:
Non erit emisso reditus tibi. quid miser egi?
Quid volui? dices, ubi quis te læserit: et scis
In breve te cogi, cum plenus languet amator.
Quod si non odio peccantis desipit augur,
Carus eris Romæ, donec te deserat ætas.
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut tineas pasces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
Qui male parentem in rupes protrusit asellum

Iratus.

Iratus. quis enim invitum ſervare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba ſenectus.
Cum tibi ſol tepidus plures admoverit aures;
Me, libertino natum patre et in tenui re,
Majores pennas nido extendiſſe loqueris;
Ut quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis urbis belli placuiſſe domique;
Corporis exigui, præcanum, ſolibus aptum,
Iraſci celerem, tamen ut placabilis eſſem.
Forte meum ſi quis te percontabitur ævum,
Me quater undenos ſciat impleviſſe decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

EPISTOLARUM

LIBER II.

AD AUGUSTUM. EPIST. I.

CUM tot ſuſtineas ac tanta negotia ſolus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora, Cæſar.
Romulus, et Liber pater, et cum Caſtore Pollux,
Poſt ingenia facta, deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aſpera bella
Componunt, agros aſſignant, oppida condunt,
Ploravere ſuis non reſpondere favorem

Speratum

Speratum meritis. diram qui contudit hydram,
Notaque fatali portenta labore ſubegit,
Comperit invidiam ſupremo fine domari.
Urit enim fulgore ſuo, qui prægravat artes
Infra ſe poſitas; extinctus amabitur idem.
Præſenti tibi maturos largimur honores,
Jurandaſque tuum per numen ponimus aras,
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hoc populus ſapiens et juſtus in uno,
Te noſtris ducibus, te Graiis, anteferendo,
Cætera nequaquam ſimili ratione modoque
Æſtimat; et, niſi quæ terris ſemota ſuiſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit et odit.
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,
Quas bis quinque viri ſanxerunt, fœdera regum,
Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros, annoſa volumina vatum,
Dictitet Albano muſas in monte locutas.
Si, quia Graiorum ſunt antiquiſſima quæque
Scripta vel optima, Romani penſantur eâdem
Scriptores trutinâ; non eſt quod multa loquamur:
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce, duri.
Venimus ad ſummum fortunæ: pingimus, atque
Pſallimus, et luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poëmata reddit,
Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos vetereſque referri debet, an inter
Viles atque novos? excludat jurgia finis.
Eſt vetus atque probus centum qui perficit annos.
Quid? qui deperiit minor uno menſe, vel anno,
Inter quos referendus erit? vetereſne poëtas,
An quos et præſens et poſtera reſpuat ætas?
Iſte quidem veteres inter ponetur honeſte,
Qui vel menſe brevi, vel toto eſt junior anno.
Utor permiſſo, caudæque pilos ut equinæ

Paullatim

Paullatim vello, et demo unum, demo etiam unum;
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad fastos, et virtutem æstimat annis,
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.
Ennius, et sapiens, et fortis, et alter Homerus,
Ut critici dicunt, leviter curare videtur,
Quo promissa cadant, et somnia Pythagorea.
Nævius in manibus non est, et mentibus hæret
Pene recens: adeo sanctum est vetus omne poëma.
Ambigitur quoties, uter utro sit prior; aufert
Pacuvius docti famam senis, Accius alti;
Dicitur Afranî toga convenisse Menandro;
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;
Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit, et hos arcto stipata theatro
Spectat, Roma potens; habet hos numeratque poëtas
Ad nostrum tempus Livî scriptoris ab ævo.
Interdum vulgus rectum videt; est ubi peccat.
Si veteres ita miratur laudatque poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet, errat:
Si quædam nimis antique, si pleraque dure,
Dicere cedit eos, ignave multa fatetur;
Et sapit, et mecum facit, et Jove judicat æquo.
Non equidem insector, delendaque carmina Livî
Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo
Orbilium dictare; sed emendata videri,
Pulcraque, et exactis minimum distantia, miror:
Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, et
Si versus paulo concinnior unus et alter,
Injuste totum ducit venditque poëma.
Indignor quidquam reprendi, non quia crasse
Compositum illepideve putetur, sed quia nuper;
Nec veniam antiquis, sed honorem et præmia, posci.
Recte necne crocum floresque perambulet Attæ
Fabula, si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti pene patres, ea cum reprendere coner,

Quæ

Quæ gravis Æſopus, quæ doctus Roſcius, egit:
Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, ducunt;
Vel quia turpe putant parere minoribus, et, quæ
Imberbi didicere, ſenes perdenda fateri.
Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, et illud,
Quod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri;
Ingeniis non ille favet plauditque ſepultis,
Noſtra ſed impugnat, nos noſtraque lividus odit.
Quod ſi tam Graiis novitas inviſa fuiſſet,
Quam nobis; quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet,
Quod legeret tereretque viritim publicus uſus?
Ut primum poſitis nugari Græcia bellis
Cœpit, et in vitium fortunâ labier æquâ;
Nunc athletarum ſtudiis, nunc arſit equorum;
Marmoris, aut eboris, fabros, aut æris, amavit;
Suſpendit pictâ vultum mentemque tabellâ;
Nunc tibicinibus, nunc eſt gaviſa tragœdis:
Sub nutrice puella velut ſi luderet infans,
Quod cupide petiit, mature plena reliquit.
Quid placet aut odio eſt, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonæ ventique ſecundi.
Romæ dulce diu fuit ac ſolenne, reclusâ
Mane domo vigilare, clienti promere jura,
Cautos nominibus certis expendere nummos,
Majores audire, minori dicere, per quæ
Creſcere res poſſet, minui damnoſa libido.
Mutavit mentem populus levis, et calet uno
Scribendi ſtudio: pueri patreſque ſeveri
Fronde comas vincti cœnant, et carmina dictant.
Ipſe ego, qui nullos me affirmo ſcribere verſus,
Invenior Parthis mendacior, et prius orto
Sole vigil calamum, et chartas, et ſcrinia, poſco.
Navem agere ignarus navis timet: abrotonum ægro
Non audet, niſi qui didicit, dare: quod medicorum eſt,
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctique poëmata paſſim.

Hic

Hic error tamen et levis hæc insania quantas
Virtutes habeat, sic collige: vatis avarus
Non temere est animus; versus amat, hoc studet unum;
Detrimenta, fugas servorum, incendia, ridet;
Non fraudem socio puerove incogitat ullam
Pupillo; vivit filiquis et pane secundo;
Militiæ quanquam piger et malus, utilis urbi;
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari:
Os tenerum pueri balbumque poëta figurat;
Torquet ab obscœnis jam nunc sermonibus aurem;
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Asperitatis, et invidiæ, corrector, et iræ;
Recte facta refert; orientia tempora notis
Instruit exemplis; inopem solatur et ægrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret unde preces, vatem ni musa dedisset?
Poscit opem chorus, et præsentia numina sentit;
Cœlestes implorat aquas doctâ prece blandus;
Avertit morbos; metuenda pericula pellit;
Impetrat et pacem, et locupletem frugibus annum.
Carmine dî superi placantur, carmine manes.
Agricolæ prisci, fortes, parvoque beati,
Condita post frumenta, levantes tempore festo
Corpus et ipsum animum spe finis dura ferentem,
Cum sociis operum, et pueris, et conjuge fidâ,
Tellurem porco, Sylvanum lacte, piabant,
Floribus et vino genium memorem brevis ævi.
Fescennina per hunc inventa licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit;
Libertasque recurrentes accepta per annos
Lusit amabiliter: donec jam sævus apertam
In rabiem verti cœpit jocus, et per honestas
Ire domos impune minax. doluere cruento
Dente lacessiti: fuit intactis quoque cura
Conditione super communi: quin etiam lex
Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quemquam
Describi.

Deſcribi. vertere modum, formidine fuſtis
Ad bene dicendum delectandumque reducti.
Græcia capta ferum victorem cepit, et artes
Intulit agreſti Latio. ſic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, et grave virus
Munditiæ pepulere: ſed in longum tamen ævum
Manſerunt, hodieque manent, veſtigia ruris.
Serus enim Græcis admovit acumina chartis;
Et poſt Punica bella quietus quærere cœpit,
Quid Sophocles, et Theſpis, et Æſchylus utile ferrent:
Tentavit quoque rem ſi digne vertere poſſet;
Et placuit ſibi, naturâ ſublimis et acer:
Nam ſpirat tragicum ſatis, et feliciter audet:
Sed turpem putat in ſcriptis metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arceſſit, habere
Sudoris minimum; ſed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. aſpice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi,
Ut patris attenti, lenonis ut inſidioſi;
Quantus ſit Doſſennus edacibus in paraſitis;
Quam non aſtricto percurrat pulpita ſocco:
Geſtit enim nummum in loculos demittere; poſt hoc
Securus, cadat an recto ſtet fabula talo.
Quem tulit ad ſcenam ventoſo gloria curru,
Exanimat lentus ſpectator, ſedulus inflat:
Sic leve, ſic parvum, eſt, animum quod laudis avarum
Subruit aut reficit. valeat res ludicra, ſi me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Sæpe etiam audacem fugat hoc terretque poëtam;
Quod numero plures, virtute et honore minores,
Indocti, ſtolidique, et depugnare parati
Si diſcordet eques, media inter carmina poſcunt
Aut urſum aut pugiles; his nam plebecula gaudet.
Verum equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
Omnis, ad incertos oculos et gaudia vana.
Quatuor aut plures aulæa premuntur in horas,

Dum fugiunt equitum turmæ peditumque catervæ:
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis;
Effeda feſtinant, pilenta, petorrita, naves;
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus; ſeu
Diverſum confuſa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipſis,
Ut ſibi præbentem mimo ſpectacula plura:
Scriptores autem narrare putaret aſello
Fabellam ſurdo; nam quæ pervincere voces
Evaluere ſonum, referunt quem noſtra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuſcum;
Tanto cum ſtrepitu ludi ſpectantur, et artes,
Divitiæque peregrinæ: quibus oblitus actor
Cum ſtetit in ſcenâ, concurrit dextera lævæ.
Dixit adhuc aliquid? nil ſane. quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes me, quæ facere ipſe recuſem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne;
Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poëta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falſis terroribus implet,
Ut magus; et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age, et his, qui ſe lectori credere malunt,
Quam ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi,
Curam redde brevem; ſi munus Apolline dignum
Vis complere libris, et vatibus addere calcar,
Ut ſtudio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala ſæpe poëtæ,
Ut vineta egomet cædam mea, cum tibi librum
Solicito damus aut feſſo: cum lædimur, unum
Si quis amicorum eſt auſus reprendere verſum:
Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati:
Cum lamentamur non apparere labores
Noſtros, et tenui deducta poëmata filo:

Cum

Cum ſperamus eo rem venturam, ut, ſimul atque
Carmina reſcieris nos fingere, commodus ultro
Arceſſas, et egere vetes, et ſcribere cogas.
Sed tamen eſt operæ pretium cognoſcere, qualis
Ædituos habeat belli ſpectata domique
Virtus, indigno non committenda poëtæ:
Gratus Alexandro regi magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui verſibus et male natis
Rettulit acceptos, regale numiſma, Philippos.
Sed veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere ſcriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
Edicto vetuit, ne quis ſe præter Apellem
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum ſimulantia. quod ſi
Judicium ſubtile videndis artibus illud
Ad libros et ad hæc muſarum dona vocares,
Bœotûm in craſſo jurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de ſe judicia atque
Munera, quæ multâ dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius Variuſque poëtæ:
Nec magis expreſſi vultus per aënea ſigna,
Quam per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent: nec ſermones ego mallem
Repentes per humum, quam res componere geſtas,
Terrarumque ſitus, et flumina, dicere, et arces
Montibus impoſitas, et barbara regna, tuiſque
Auſpiciis totum confecta duella per orbem,
Clauſtraque cuſtodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis, te principe, Romam;
Si, quantum cuperem, poſſem quoque. ſed neque parvum
Carmen majeſtas recipit tua, nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.
Sedulitas autem ſtulte, quem diligit, urget;
Præcipue cum ſe numeris commendat et arte.

Diſcit

Dum fugiunt equitum turmæ peditumque catervæ:
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis;
Eſſeda feſtinant, pilenta, petorrita, naves;
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus; ſeu
Diverſum confuſa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipſis,
Ut ſibi præbentem mimo ſpectacula plura:
Scriptores autem narrare putaret aſello
Fabellam ſurdo; nam quæ pervincere voces
Evaluere ſonum, referunt quem noſtra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuſcum;
Tanto cum ſtrepitu ludi ſpectantur, et artes,
Divitiæque peregrinæ: quibus oblitus actor
Cum ſtetit in ſcenâ, concurrit dextera lævæ.
Dixit adhuc aliquid? nil ſane. quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes me, quæ facere ipſe recuſem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne;
Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poëta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falſis terroribus implet,
Ut magus; et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age, et his, qui ſe lectori credere malunt,
Quam ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi,
Curam redde brevem; ſi munus Apolline dignum
Vis complere libris, et vatibus addere calcar,
Ut ſtudio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala ſæpe poëtæ,
Ut vineta egomet cædam mea, cum tibi librum
Solicito damus aut feſſo: cum lædimur, unum
Si quis amicorum eſt auſus reprendere verſum:
Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati:
Cum lamentamur non apparere labores
Noſtros, et tenui deducta poëmata filo:

Cum

Cum ſperamus eo rem venturam, ut, ſimul atque
Carmina reſcieris nos fingere, commodus ultro
Arceſſas, et egere vetes, et ſcribere cogas.
Sed tamen eſt operæ pretium cognoſcere, quales
Ædituos habeat belli ſpectata domique
Virtus, indigno non committenda poëtæ:
Gratus Alexandro regi magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui verſibus et male natis
Rettulit acceptos, regale numiſma, Philippos.
Sed veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere ſcriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
Edicto vetuit, ne quis ſe præter Apellem
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum ſimulantia. quod ſi
Judicium ſubtile videndis artibus illud
Ad libros et ad hæc muſarum dona vocares,
Bœotûm in craſſo jurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de ſe judicia atque
Munera, quæ multâ dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius Variuſque poëtæ:
Nec magis expreſſi vultus per aënea ſigna,
Quam per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent: nec ſermones ego mallem
Repentes per humum, quam res componere geſtas,
Terrarumque ſitus, et flumina, dicere, et arces
Montibus impoſitas, et barbara regna, tuiſque
Auſpiciis totum confecta duella per orbem,
Clauſtraque cuſtodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis, te principe, Romam;
Si, quantum cuperem, poſſem quoque. ſed neque parvum
Carmen majeſtas recipit tua, nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.
Sedulitas autem ſtulte, quem diligit, urget;
Præcipuè cum ſe numeris commendat et arte.

Diſcit

Diſcit enim citius, meminitque libentius, illud
Quod quis deridet, quam quod probat ac veneratur.
Nil moror officium quod me gravat; ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus uſquam,
Nec prave factis decorari verſibus, opto:
Ne rubeam pingui donatus munere, et, una
Cum ſcriptore meo capsâ porrectus apertâ,
Deferar in vicum vendentem thus, et odores,
Et piper, et quidquid chartis amicitur ineptis.

AD JULIUM FLORUM. EPIST. II.

FLORE, bono claroque fidelis amice Neroni,
Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis, et tecum ſic agat: hic et
Candidus, et talos a vertice pulcher ad imos,
Fiet eritque tuus nummorum millibus octo;
Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles,
Literulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argillâ quidvis imitaberis udâ:
Quin etiam canet indoctum, ſed dulce bibenti.
Multa fidem promiſſa levant, ubi plenius æquo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
Res urget me nulla; meo ſum pauper in ære.
Nemo hoc mangonum faceret tibi: non temere a me
Quivis ferret idem. ſemel hic ceſſavit; et, ut ſit,
In ſcalis latuit metuens pendentis habenæ.
Des nummos, excepta nihil te ſi fuga lædat.
Ille ferat pretium, pœnæ ſecurus, opinor.
Prudens emiſti vitioſum; dicta tibi eſt lex:
Inſequeris tamen hunc, et lite moraris iniquâ.
Dixi me pigrum proficiſcenti tibi; dixi
Talibus officiis prope mancum; ne mea ſævus
Jurgares ad te quod epiſtola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? quereris ſuper hoc etiam, quod

Exſpectata

Exſpectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Ærumnis, laſſus dum noctu ſtertit, ad aſſem
Perdiderat: poſt hoc vehemens lupus, et ſibi et hoſti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Præſidium regale loco dejecit, ut aiunt,
Summe munito, et multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honeſtis,
Accipit et bis dena ſuper ſeſtertia nummûm.
Forte ſub hoc tempus caſtellum evertere prætor
Neſcio quod cupiens, hortari cœpit eundem
Verbis, quæ timido quoque poſſent addere mentem:
I, bone, quo virtus tua te vocat; i pede fauſto,
Grandia laturus meritorum præmia. quid! ſtas?
Poſt hæc ille catus, quantumvis ruſticus, ibit,
Ibit eo quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri
Iratus Graiis quantum nocuiſſet Achilles.
Adjecere bonæ paulo plus artis Athenæ;
Scilicet, ut poſſem curvo dignoſcere rectum,
Atque inter ſylvas Academi quærere verum.
Dura ſed emovere loco me tempora grato;
Civiliſque rudem belli tulit æſtus in arma,
Cæſaris Auguſti non reſponſura lacertis.
Unde ſimul primum me dimiſere Philippi,
Deciſis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris et fundi, paupertas impulit audax
Ut verſus facerem: ſed quod non deſit habentem
Quæ poterunt unquam ſatis expurgare cicutæ,
Ni melius dormire putem, quam ſcribere verſus?
Singula de nobis anni prædantur euntes;
Eripuere jocos, venerem, convivia, ludum;
Tendunt extorquere poëmata. quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur amantque.
Carmine tu gaudes; hic delectatur iambis;
Ille Bioneis ſermonibus et ſale nigro.

Tres

Tres mihi convivæ prope diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diverſa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis quod tu, jubet alter:
Quod petis, id ſane eſt inviſum acidumque duobus.
Præter cætera, me Romæne poëmata cenſes
Scribere poſſe inter tot curas totque labores?
Hic ſponſum vocat, hic auditum ſcripta, relictis
Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Aventino; viſendus uterque.
Intervalla vides humane commoda. verum
Puræ ſunt plateæ, nihil ut meditantibus obſtet.
Feſtinat calidus mulis gerulíſque redemtor:
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum:
Triſtia robuſtis luctantur funera plauſtris:
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
I nunc, et verſus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes,
Rite cliens Bacchi ſomno gaudentis et umbrâ.
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere, et contracta ſequi veſtigia vatum?
Ingenium, ſibi quod vacuas deſumſit Athenas,
Et ſtudiis annos ſeptem dedit, inſenuitque
Libris et curis, ſtatuâ taciturnius exit
Plerumque, et riſu populum quatit: hic ego, rerum
Fluctibus in mediis ac tempeſtatibus urbis,
Verba lyræ motura ſonum connectere digner?
Frater erat Romæ conſulti rhetor; ut alter
Alterius ſermone meros audiret honores:
Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mucius ille.
Qui minus argutos vexat furor iſte poëtas?
Carmina compono, hic elegos; miſerabile viſu!
Cælatumque novem muſis opus! aſpice primum,
Quanto cum faſtu, quanto molimine, circum-
ſpectemus vacuam Romanis vatibus ædem.
Mox etiam, ſi forte vacas, ſequere, et procul audi,
Quid ferat, et quare ſibi nectit uterque coronam.

Cædimur,

Cædimur, ac totidem plagis conſumimus hoſtem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Diſcedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis, niſi Callimachus? ſi plus adpoſcere viſus,
Fit Mimnermus, et optivo cognomine creſcit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cum ſcribo, et ſupplex populi ſuffragia capto:
Idem, finitis ſtudiis et mente receptâ,
Obturem patulas impune legentibus aures.
Ridentur mala qui componunt carmina: verum
Gaudent ſcribentes, et ſe venerantur, et ultro,
Si taceas, laudant; quidquid ſcripſere, beati.
At qui legitimum cupiet feciſſe poëma,
Cum tabulis animum cenſoris ſumet honeſti:
Audebit, quæcunque parum ſplendoris habebunt,
Et ſine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
Verba movere loco; quamvis invita recedant,
Et verſentur adhuc intra penetralia Veſtæ:
Obſcurata diu populo bonus eruet, atque
Proferet in lucem ſpecioſa vocabula rerum,
Quæ priſcis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc ſitus informis premit ac deſerta vetuſtas:
Adſciſcet nova, quæ genitor produxerit uſus:
Vehemens, et liquidus, puroque ſimillimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite linguâ:
Luxuriantia compeſcet: nimis aſpera ſano
Levabit cultu: virtute carentia tollet:
Ludentis ſpeciem dabit, ac torquebitur, ut qui
Nunc Satyrum, nunc agreſtem Cyclopa, movetur.
Prætulerim ſcriptor delirus inerſque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quam ſapere et ringi. fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus ſeſſor plauſorque theatro:
Cætera qui vitæ ſervaret munia recto
More; bonus ſane vicinus, amabilis hoſpes,

Comis

Comis in uxorem, poſſet qui ignoſcere ſervis,
Et ſigno læſo non inſanire lagenæ;
Poſſet qui rupem et puteum vitare patentem.
Hic ubi, cognatorum opibus curiſque refectus,
Expulit elleboro morbum bilemque meracò,
Et redit ad ſeſe; pol me occidiſtis, amici,
Non ſervaſtis, ait; cui ſic extorta voluptas,
Et demtus per vim mentis gratiſſimus error.
Nimirum ſapere eſt abjectis utile nugis,
Et tempeſtivum pueris concedere ludum;
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis,
Sed veræ numeroſque modoſque ediſcere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc, tacituſque recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphæ,
Narrares medicis: quod quanto plura paraſti
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi monſtratâ radice vel herbâ
Non fieret levius, fugeres radice vel herbâ
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
Rem dî donarent, illi decedere pravam
Stultitiam; et cum ſis nihilo ſapientior, ex quo
Plenior es, tamen uteris monitoribus iſdem?
At, ſi divitiæ prudentem reddere poſſent,
Si cupidum timidumque minus te, nempe ruberes,
Viveret in terris ſi te quis avarior uno.
Si proprium eſt, quod quis librâ mercatur et ære,
Quædam, ſi credis conſultis, mancipat uſus:
Qui te paſcit, ager tuus eſt; et villicus Orbî,
Cum ſegetes occat tibi mox frumenta daturas,
Te dominum ſentit. das nummos; accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti: nempe modo iſto
Paullatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis,
Aut etiam ſupra, nummorum millibus emptum.
Quid refert? vivas numerato nuper, an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis et arvi
Emptum cœnat olus, quamvis aliter putat; emptis

Sub

Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat uſque ſuum, qua populus adſita certis
Limitibus vicina refigit jurgia; tanquam
Sit proprium quidquam puncto quod mobilis horæ,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte ſuprema,
Permutet dominos, et cedat in altera jura.
Sic, quia perpetuus nulli datur uſus, et hæres
Hæredem alterius, velut unda ſupervenit undam,
Quid vici proſunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani, ſi metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena ſigilla, tabellas,
Argentum, veſtes Getulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant; eſt qui non curat habere.
Cur alter fratrum ceſſare, et ludere, et ungi,
Præferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Dives et importunus, ad umbram lucis ab ortu,
Sylveſtrem flammis et ferro mitiget agrum,
Scit genius, natale comes qui temperat aſtrum,
Naturæ deus humanæ, mortalis in unum-
quodque caput, vultu mutabilis, albus et ater.
Utar, et ex modico, quantum res poſcet, acervo
Tollam; nec metuam, quid de me judicet hæres,
Quod non plura datis invenerit. et tamen idem
Scire volam, quantum ſimplex hilariſque nepoti
Diſcrepet, et quantum diſcordet parcus avaro.
Diſtat enim, ſpargas tua prodigus, an neque ſumtum
Invitus facias, neque plura parare labores;
Ac potius, puer ut feſtis Quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda domus procul abſit. ego, utrum
Nave ferar magnâ an parvâ, ferar unus et idem.
Non agimur tumidis velis aquilone ſecundo:
Non tamen adverſis ætatem ducimus auſtris.
Viribus, ingenio, ſpecie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis uſque priores.

Non es avarus: abi. quid? cætera jam ſimul iſto
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine et irâ?
Somnia, terrores magicos, miracula, ſagas,
Nocturnos Lemures, portentaque Theſſala, rides?
Natales grate numeras? ignoſcis amicis?
Lenior et melior fis accedente ſenectâ?
Quid te exemta juvat ſpinis de pluribus una?
Vivere ſi recte neſcis, decede peritis.
Luſiſti ſatis, ediſti ſatis atque bibiſti:
Tempus abire tibi eſt: ne potum largius æquo
Rideat ac pulſet laſciva decentius ætas.

Q. HORATII FLACCI

DE

ARTE POETICA

LIBER.

Ad Pisones.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere ſi velit, et varias inducere plumas
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Deſinat in piſcem mulier formoſa ſuperne,
Spectatum admiſſi riſum teneatis amici?
Credite, Piſones, iſti tabulæ fore librum
Perſimilem, cujus, velut ægri ſomnia, vanæ
Fingentur ſpecies; ut nec pes, nec caput, uni
Reddatur formæ. pictoribus atque poëtis

Quidlibet

Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.
Scimus; et hanc veniam petimuſque damuſque viciſſim:
Sed non ut placidis coëant immitia; non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Incœptis gravibus plerumque et magna profeſſis
Purpureus, late qui ſplendeat, unus et alter
Aſſuitur pannus; cum lucus, et ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius deſcribitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: et fortaſſe cupreſſum
Scis ſimulare: quid hoc, ſi fractis enatat exſpes
Navibus, ære dato qui pingitur? amphora cœpit
Inſtitui; currente rotâ, cur urceus exit?
Denique ſit, quod vis, ſimplex duntaxat et unum.
Maxima pars vatum, pater, et juvenes patre digni,
Decipimur ſpecie recti. brevis eſſe laboro,
Obſcurus fio. ſectantem levia nervi
Deficiunt animique: profeſſus grandia turget:
Serpit humi tutus nimium timiduſque procellæ:
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum ſylvis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpæ fuga, ſi caret arte.
Æmilium circa ludum faber unus et ungues
Exprimet, et molles imitabitur ære capillos;
Infelix operis ſummâ, quia ponere totum
Neſciet. hunc ego me, ſi quid componere curem,
Non magis eſſe velim, quam naſo vivere pravo,
Spectandum nigris oculis nigroque capillo.
Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis, æquam
Viribus; et verſate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant, humeri. cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deſeret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hæc virtus erit, et venus, aut ego fallor,
Ut jam nunc dicat jam nunc debentia dici;
Pleraque differat, et præſens in tempus omittat.
Hoc amet, hoc ſpernat promiſſi carminis auctor,

In verbis etiam tenuis cautuſque ſerendis.
Dixeris egregie, notum ſi callida verbum
Reddiderit junctura novum. ſi forte neceſſe eſt
Indiciis monſtrare recentibus abdita rerum,
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturque licentia ſumta pudenter:
Et nova fictaque nuper habebunt verba fidem, ſi
Græco fonte cadent, parce detorta. quid autem
Cæcilio Plautoque dabit Romanus ademtum
Virgilio Varioque? ego cur, acquirere pauca
Si poſſum, invideor, cum lingua Catonis et Ennî
Sermonem patrium ditaverit, ac nova rerum
Nomina protulerit? licuit, ſemperque licebit,
Signatum præſente notâ procudere nummum.
Ut ſylvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.
Debemur morti nos, noſtraque: ſive receptus
Terrâ Neptunus claſſes aquilonibus arcet,
Regis opus; ſteriliſque diu palus aptaque remis
Vicinas urbes alit, et grave ſentit aratrum:
Seu curſum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt;
Nedum ſermonum ſtet honos, et gratia vivax.
Multa renaſcentur, quæ jam cecidere, cadentque,
Quæ nunc ſunt in honore, vocabula, ſi volet uſus,
Quem penes arbitrium eſt, et jus, et norma loquendi.
Res geſtæ regumque ducumque et triſtia bella
Quo poſſent ſcribi numero, monſtravit Homerus.
Verſibus impariter junctis querimonia primum,
Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiſerit auctor,
Grammatici certant, et adhuc ſub judice lis eſt.
Archilochum proprio rabies armavit iambo.
Hunc ſocci cepere pedem grandeſque cothurni,
Alternis aptum ſermonibus, et populares

Vincentem

Vincentem ſtrepitus, et natum rebus agendis.
Muſa dedit fidibus divos, pueroſque deorum,
Et pugilem victorem, et equum certamine primum,
Et juvenum curas, et libera vina, referre.
Deſcriptas ſervare vices operumque colores,
Cur ego, ſi nequeo ignoroque, poëta ſalutor?
Cur neſcire, pudens prave, quam diſcere, malo?
Verſibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item privatis ac prope ſocco
Dignis carminibus narrari cœna Thyeſtæ.
Singula quæque locum teneant ſortita decentem.
Interdum tamen et vocem comœdia tollit,
Iratuſque Chremes tumido delitigat ore;
Et tragicus plerumque dolet ſermone pedeſtri
Telephus, et Peleus; cum pauper et exul uterque
Projicit ampullas et ſeſquipedalia verba,
Si curat cor ſpectantis tetigiſſe querelâ.
Non ſatis eſt pulcra eſſe poëmata; dulcia ſunto,
Et, quocunque volent, animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adflent
Humani vultus. ſi vis me flere, dolendum eſt
Primum ipſi tibi: tunc tua me infortunia lædent,
Telephe, vel Peleu: male ſi mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. triſtia mœſtum
Vultum verba decent; iratum plena minarum;
Ludentem laſciva; ſeverum ſeria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; juvat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum mœrore gravi deducit, et angit:
Poſt effert animi motus, interprete linguâ.
Si dicentis erunt fortunis abſona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum, divuſne loquatur, an heros;
Maturuſne ſenex, an adhuc florente juventâ
Fervidus; an matrona potens, an ſedula nutrix;
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;

Colchus,

Colchus, an Aſſyrius; Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam ſequere, aut ſibi convenientia finge,
Scriptor. honoratum ſi forte reponis Achillem,
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget ſibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, triſtis Oreſtes.
Si quid inexpertum ſcenæ committis, et audes
Perſonam formare novam, ſervetur ad imum
Qualis ab incœpto proceſſerit, et ſibi conſtet.
Difficile eſt proprie communia dicere; tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam ſi proferres ignota indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, ſi
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem;
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres; nec deſilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex.
Nec ſic incipies, ut ſcriptor cyclicus olim:
" Fortunam Priami cantabo et nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
Parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte?
" Dic mihi, muſa, virum, captæ poſt tempora Trojæ,
" Qui mores hominum multorum vidit et urbes.
Non fumum ex fulgore ſed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut ſpecioſa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdim.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo:
Semper ad eventum feſtinat, et in medias res,
Non ſecus ac notas, auditorem rapit; et, quæ
Deſperat tractata niteſcere poſſe, relinquit:
Atque ita mentitur, ſic veris falſa remiſcet,
Primo ne medium, medio ne diſcrepet imum.
Tu, quid ego et populus mecum deſideret, audi.

Si

Si plauſoris eges aulæa manentis, et uſque
Seſſuri, donec cantor, vos plaudite, dicat,
Ætatis cujuſque notandi ſunt tibi mores,
Mobilibuſque decor naturis dandus et annis.
Reddere qui voces jam ſcit puer, et pede certo
Signat humum, geſtit paribus colludere, et iram
Colligit ac ponit temere, et mutatur in horas.
Imberbus juvenis, tandem cuſtode remoto,
Gaudet equis, canibuſque, et aprici gramine campi,
Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,
Utilium tardus proviſor, prodigus æris,
Sublimis, cupiduſque, et amata relinquere pernix.
Converſis ſtudiis, ætas animuſque virilis
Quærit opes et amicitias, inſervit honori;
Commiſiſſe cavet quod mox mutare laboret.
Multa ſenem circumveniunt incommoda; vel quod
Quærit, et inventis miſer abſtinet ac timet uti;
Vel quod res omnes timide gelideque miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, aviduſque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, cenſor caſtigatorque minorum.
Multi ferunt anni venientes commoda ſecum,
Multa recedentes adimunt. ne forte ſeniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles;
Semper in adjunctis ævoque morabimur aptis.
Aut agitur res in ſcenis, aut acta refertur:
Segnius irritant animos demiſſa per aurem,
Quam quæ ſunt oculis ſubjecta fidelibus, et quæ
Ipſe ſibi tradit ſpectator. non tamen intus
Digna geri promes in ſcenam; multaque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præſens.
Ne pueros coram populo Medea trucidet;
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus;
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcunque oſtendis mihi ſic, incredulus odi.
Neve minor neu ſit quinto productior actu

Fabula,

Fabula, quæ poſci vult et ſpectata reponi:
Nec deus interſit, niſi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui perſona laboret.
Actoris partes chorus officiumque virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat et hæreat apte.
Ille bonis faveatque et conſilietur amice,
Et regat iratos, et amet peccare timentes:
Ille dapes laudet menſæ brevis, ille ſalubrem
Juſtitiam, legeſque, et apertis otia portis:
Ille tegat commiſſa, deoſque precetur et oret,
Ut redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco juncta, tubæque
Æmula; ſed tenuis, ſimplexque foramine pauco,
Aſpirare et adeſſe choris erat utilis, atque
Nondum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu:
Quo ſane populus numerabilis, utpote parvus,
Et frugi, caſtuſque, verecunduſque, coïbat.
Poſtquam cœpit agros extendere victor, et urbem
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari genius feſtis impune diebus;
Acceſſit numeriſque modiſque licentia major.
Indoctus quid enim ſaperet liberque laborum,
Ruſticus urbano confuſus, turpis honeſto?
Sic priſcæ motumque et luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita veſtem:
Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloquium inſolitum facundia præceps:
Utiliumque ſagax rerum, et divina futuri,
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agreſtes ſatyros nudavit, et aſper
Incolumi gravitate jocum tentavit: eo quod
Illecebris erat et gratâ novitate morandus
Spectator, functuſque ſacris, et potus, et exlex.
Verum ita riſores ita commendare dicaces

Conveniet

Conveniet ſatyros, ita vertere ſeria ludo,
Ne quicunque deus, quicunque adhibebitur heros,
Regali conſpectus in auro nuper et oſtro,
Migret in obſcuras humili ſermone tabernas;
Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.
Effutire leves indigna tragœdia verſus,
Ut feſtis matrona moveri juſſa diebus,
Intererit ſatyris paulum pudibunda protervis.
Non ego inornata et dominantia nomina ſolum
Verbaque, Piſones, ſatyrorum ſcriptor amabo:
Nec ſic enitar tragico differre colori,
Ut nihil interſit, Davuſne loquatur, et audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,
An cuſtos famuluſque dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen ſequar; ut ſibi quivis
Speret idem; ſudet multum, fruſtraque laboret,
Auſus idem: tantum ſeries juncturaque pollet;
Tantum de medio ſumtis accedet honoris.
Sylvis deducti caveant, me judice, fauni,
Ne velut innati triviis, ac pene forenſes,
Aut nimium teneris juvenentur verſibus unquam,
Aut immunda crepent ignominioſaque dicta.
Offenduntur enim, quibus eſt equus, et pater, et res:
Nec, ſi quid fricti ciceris probat et nucis emptor,
Æquis accipiunt animis, donantve coronâ.
Syllaba longa brevi ſubjecta vocatur iambus,
Pes citus, unde etiam trimetris accreſcere juſſit
Nomen iambeis, cum ſenos redderet ictus.
Primus ad extremum ſimilis ſibi: non ita pridem:
Tardior ut paulo graviorque veniret ad aures,
Spondeos ſtabiles in jura paterna recepit
Commodus et patiens; non ut de ſede ſecundâ
Cederet aut quartâ ſocialiter. hic et in Accî
Nobilibus trimetris apparet rarus, et Ennî.
In ſcenam miſſus magno cum pondere verſus
Aut operæ celeris nimium curâque carentis,

Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poëmata judex:
Et data Romanis venia eſt indigna poëtis.
Idcircone vager, ſcribamque licenter? an omnes
Viſuros peccata putem mea, tutus et intra
Spem veniæ cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui. vos exemplaria Græca
Nocturnâ verſate manu, verſate diurnâ.
At noſtri proavi Plautinos et numeros et
Laudavere ſales, nimium patienter utrumque,
Non dicam ſtulte, mirati; ſi modo ego et vos
Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto,
Legitimumque ſonum digitis callemus et aure.
Ignotum tragicæ genus inveniſſe camœnæ
Dicitur, et plauſtris vexiſſe, poëmata, Theſpis,
Qui canerent agerentque, peruncti fæcibus ora.
Poſt hunc perſonæ pallæque repertor honeſtæ
Æſchylus, et modicis inſtravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.
Succeſſit vetus his comœdia, non ſine multâ
Laude: ſed in vitium libertas excidit, ac vim
Dignam lege regi: lex eſt accepta; choruſque
Turpiter obticuit, ſublato jure nocendi.
Nil intentatum noſtri liquere poëtæ,
Nec minimum meruere decus, veſtigia Græca
Auſi deſerere, et celebrare domeſtica facta,
Vel qui prætextas vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret clariſve potentius armis,
Quam linguâ, Latium, ſi non offenderet unumquemque poëtarum limæ labor et mora. vos, o
Pompilius ſanguis, carmen reprendite, quod non
Multa dies et multa litura coërcuit, atque
Præfectum decies non caſtigavit ad unguem.
Ingenium miſerâ quia fortunatius arte
Credit, et excludit ſanos Helicone poëtas,
Democritus, bona pars non ungues ponere curat,

Non

Non barbam: ſecreta petit loca, balnea vitat.
Nanciſcetur enim pretium nomenque poëtæ,
Si tribus Anticyris caput inſanabile nunquam
Tonſori Licino commiſerit. o ego lævus,
Qui purgor bilem ſub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poëmata: verum
Nil tanti eſt. ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exſors ipſa ſecandi:
Munus et officium, nil ſcribens ipſe, docebo:
Unde parentur opes; quid alat formetque poëtam;
Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat error.
Scribendi recte ſapere eſt et principium et fons.
Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere chartæ:
Verbaque proviſam rem non invita ſequentur.
Qui didicit patriæ quid debeat, et quid amicis;
Quo ſit amore parens, quo frater, amandus, et hoſpes;
Quod ſit conſcripti, quod judicis, officium; quæ
Partes in bellum miſſi ducis; ille profecto
Reddere perſonæ ſcit convenientia cuique.
Reſpicere exemplar vitæ morumque jubebo
Doctum imitatorem, et vivas hinc ducere voces.
Interdum, ſpecioſa locis morataque recte,
Fabula, nullius veneris, ſine pondere et arte,
Valdius oblectat populum, meliuſque moratur,
Quam verſus inopes rerum nugæque canoræ.
Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
Muſa loqui, præter laudem nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus aſſem
Diſcunt in partes centum diducere. dicat
Filius Albini, ſi de quincunce remota eſt
Uncia, quid ſuperat? poterat dixiſſe, triens. eu!
Rem poteris ſervare tuam. redit uncia: quid fit?
Semis. at hæc animos ærugo et cura peculi
Cum ſemel imbuerit, ſperamus carmina fingi
Poſſe, linenda cedro et levi ſervanda cupreſſo?
Aut prodeſſe volunt, aut delectare, poëtæ;

Aut

Aut ſimul et jucunda et idonea dicere vitæ.
Quidquid præcipies, eſto brevis; ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne ſupervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis causâ ſint proxima veris:
Nec quodcunque volet, poſcat ſibi fabula credi;
Neu pranſæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.
Centuriæ ſeniorum agitant expertia frugis:
Celſi prætereunt auſtera poëmata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci,
Lectorem delectando pariterque monendo.
Hic meret æra liber Soſiis, hic et mare tranſit,
Et longum noto ſcriptori prorogat ævum.
Sunc delicta tamen, quibus ignoviſſe velimus:
Nam neq; chorda ſonum reddit, quem vult manus et mens;
Poſcentique gravem perſæpe remittit acutum;
Nec ſemper feriet quodcunque minabitur arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. quid ergo?
Ut ſcriptor ſi peccat idem librarius uſque,
Quamvis eſt monitus, veniâ caret; et citharœdus
Ridetur, chordâ qui ſemper oberrat eâdem:
Sic mihi, qui multum ceſſat, fit Chœrilus ille,
Quem bis terve bonum cum riſu miror; et idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum opere in longo fas eſt obrepere ſomnum.
Ut pictura, poëſis: erit, quæ, ſi propius ſtes,
Te capiat magis; et quædam, ſi longius abſtes:
Hæc amat obſcurum; volet hæc ſub luce videri,
Judicis argutum quæ non formidat acumen:
Hæc placuit ſemel; hæc decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis et voce paternâ
Fingeris ad rectum, et per te ſapis, hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium ac tolerabile rebus
Recte concedi: conſultus Juris, et actor

Cauſarum

Canſarum mediocris, abeſt virtute diſerti
Meſſalæ, nec ſcit quantum Caſſellius Aulus;
Sed tamen in pretio eſt. mediocribus eſſe poëtis
Non homines, non dî, non conceſſere columnæ.
Ut gratas inter menſas ſymphonia diſcors,
Et craſſum unguentum, et Sardo cum melle papaver,
Offendunt; poterat duci quia cœna ſine iſtis:
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
Si paulum ſummo deceſſit, vergit ad imum.
Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis;
Indoctuſque pilæ, diſcive, trochive, quieſcit,
Ne ſpiſſæ riſum tollant impune coronæ:
Qui neſcit, verſus tamen audet fingere: quid ni?
Liber et ingenuus, præſertim cenſus equeſtrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invitâ dices facieſve Minervâ;
Id tibi judicium eſt, ea mens. ſi quid tamen olim
Scripſeris, in Metî deſcendat judicis aures,
Et patris, et noſtras, nonumque prematur in annum,
Membranis intus poſitis: delere licebit
Quod non ediderîs: neſcit vox miſſa reverti.
Sylveſtres homines ſacer interpreſque deorum
Cædibus et victu fœdo deterruit Orpheus;
Dictus ob hoc lenire tigres rabidoſque leones:
Dictus et Amphion, Thebanæ conditor arcis,
Saxa movere ſono teſtudinis, et prece blandâ
Ducere quo vellet. fuit hæc ſapientia quondam,
Publica privatis ſecernere, ſacra profanis;
Concubitu prohibere vago; dare jura maritis;
Oppida moliri; leges incidere ligno.
Sic honor et nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit. poſt hos inſignis Homerus,
Tyrtæuſque mares animos in Martia bella
Verſibus exacuit. dictæ per carmina ſortes,
Et vitæ monſtrata via eſt, et gratia regum
Pieriis tentata modis, ludumque repertus,

Et

Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi muſa lyræ ſolers, et cantor Apollo.
Naturâ fieret laudabile carmen an arte,
Quæſitum eſt. ego nec ſtudium ſine divite venâ
Nec rude quid poſſit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res, et conjurat amice.
Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer; ſudavit et alſit;
Abſtinuit Venere et vino: qui Pythia cantat,
Tibicen didicit prius extimuitque magiſtrum,
Nunc ſatis eſt dixiſſe: ego mira poëmata pango:
Occupet extremum ſcabies; mihi turpe relinqui eſt,
Et, quod non didici, ſane neſcire fateri.
Ut præco, ad merces turbam qui cogit emendas,
Aſſentatores jubet ad lucrum ire poëta,
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
Si vero eſt unctum qui recte ponere poſſit,
Et ſpondere levi pro paupere, et eripere atris
Litibus implicitum: mirabor, ſi ſciet inter-
noſcere mendacem verumque beatus amicum.
Tu ſeu donaris, ſeu quid donare voles cui,
Nolito ad verſus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ: clamabit enim: pulchre! bene! recte!
Palleſcet; ſuper his etiam ſtillabit amicis
Ex oculis rorem; ſaliet; tundet pede terram.
Ut, qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo; ſic
Deriſor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis,
Ac torquere mero, quem perſpexiſſe laborent,
An ſit amicitiâ dignus. ſi carmina condes,
Nunquam te fallant animi ſub vulpe latentes.
Quintilio ſi quid recitares, corrige, ſodes,
Hoc, aiebat, et hoc. melius te poſſe negares,
Bis terque expertum fruſtra; delere jubebat,
Et male formatos incudi reddere verſus.

Si

Si defendere delictum, quam vertere, malles,
Nullum ultra verbum aut operam insumebat inanem;
Quin sine rivali teque et tua solus amares.
Vir bonus et prudens versus reprendet inertes;
Culpabit duros; incomtis allinet atrum
Transversо calamo signum; ambitiosa recidet
Ornamenta; parum claris lucem dare coget;
Arguet ambigue dictum; mutanda notabit;
Fiet Aristarchus: nec dicet, cur ego amicum
Offendam in nugis? hæ nugæ seria ducent
In mala derisum semel exceptumque sinistre.
Ut mala quem scabies, aut morbus regius, urget,
Aut fanaticus error, et iracunda Diana;
Vesanum tetigisse timent fugiuntque poëtam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur.
Hic, dum sublimes versus ructatur, et errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum foveamve; licet, succurrite, longum
Clamet, io cives; non sit qui tollere curet.
Si quis curet opem ferre, et demittere funem;
Qui scis, an prudens huc se projecerit, atque
Servari nolit? dicam; Siculique poëtæ
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
Insiluit. sit jus, liceatque perire poëtis.
Invitum qui servat, idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit; nec, si retractus erit, jam
Fiet homo, et ponet famosæ mortis amorem.
Nec satis apparet, cur versus factitet; utrum
Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
Moverit incestus: certe furit, ac velut ursus,
Objectos caveæ valuit si frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo.

FINIS.

Lectiones variantes notabiliores.

lib. od. lin.

1 1 2 SUnt, &c. Rutgerſius et al. erud. hos verſus ita diſtingunt;
Sunt, quos curriculo pulverem Olympium
Collegiſſe juvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis,
Terrarum dominos evehit ad deos
Hunc, ſi, &c.
6 Evehit, Bent. evehere.
29 Me, Rutger. et al. erud. te.
2 10 Palumbis, ita vet. Schol. et Cuning.
39 Marſi, ſic edit. antiqſs. e recent. Faber, Bent. et San.
3 18 Fixis, ita Cuning. et San. Bent. rectis.
26 Vetitum et nefas, ita San. quem vid.
4 8 Urit, Bent. viſit.
12 Agnâ—hœdo, ſic plur. vetuſt. exemp.
16 Fabulæque manes, al. fabulæque inanes.
6 3 Quam rem cunque, Bent. qua rem. Cunin. quum rem cunque.
7 7 Decerptam fronti, ita omn. Mſs. et edit. ant.
17 Perpetuo, ſic pl. opt. Mſs. et Bent. Cun. perpetuum.
27 Auſpice Teucro, Bent. auſpice Phœbo. Cunin. obſide Teucro.
8 De mutat. ſtroph. vid. San.
12 8 Sylvæ, San. rupes.
20 Honores. &c. Bent. honores, præliis audax.
31 Dî, ita quid. Mſs. al. quia ſic, al. quod ſic.
57 Latum, quid. codd. lætum.
15 36 Pergameas, ita antiqſs. Mſs. Cun. et San.
16 7 Si, ita Bent. Cun. et San.
14 Coactus, Bent. et San. coactum.
17 9 Hœduleæ, ita Talbot, Bent. Cun. et San.
20 9 Cæcubum, quid. exem. Lamb et San. cæcubam.
21 De loco et ordine hujuſce carminis vide Sanad.
13 Hæc, ita Bent. San. et al. recent.
22 11 Expeditis, ita opt. Mſs. Cun. et San.

lib. od. lin.

1 24 8 Inveniet, ſic pler. Mſs. Bent. Cun. et San.
13 Quod ſi, Fab. quin ſi, Lamb et Cuning. quid ſi.
15 Non, al. Mſs Lamb et Cuning. num.
25 20 Hebro, Fab. et Bent. euro.
26 10 Poſſunt, ita plur. Mſs. et viri doctiſs.
27 3 Verecundumque, Cun. verecundique.
28 18 Avidum, ita ferme omn. Mſs. Bent. San. et al. erud.
29 13 Nobiles, al. nobilis.
31 9 Calenam, ita Bent. Cun. et San.
32 1 Poſcimur, ita plur. Mſs.
34 5 Relectos, ita Heinſ. Bent. San. et mult. al. erud.
13 Inſignem, Bent. inſigne, Cun. et San. inſignia.
35 14 Frequens, San. fremens.
37 10 Morbo virorum, Bent. opprobriorum.
25 Jacentem, quid. vet. codd. et Bent. latentem.
38 6 Curæ, ſic Cuning. e vet. Mſ.
2 1 21 Videre, ſic Beroald. Bent. Cun. San. et al.
2 2 Abdito, ſic omn. Mſs. Bent. et San.
7 Metuente, San. renuente.
3 2 In bonis, Bonid. Bent. et al. ac.
12 Breves flores amœnæ, Cuning. San. et al. brevis flores amœnos.
21 Priſco et, ſic Dacier, Cun. San. et al. doctiſs.
6 18 Amicus Aulon fertili, Bent. apricus Aulon fertilis.
10 9 Sævius, ita Cuning. et San.
12 Fulmina, Bent. fulgura.
18 Citharæ, ſic Bent. et Sanad.
12 2 Dirum, quid. Mſs. Bent. et Cun. durum.
13 23 Diſcretas, quid. codd. deſcriptas.
38 Laborem, ita pler. exemp. Bent. Cun. et San.
24 27 Superbo, quid. Mſs. ſuperbum, al. vir. erud. ſuperbus, Cun. ſuperbis.
16 1 In patenti, San. impotenti, plur. Mſs. impatenti.
26 Leni, ſic Bent. San. et omn. recent.
17 26 Lætum, ita omn. lib. quid. Mſs. et Cun. fauſtum.
29 Dextrâ, Cun. et San. dexter.
18 3 Hymettias—reciſæ, ita Bent. Cun. et San.
30 Sede, ſic opt. Mſs. Bent. Cun. et San.
20 6 Vocas, Bent. et San. vocant.
13 Ocior, Bent. et San. tutior.

lib. od. lin.

3 2 17 Sordidæ in-contaminatis, ita plur. Mſs. Cuning. San. et al. erud.
3 53 Mundo, ita pler. vet. exemp. Bent. Cun. et San.
4 38 Reddidit, ita plur. Mſs. Bent. et San.
44 Caduco, Bent. coruſco.
46 Urbes, Bent. et San. umbras, Cun. orbes.
5 7 Curia, unic. Mſ. et San. patria.
8 Armis, Fab. Dac. Bent. Cun. et. San. arvis.
37 Hic unde—inſcius, al. Mſs. et Bent. aptius.
7 20 Movet, ita quid. Mſs. Bent. Cun. et al. viri doctiſs.
8 15 Perfer, ita plur. Mſs. et vet. exemp.
25 Privatus, Cun. e vet. Mſ. privatis.
10 3 Porrectum, Bent. projectum.
7 Ventis? et, Bent. ſentis et.
11 18 Æſtuatque, ita Cun. et San. Bent. exeatque.
12 7 Simul, &c. ita Ben. San. et al. hos verſ. ordinant.
14 5 Unice, ſic Cun. San. et al. erud.
11 Expertes, ita Cun. San. et al.
12 Male ominatis, al. Mſs. et Bent. nominatis, San. ab inominatis.
16 13 Exitio, Dac. Cun. et al. excidio.
19 12 Miſcentor, ita Rutgerſ. Heinſ. San. Bent. et al. Commodis, Cun. et San. commodum.
24 6 Dira, Bent. Cun. et San. dura.
24 Emori, ita mult. Mſs. Cun. et San.
25 O! quis, quis, ita Bent. San. ſi quis.
54 Formandæ, Bent. et San. firmandæ.
25 9 E ſomnis, ita vetuſt. edit. Cuning. et San.
13 Rupes, ita Dac. Cun. San. et plur. erud.
27 25 Namque, ſic Cun. et San.
48 Monſtri, ſic opt. Mſs. edit. Venet. Talbot, et al.
60 Elidere, ſic quid. Mſs. Lamb, Heinſ. San. et al.
28 2 Faciam, viri quid. erud. facias.
29 26 Urbi, San. orbis.
60 Syriæ, ſic al. Mſs. Cun. et San.
4 2 31 Ripas, Gronov. Bent. et San. rivos.
49 Tumque dum procedit, ita Cun. et San. Ben. iſque;
3 16 Mordeor, al. Mſs. Cuning. et San. torqueor.
4 7 Verniſque, ita pler. Mſs. et edit. opt.

lib.od. lin.

4 4 15 Jam lacte, al. erud. nocte, al. mane, Rutger. et San. jam jamque.
18 [Quibus, &c.] ex erud. judic. hi verſus interpol.
24 Repreſſæ, ſic plur. vet. Mſs.
5 31 Redit, al. Mſs. Bent. Cun. et San. venit.
6 25 Argutæ, quid. Mſs. Argivæ, Cun. Argeæ.
8 7 Incendia, Cun. et San. impendia.
9 31 Silebo, ſic al. Mſs. Bent. et San.
10 2 Pluma, Bent. et San. bruma.
5 Ligurine, ita plur. erud.
13 14 Clari, quid. Mſs. cari.
14 28 Meditatur, Bent. minitatur.
20 Indomitas, Bent. indomitus.
15 18 Exiget, ita plur. Mſs. et viri erud.
Ep. 1 21 Ut adſit, Bent. uti ſit.
26 Mea, ita pler. Mſs. Heinſ. Bent. Cun. et San.
2 39 Juvet, vet. Mſ. Turneb. Cun. et al. recent. juvans.
60 Relegit, Bent. redegit.
4 8 Ter, Bent. Cun. et San. trium.
17 Ora, Bent. æra, Cun. oro, San. roſtra—ærata.
5 28 Currens, Bent. furens, N. Heinſ. et San. Laurens.
37 Exſucca, ſic Cun. et al. recent. erud.
7 12 Nunquam, ita Bent. Cun. San. et al.
13 Cæcus, Bent. Cun. et San. cæcos.
9 17 Hoc, ita quid. Mſs. Bent. Cun. et San.
25 Africanum, ita pler. Mſs. et edit. opt.
10 19 Sinus noto, Torrent. et Cruquius ſinu notus.
13 22 Cura, ſic Bent. San. et al. erud.
16 15 Quod, ita Rutgerſ. et San.
33 Ravos, ita quid. Mſs. Bent. Cun. et San.
65 Ærea, ſic al. Mſs. mel. not. Cun. et San.
17 11 Luxere, ſic pler. Mſs. ac edit. opt. Ben. Cun. et San.
18 Relatus, al. Mſs. ac edit. relapſus.
22 Oſſa, Bent. ora.
33 Virens, ita opt. Mſs. Bent. furens.
62 Si, Bent. et San. ſed.
65 Infidus, Bent. et San. infidi.
81 Agentis, al. Mſs. Manuc. et San. valentis.

Carm. Sæc. 16 Genitalis, Bent. et San. genetyllis.
51 Imperet, Bent. impetret.

lib. ſat. lin.

1 1 4 Annis, San. ex conject. anon. erud. armis.
23 Præterea, San. ex conject. ejuſd. prætereo.
95 Quidam, Bent. Cun. et San. qui tum.
111 Majori, Cun. et San. meliori.
2 6 Propellere, ita lib. vetuſt. et pler. Mſs.
3 7 Citaret, Bent. et San. contra fid. Mſs. iteraret.
20 Et fortaſſe, ſic omnes ant. lib. et Mſs.
23 Malælippus, quid. Mſs. et ant. lib. male lippus.
57 Nobiſcum, &c. Bent. et San. ita diſtingunt;
Nobiſcum vivit, multum demiſſus homo; illi
Tardo ac cognomen pingui damus.
132 Sutor, duo vet. Mſs. et edit. recent. tonſor.
Optimus, Cun. et San. e vet. Mſ. protinus.
4 15 Accipiam, quid. lib. accipe jam.
25 Erue, Bent. arripe, quid. vet. Mſs. eripe.
26 Ab avaritiâ, ſic al. Mſs. et plur. erud.
Miſer, ita plur. Mſs. et vir. erud.
73 Cuiquam, Bent. et San. quidquam.
88 Aquam, al. lib. præter eum qui præbet, aquâ.
109 Utque Barrus, Bent. ut qui farris.
6 13 Fuit, al. Mſs. Bent. et San. fugit.
15 Quo, ſic omnes Mſs. et opt. lib.
18 Nos, Bent. et San. vos.
Longe lateque, plur. Mſs. longe longeque.
53 Poſſum, Cun. et San. e vet. Mſ. poſſit.
54 Mihi te, duo Mſs. ac quid. erud. tibi me.
122 Aut, &c. San. aut ego, lecto
Aut ſcripto quod me tacitum juvet, ungor.
126 Rabioſi, &c. Bent. et San. e vetuſt. cod. campum
luſumque trigonem.
7 20 Compoſitus, Bent. et Cun. e vet. Mſ. compoſiti.
8 32 Servilibus, utque, quid. Mſs. Bent. et San. ut quæ.
9 16 Perſequar. hinc, plur. Mſs. proſequar hinc.
49 Unquam, plur. Mſs. et viri doctiſs. inquam.
10 27 Latine, ita plur. Mſs. et viri erud. Lambin. Cruq.
Cun. et al.
55 Varius ducit, quid. lib. Varius: ductu molle.
78 Cruciet, ita omnes codd. et vet. edit.
2 1 2 Tendere, quid. Mſs. Lamb, Ben. et Cun. intendere.
31 Ceſſerat, ita quæd. edit.

2 1 84 Laudatur,

lib. ſat. lin.

2 1 84 Laudatur, quid. Mſs. Rutger. Cun. et Ben. laudatus
2 47 Præconis, San. et al. prætoris.
75 Pravum, quid. viri doctiſs. et vet. Mſ. pravus.
64 Angit, plur. edit. aiunt.
123 Culpâ, quæd. edit. cuppâ.
3 1 Sic—ſcribis, al. Mſs. Bent. Cun. et al. ſi—ſcribes.
12 Tantos, Rutgerſ. San. et al. quid? tu
43 Quemcunque, quid. Mſs. et edit. quæcunque, Cun. et San. cujuſque.
50 Utrique, Cuning. et San. utrimque.
129 Tuo, ſic quid. edit. Bent. Cun. San. et mult. al.
154 Ingens, Cun. et San. inſtans.
166 Barathrone, duo Mſs. Cun. et San. balatroni.
188 Quæro, vet. Mſ. Canterus et Bent. quære.
303 Demens, Bent. e vet. Mſ. manibus.
317 Num tandem, &c. al. Mſs. et viri erud. hos verſus ita leg.
Num tantum, ſufflans ſe, magna fuiſſet?
Major. dein num tantum? major.
4 13 Alba, Bent. alma, Cun. et San. alta,
19 Miſto, Bent. et al. recent. muſto.
61 In morſus, mult. Mſs. ac edit. immorſus.
81 Mappis, Faber et poſt hunc recent. mattis.
5 79 Venit enim magnum, Du Bois,
Venit enim magno: donandi parca juventus.
104 Prodentem vultum, al. Mſs. prudentum vultu, Bent. prudenter.
6 109 Prælibans, ita quid. Mſs. et plur. erud.
7 35 Fugis, al. furiſque.
82 Lignum, quid. erud. ſignum.
83 Sibique imperioſus, al. Mſs. ſibi qui.
8 29 Paſſeris atque, al. aſſi, al. paſſeris aſſi at-que.

lib. ep. lin.

1 1 15 Nunc agilis, San. et al. erud. hos verſ. ita ordin.
Nunc agilis fio, et merſor civilibus undis;
Nunc mihi res, non me rebus, ſubmittere conor,
Virtutis veræ cuſtos rigiduſque ſatelles;
Nunc in Ariſtippi furtim præcepta relabor.
21 Lenta, ſic quid. Mſs. Bent. et plur. erud.
69 Aptat, ita plur. Mſs. et viri doctiſſ.

lib. ep. lin.

1 1 94 Curatus, ita prin. edit. et fère omn. Mſs.
2 4 Plenius, al Mſs. ac edit. opt. planius.
10 Quid Paris? vet. lib. Venet. quod Paris.
31 Ceſſatum, &c. Bent. San. et. al. recent. ceſſantem ducere ſomnum.
34 Curres, antiqſs. Mſs. et duæ princ. edit. cures.
3 4 Turres, al. Mſs. Bent. et San. terras.
4 9 Quam ſapere, &c. quid. Mſs. et lib. qui ſapere et fari poſſit.
5 1 Archiacis, ita omnes Mſs. et plur. edit.
6 53 Cui libet is, ita quid. Mſs. et opt. edit.
59 Populum, ita omnes Mſs. et lib. al. erud. campum, al. pontem, al. clivum.
7 29 Vulpecula, Bent. Cun. et al. recent. nitedula.
10 19 Lapillis, Bent. tapetis.
25 Faſtidia, quid. Mſs. et Torrent. faſtidia.
37 Victor violens, vet. edit. Bent. Cun. et San. victor victo.
12 20 Empedocles, Cun. et San. Empedocleum.
15 37 Correctus, Bent. e vet. Mſ. et al. rec. corrector.
16 41 Mendacem, vet. Schol. mult. Mſs. et ſex edit. medicandum.
43 Res ſponſore, ſic Cruq. Bent. et al. erud.
17 21 Vilia rerum, ita quid. Mſs. Cruq. Lamb, Bent. et al. erud.
51 Multo minus, vet. edit. Cun. et San. minus et minus.
18 7 Quæ ſe commendat tonsâ, San. commendat quæ ſe intonsâ.
15 Rixatur, Cun. et San. rixator.
37 Illius, ita quid. Mſs. et viri doctiſs.
56 Refigit nunc, ita pler. Mſs. ac edit. opt.
81 Fidentem, vet. Mſ. Bent. et Cun. fidentes.
91 Bibuli nocte, quid. Mſs. liquidi, al. luce, Bent. liquidi luce.
108 Æquum animum, vet. Mſ. et Johan. Sariſb. animum mihi ego.
19 10 Edixit, al. Mſs. ac edit. opt. edixi.
20 13 Vinctus, ita omn. Mſs. et princ. edit.
2 1 18 Hoc, ita Schol. Lubin. et al. doctiſs.

lib.ep. lin.

2 1 41 Vetereſne poëtas, Cun. et San. vetereſne proboſq;
53 Nævius, &c. Bent. San. et Cun.
Nævius in manibus non eſt? non, &c.
67 Cedit, ita vet. Mſ. et plur. viri doctiſs.
75 Venditque, Bent. et vet. Mſ. venitque.
115 Quod melicorum, &c. ita Bent. et al. recent.
142 Operum et pueris, plur. Mſs. Bent. et al. operum pueris.
167 In ſcriptis, pl. Mſs. et San. inſcite, Bent. inſcitiis.
216 Curam redde, vet. Mſ. et al. viri doctiſs. curam impende.
2 63 Quod tu, ſic multi Mſs. ac edit. opt.
80 Contracta, vet. Mſ. Cun. et San. cunctata.
89 Mucius ille, ſic plur. edit. Lamb, Bent. et Cun.
96 Quare, fortaſſe, quâ re.
161 Daturas, ita Mſs. antiqſs. ac edit. opt.

Art.Poet.2. Ut, San. aut.
26 Levia, Bent. et al. erud. lenia.
32 Unus, ita plur. Mſs. et viri doctiſs.
59 Procudere nummum, ita quid. Mſs. et viri doct.
65 Diu palus, Cun. et San. palus dudum.
92 Decentem, ita opt. Mſs. et plur. erud.
120 Honoratum, Bent. et al. Homereum.
157 Naturis, vet. Mſs. et al. erud. maturis.
172 Aviduſque, San. paviduſque.
197 Peccare timentes, Bent. et San. pacare tumentes.
252 Juſſit, vir erud. Gul. Dunkin ſuſpicatur legend. jus ſit.
270 Noſtri, edit. princ et plur. Mſs. veſtri.
277 Qui, ſic quid. vir. erud.
328 Poterat, ita plur. Mſs. et princ. edit.
441 Formatos, ita plur. viri erud.